

Studiehåndbok

Master of Management
Management Programmer

98/99

BI

Handelshøyskolen BI
Senter for lederutdanning

MARIANNE

Studiehåndbok 1998–99

Master of Management

Management Programmer

Utgitt av: Handelshøyskolen BI - Senter for lederutdanning
Layout: Finn Arild Tindvik, Grafisk avdeling, Handelshøyskolen BI
Redaktør: Marianne Dahl, Handelshøyskolen BI - Senter for lederutdanning
Redaksjonen avsluttet: Medio oktober 1998
Opplag: 2000
Trykket hos: Aktiv Trykk AS, Oslo

Innhold

Innholdsfortegnelse

Handelshøyskolen BI 1

Studieadministrativ informasjon 2

Master of Management studiet 1998-99 3

Reglementer 4

Handelshøyskolen BIs vitenskapelige personale 5

Innholdsfortegnelse

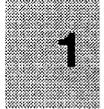
Kapittel 1	Handelshøyskolen BI	7
	Studietilbud studieåret 1998-99	8
	Handelshøyskolen BI	9
	- Visjon	9
	- Veien mot årtusenskiftet	9
	Handelshøyskolen BI – en vitenskapelig handelshøyskole	9
	- De vitenskapelige instituttene	9
	- Handelshøyskolen BI i Sandvika	10
	- Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning	10
	- Handelshøyskolen BI, Høyskolene	10
	- Norges Markedshøyskole	10
	- Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning	10
	Handelshøyskolen BIs samarbeidspartnere	11
	- Internasjonale samarbeidspartnere	11
	Nøkkeltall pr. 15. januar 1998	11
	Handelshøyskolen BI styringsorganer pr. 30.04. 98	12
	- Styre	12
	- Kontrollutvalget	12
	- Høyskolestyret	12
	- Ledelsen	12
	- Kollegiet og ledelsen	12
Kapittel 2	Studieadministrativ informasjon	13
	Velkommen til Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning	15
	- Ekeberg som studiested	16
	- Adkomst Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning	16
	- Service Senteret	16
	- Praktisk informasjon om studiestedet	17
	- Navneendring/Adresseendring	18
	Studieveiledning	18
	- Informasjon om de enkelte Management Program	18
	Studieutgifter	18
	- Studieavgifter for master of Management Programmer	18
	- Statens lånekasse for utdanning	19
	Litteratur	19
	- Samarbeidende bokhandlere	19
	Bibliotekstjenester	19
	Viktige opplysninger om eksamen	20
	- Undervisningskalender	20

- Hjelpemidler til eksamen.....	20
- Ingen hjelpemidler tillatt	20
- Alle hjelpemidler tillatt	20
Rettledning for løsning og innlevering av hjemmeeksamener, prosjekt- og fagoppgaver	21
Eksamensplan for Handelshøyskolen BI - Senter for lederutdanning	23
- Retningslinjer for kontinuasjonseksamener	23
- Eksamenspåmelding	23
- Krav til utenrikseksamener	23
- Forlenget tid til eksamen	24
- Sykdom i forbindelse med eksamen	24
Sensur	24
- Televoice/karakterutskrift med sensur.....	24
- Sensurbegrunnelse og klage på sensur	24
Vitnemål	25
Master of Management Society.....	26
Kapittel 3 Management programmer 1998-99.....	27
Innledning	28
Business Process Management.....	30
Consulting	31
Elektrisitetøkonomi og administrasjon	33
Endringsledelse.....	35
Finansforetak; styring og fondsmegling.....	37
Informasjon og samfunnskontakt/PR.....	39
Informasjonsteknologi; innovasjon og ledelse	40
Innkjøp og forsyningsledelse	42
International marketing strategy	43
Investering og finansiering	45
Kognitiv psykologi – beslutninger og påvirkning.....	46
Ledelse – verktøy og virkemidler.....	47
Logistikk	49
Markedsanalyse	51
Markedskommunikasjon	52
Markedsorientert ledelse.....	54
Næringsutvikling	56
Operasjonell revisjon og administrativ kvalitetssikring	58
Personal- og arbeidsjus	59
Persontransport	60
Prosjektledelse.....	61
Regnskap, skatt og selskapsrett.....	62
Samspill og ledelse - anvendt organisasjonspsykologi	63

	Service Management	65
	Strategisk kompetansestyling	67
	Strategisk ledelse	69
	Strategisk personalledelse	71
	Økonomiforståelse i ledelse	73
	Avsluttende Fellesprogram - Leadership Navigation	74
Kapittel 4	Studiereglement ved Handelshøyskolen BI	76
	Generelle regler	76
	Eksamen	77
	Andre bestemmelser	81
	Særskilte regler	81
Kapittel 5	Handelshøyskolen BIs vitenskapelige personale	83
	Handelshøyskolen BIs vitenskapelige personale	84

1 Handelshøyskolen BI

Studietilbud studieåret 1998-99	8
Handelshøyskolen BI	9
- Visjon	9
- Veien mot årtusenskiftet	9
Handelshøyskolen BI – en vitenskapelig handelshøyskole	9
- De vitenskapelige instituttene.....	9
- Handelshøyskolen BI i Sandvika	10
- Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning	10
- Handelshøyskolen BI, Høyskolene	10
- Norges Markedshøyskole.....	10
- Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning	10
Handelshøyskolen BIs samarbeidspartnere	11
- Internasjonale samarbeidspartnere	11
Nøkkeltall pr. 15. januar 1998	11
Handelshøyskolen BI styringsorganer pr. 30.04. 98	12
- Styre	12
- Kontrollutvalget	12
- Høyskolestyret	12
- Ledelsen	12
- Kollegiet og ledelsen	12

Handelshøyskolen BI

Visjon

Handelshøyskolen BI skal være en av de mest anerkjente vitenskapelige handelshøyskoler i Europa og fremstå som en attraktiv arbeidsplass for ledende fagpersoner innen økonomi, markedsføring og ledelse, samt teknologiledelse.

Handelshøyskolen BI skal være den fremste norske formidler av kunnskap og kompetanse til næringsliv og offentlig sektor, og fremstå som den mest attraktive samarbeidspartneren for ledende konsern og mindre bedrifter, samt for offentlige etater over hele Norge. Handelshøyskolen BI skal tiltrekke seg motiverte studenter, og tilby disse muligheter for spennende og relevant kunnskapsutvikling. Den kunnskapen man tilegner seg skal gi gode og mangfoldige muligheter i arbeidslivet.

Hane på et etisk forankret handelshøyskolen BI skal inspirere alle sine ansatte til å ta kreative initiativ for å forbedre og utvikle handelshøyskolen og dens rolle i samfunnet. Handelshøyskolen BI skal ha en sterk internasjonal orientering i sin virksomhet og byggret verdigrunnlag.

Veien mot årtusenskiftet

Handelshøyskolen BI har i de siste 10 årene blitt en betydelig aktør innenfor utdannings- og forskningssektoren i Norge og yter i dag et viktig bidrag til samfunnet gjennom utvikling og formidling av kunnskap.

Mer enn 90.000 nordmenn har tatt hele eller deler av sin utdanning ved Handelshøyskolen BI. BI har utdanningstilbud innenfor flere viktige samfunnssektorer i landet som eiendomsmedling, reiseliv og bank og finans. I utviklingen av strategien for Handelshøyskolen BI mot år 2000, har det vært lagt spesiell vekt på å opprettholde og styrke samfunnsbidraget i årene som kommer.

Handelshøyskolen BI – en vitenskapelig høyskole

BI har siden etableringen i 1943 vokst til å bli en av Norges største vitenskapelige utdanningsinstitusjoner, og hadde ved årsskiftet 1997/98 ca. 16.600 studenter. Handelshøyskolen BI har landets største vitenskapelige miljø innen fagområdene økonomi, markedsføring og administrasjon. Per 30. april 1998 har BI 319 faglige medarbeidere, hvorav 213 er i vitenskapelige stillinger. I tillegg blir omlag 600 forelesere hentet inn fra næringsliv og forvaltning for faste undervisningsoppdrag. Handelshøyskolen BI er en privat, selveiende stiftelse som drives på not-for-profit basis.

De vitenskapelige instituttene

Det vitenskapelige personalet har ansvaret for både forskningsprogrammene og det faglige innholdet i studiene som gjennomføres ved Handelshøyskolen BI. For å oppnå størst mulig nytte for både BI og samfunnet er de faglige ansatte samlet i et kompetansemiljø ved Handelshøyskolen BI i Sandvika. Kompetansen blir formidlet gjennom BIs landsdekkende nett av høyskoler. Dette innebærer at alle studiene i Handelshøyskolen BI har sin basis i forskningsbasert kunnskap. Det er også BIs vitenskapelige personale som utvikler alle nye studieprogrammer innenfor Handelshøyskolen BI.

Handelshøyskolen BIs vitenskapelige personale er organisert i 12 institutter:

Navn på instituttene:	Instituttetsjef:
Finansiell økonomi	Pål Korsvold
Innovasjon og økonomisk organisering	Rolv P. Amdam
Interkulturell kommunikasjon og språk	Maria I.-Wikberg
Kompetanseledelse	Johan Olaisen
Logistikk og markedsføring	Marianne Jahre
Markedskommunikasjon	Elisabeth Falck
Markedsorientert ledelse	Inge Jan Henjesand
Offentlig styring	Johan From
Regnskap, revisjon og jus	Bror P. Gulden

Navn på instituttene:

Samfunnsøkonomi
Strategisk ledelse
Teknologiledelse

Instituttetsjef:

Ingunn Myrtveit
Øystein Fjeldstad
Erling S. Andersen

Handelshøyskolen BI i Sandvika

tilbyr MBA, MSc og doktorgradsprogram, i tillegg til siviløkonom- og revisorstudiet. Handelshøyskolen BI er lokalisert til Sandvika utenfor Oslo, hvor også BIs vitenskapelige medarbeidere har sitt daglige virke. Her finner man også BI Hovedbiblioteket og Bedriftsøkonomisk Studentersamfund (BS).

Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning

tilbyr etter- og videreutdanning på høyt nivå gjennom bedriftsinterne kompetansehevingsprogrammer for næringsliv og offentlig forvaltning, Management programmer, samt høyere-gradstudiet Master of Management. Lærekreftene hentes fra institusjonens vitenskapelige personale, som gjennom forskning, undervisning og konsulentarbeid integrerer kunnskapsutvikling og kunnskapsoverføring. Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning har også det operative ansvaret for driften av BI Partners, som er BIs partnernettsverk med næringslivet og offentlig sektor.

Handelshøyskolen BI, Høyskolene

er et landsdekkende undervisningsnett med 14 læresteder over hele landet i tillegg til fjernundervisningstilbud. Den fleksible strukturen gjør at studentene kan ta sin utdanning over lengre eller kortere tid, og de kan innenfor Handelshøyskolen BI også bygge på utdanningen helt frem til Master-grad eller doktorgrad. Studietilbudet strekker seg fra grunnfag i bedriftsøkonomi til det treårige diplomøkonomstudiet. I tillegg tilbys bransjerettede, flerårige studier innen bank og finans, reiselivsledelse og eiendomsmegling. Enkelte av høyskolene tilbyr også ett- til treårige nisjestudier innen markedsføring og markedskommunikasjon. Videre tilbys en rekke kurs og opplæringsprogrammer innen etter- og videreutdanning. Nytt studietilbud for etter- og videreutdanningsmarkedet er Diplomkandidatstudiet i ledelse. Fleksible løsninger for innpassing av tidligere høyere utdanning kan føre frem til tittelen Diplomkandidat BI - i ledelse. BI har utviklet og gjennomfører et studietilbud som tilfredsstiller myndighetenes krav til regnskapsførergodkjenning. Ved Høyskolene finner man også Norges Bedriftsøkonomiske Studentersamfund (NBS).

Norges Markedshøyskole (NMH)

tilbyr studieopplegg som henter impulser både fra de tradisjonelle økonomisk-administrative fag og fra de samfunnsvitenskapelige fagdisipliner. NMH tilbyr som eneste studieinstitusjon i Norge et sivilmarkedsførerstudium. I tillegg tilbyr NMH et diplomeksportmarkedsførerstudium. Det er internasjonalt rettet, og de tre siste semestrene av den 3 1/2 årige utdanningen gjennomføres i utlandet. Videre tilbyr NMH studier av inntil tre års varighet innenfor markedsføring, internasjonalisering og ledelse, markedskommunikasjon og informasjon og samfunnskontakt. Ved Norges Markedshøyskole finner man også Markedsøkonomisk Student Samfund (MØSS).

Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning

tilbyr bransjerettede studier i bank- og finansfag på grunnfagsnivå og videre frem til titlene bankkandidat BI og diplomøkonom BI i bank og finans. Utdanningen er tilrettelagt for deltidsstudier med fjernundervisning. For å sikre at studietilbudet stadig er like aktuelt for bankene, er det opprettet et råd for bankstudier ved Senter for finansutdanning. Rådet er rådgivende i faglige spørsmål vedrørende bankstudier og har et flertall av representanter fra banknæringen. Senter for finansutdanning er lokalisert til Sandvika utenfor Oslo.

Handelshøyskolen BI, Fjernundervisningen

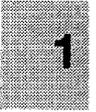
tilbyr deler av høyskolenes studietilbud; grunnfag i bedriftsøkonomi, grunnfag i markedsøkonomi, deler av grunnfag i markedsføring og internationalisering og høyskolekandidatstudiet samt ledelsesprogrammer og bedriftsinterne programmer. Undervisningen er en moderne form for selvstudium, der studentene har kontakt med hverandre og med foreleser via internett. Det blir i tillegg arrangert samlinger der deltakerne får forelesninger og deltar i gruppearbeid. Både enkeltstudenter, næringsliv og offentlige etater benytter seg av denne studieformen.

Handelshøyskolen BIs samarbeidspartnere

Gjennom ulike nettverk er mange av Norges viktigste industri-, handels- og tjenesteytende bedrifter knyttet opp til Handelshøyskolen BI i forpliktende samarbeid. Sammen med Universitetet i Oslo har Handelshøyskolen BI i tillegg etablert partnerskap med åtte offentlige etater.

Nettverkene er etablert for oppnå et gjensidig berikende og langsiktig samarbeid innen livslang læring, forskning og utvikling. Samarbeidspartnerne nyter godt av den kompetanse BIs fagmiljø representerer, og BIs vitenskapelige personale får nær kontakt med de utfordringer som næringsliv og forvaltning står overfor. Denne utvekslingen av kunnskap, erfaring og kompetanse bidrar til økt konkurransekraft for alle parter.

Det hele startet med at Handelshøyskolen BI i 1992 etablerte et unikt partnerskap med noen av Norges største konsern gjennom BI Partners. I dag har dette og flere andre nettverk vokst til 86 bedrifter og etater. I tillegg har flere av Høyskolene etablert faglige råd hvor sentrale personer i regionalt næringsliv og forvaltning deltar.

Internasjonale samarbeidspartnere

Handelshøyskolen BI samarbeider med en rekke anerkjente universiteter i Nord- og Sør-Amerika, Europa, Australia og Asia. Avtalene omfatter bl.a. studentutveksling og forskningssamarbeid. BI deltar dessuten aktivt i EUs utdanningsprogram Socrates og AMSEC, et nettverk av europeiske handelshøyskoler, samt Nordplus som omfatter mange høyskoler og universiteter i Norden. MSc og MBA-studiene undervises på engelsk og har studenter fra mer enn 25 land.

Nøkkeltall

Studenter pr. 15. januar 1998

Antall studenter:	16.627
Heltid	7.890
Deltid	8.737

Antall studenter fordelt på enhet:

Handelshøyskolen BI i Sandvika	1 709
Senter for lederutdanning	1 803
Høyskolene	8 061
Senter for finansutdanning	1 745
Norges Markedshøyskole	2 337
Fjernundervisningen	1363

Ansatte pr 30.04.98

Antall ansatte totalt:	653
Antall faglige ansatte:	319
Antall vitenskapelige ansatte:	213
Antall professorer	53

Økonomi

Total inntekt i 1997:	540 millioner kroner
Forskningsinntekter i 1997:	36 millioner kroner
Statsstøtte i 1997:	76,9 millioner kroner

Handelshøyskolen BIs styringsorganer pr. 30.04.98

HANDELSHØYSKOLEN BIs STYRE er Handelshøyskolen BIs øverste besluttsende organ.

Eksterne medlemmer

Tom Veierød, Kommunenes Sentralforbund (leder)
Leif Frode Onarheim, NHO (nestleder)
Anne-Lise Bakken, Vision International
Ragnhild Sohlberg, Norsk Hydro

Interne medlemmer

Kjell A. Eliassen, vitenskapelig representant
Bente Løwendahl, vitenskapelig representant
Helle R. Simensen, administrativ representant
Halvard Lunde, student representant BS

Vararepresentanter

Hermann Kopp, 1. vitenskapelig vararepr.
Heidi Høivik, 2. vitenskapelig vararepr.

Observatører

Gyrid Garshol, administrativ representant
Hogne Fevang, studentrepresentant NBS

KONTROLLUTVALGET skal følge opp styrets arbeid og påse at dette er i tråd mer lover og regler, samt Handelshøyskolen BIs egne vedtekter.

Åge Danielsen, administrerende direktør Rikshospitalet
Erik Engebretsen, administrerende direktør Adelsten
Hans Stenberg-Nilsen, advokat

HØYSKOLESTYRET har ansvaret for Handelshøyskolen BIs faglige utvikling, herunder godkjenning av fagplaner og ansettelse av vitenskapelig personell.

Rektor Torger Reve (leder)
Prorektor Jan Grund (nestleder)
Professor Pål Korsvold, (Institutt I)
Professor Erling S. Andersen, (Institutt II)
Professor Rolv Petter S. Amdam, (Institutt III)
Førsteam. Carl Arthur Solberg, (Institutt IV)
Professor Fred Selnes, (rektor NMH)
Rektor Kristian Bogen, (BI Høyskolenes repr.)

Ken Friedman, (vitenskapelig repr.)
Eirill Bø, (vitenskapelig repr.)
Øystein Fjeldstad, (vitenskapelig repr.)
John Chr. Langli, (vitenskapelig repr.)
Kari-Mette Mørdre, (administrativ repr.)
Kaare-Dag Vestre, (administrativ repr.)
Dag Friis-Baastad, (studentrepr. BS)
Frøya Meling, (studentrepr. NBS)
Øyvind Sundve, (studentrepr. MØSS)

LEDELSEN

Rektor Torger Reve
Prorektor Jan Grund
Høyskoledirektør Michael Tetzschner
Direktør Olav Digernes, Handelshøyskolen BI i Sandvika
Direktør Jens Petter Tøndel, Handelshøyskolen BI, Høyskolene
Direktør Bjørn E. Hviding, Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning

KOLLEGIET OG LEDELSEN

Rektor Torger Reve
Prorektor Jan Grund
Høyskoledirektør Michael Tetzschner
Direktør Olav Digernes, Handelshøyskolen BI i Sandvika
Direktør Jens Petter Tøndel, Handelshøyskolen BI, Høyskolene
Direktør Bjørn E. Hviding, Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning
Informasjonsdirektør Arne Bjerke
Rektors rådgiver, førsteamanuensis Knut Haanæs
Instituttssjef professor Pål Korsvold, (Institutt I)
Instituttssjef professor Erling S. Andersen, (Institutt II)
Instituttssjef professor Rolv Petter S. Amdam, (Institutt III)
Instituttssjef førsteamanuensis Carl Arthur Solberg, (Institutt IV)
Rektor professor Fred Selnes, Norges Markedshøyskole
Forskningskoordinator Tore Abrahamsen

2 Studieadministrativ informasjon

Velkommen til Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning	15
Studieadministrativ informasjon	16
- Ekeberg som studiested	16
- Adkomst Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning	16
- Service Senteret	16
- Praktisk informasjon om studiestedet	17
- Navneendring/Adresseendring	18
Studieveiledning	18
- Informasjon om de enkelte Management Program	18
Studieutgifter	18
- Studieavgifter for master of Management Programmer	18
- Statens lånekasse for utdanning	19
Litteratur	19
- Samarbeidende bokhandlere	19
Bibliotekstjenester	19
Viktige opplysninger om eksamen	20
- Undervisningskalender	20
- Hjelpemidler til eksamen.....	20
- Ingen hjelpemidler tillatt	20
- Alle hjelpemidler tillatt	20
Rettledning for løsning og innlevering av hjemmeeksamener, prosjekt- og fagoppgaver	21
Eksamensplan for Handelshøyskolen BI - Senter for lederutdanning	23
- Retningslinjer for kontinuasjonseksamener	23
- Eksamenspåmelding	23
- Krav til utenrikseksamener	23
- Forlenget tid til eksamen	24
- Sykdom i forbindelse med eksamen	24
Sensur	24
- Televoice/karakterutskrift med sensur.....	24
- Sensurbegrunnelse og klage på sensur	24
Vitnemål	25
Master of Management Society	26

Velkommen til Handelshøyskolen BI - Senter for lederutdanning

.....

Vi lever i et samfunn i rask endring. Vi ser at kunnskap foreldes og kontinuerlig må fornyes. Dette krever at vi stadig må tilegne oss ny kunnskap for å holde oss a jour. Imidlertid finner de fleste av oss det svært vanskelig å avbryte en yrkeskarriere for å bli heltidsstudent. Derfor er vi ved Handelshøyskolen BI - Senter for lederutdanning glad for å kunne tilby Master of Management studiet og de underliggende Management Programmene. Dette studiekonseptet er spesielt utviklet med tanke på dere som ønsker å kombinere høyere utdanning med fullt arbeid.

I tillegg til studiets fleksible gjennomføringsform er det et faktum at veksling mellom teori og praksis øker læringseffekten. Samtidig kan det skapes nyttige nettverk i et voksent studentmiljø med deltakere fra ulike bransjer og organisasjoner.

Handelshøyskolen BI tilbød de første Management Programmene i 1992. I april 1995 graduerte det første kullet fra Master of Management. Interessen for studiet har steget fra år til år, - noe som vil ha stor betydning for å øke kjennskapen til Master of Management-graden. I dag har vi ca. 2.000 deltidstudenter knyttet til Management Programmene og Master of Management i Norge. I tillegg tilbyr Handelshøyskolen BI Master of Management i Shanghai.

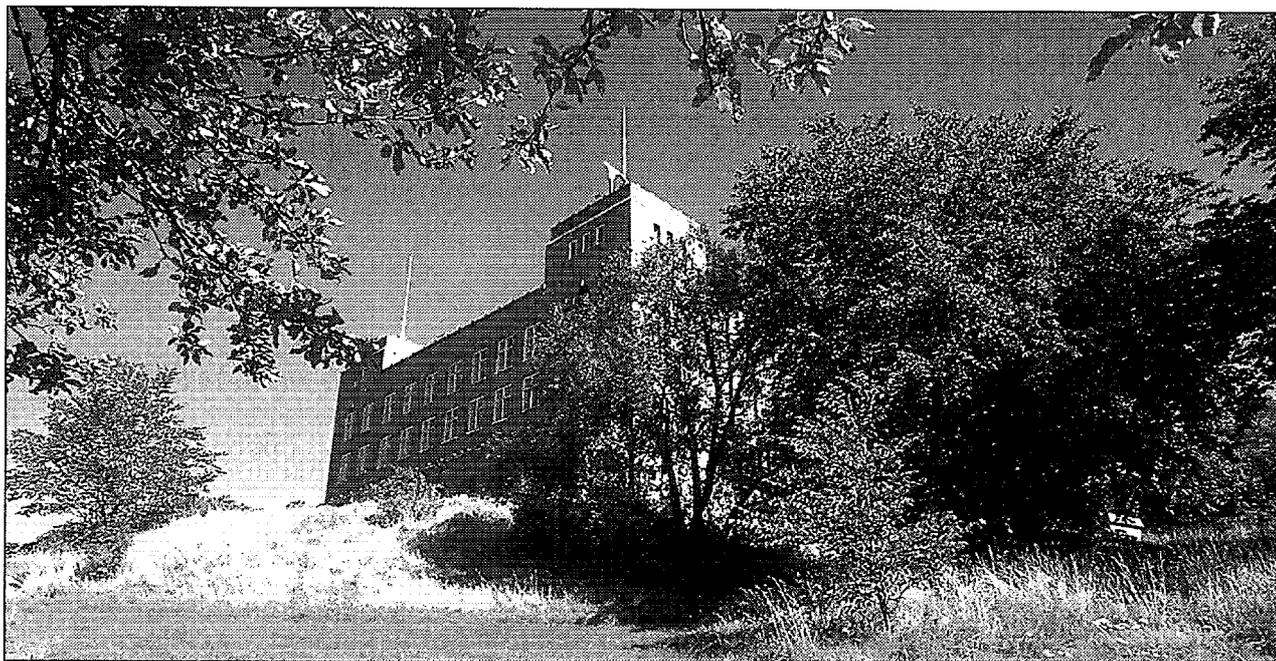
Handelshøyskolen BI - Senter for lederutdanning holder til i de ærverdige lokalene som tidligere var Oslos gamle sjømannsskole. Bygget ble reist i 1917 og har lange undervisningstradisjoner. Foruten den fantastiske utsikten er bygget interiørmessig kjent for sine særegne freskemalerier utført av maleren Per Krogh.

Gjennom byggets historiske tradisjoner og beliggenhet mener vi å ha det rette utgangspunkt for lederutdanning. Ledelse handler i de fleste sammenhenger om å kunne se helheter og sammenhenger, - stimulert av kreativitet, åpenhet og nye perspektiver. Vi håper at du gjennom dette studieåret vil hente den inspirasjonen det ligger i å søke kunnskap og få ny læring, for i neste øyeblikk å kunne sanse fjorden og byen under oss.

Vi ønsker deg velkommen og lykke til som student ved Handelshøyskolen BI - Senter for lederutdanning.

Med hilsen

Anne Solvang Hoff
studiesjef

Studieadministrativ informasjon

.....

Dette kapittelet tar for seg ulik informasjon av praktisk og studieadministrativ art. I tillegg til opplysningene i dette kapitlet forutsettes det at studentene gjør seg kjent med den / de aktuelle Management Program beskrivelsen/e og gjeldende reglementer ved Handelshøyskolen BI slik disse står oppført i eget kapittel i studiehåndboken.

Ekeberg som studiested

Handelshøyskolen BI - Senter for lederutdanning er lokalisert i Karlsborgveien 4, Ekeberg, for mange kjent som Sjømannsskolen. Senteret ligger plassert i Ekebergåsen med utsikt over byen og indre Oslofjord. Bygningen har lange tradisjoner som undervisningslokaler og ble oppført i 1917 for Oslo Sjømannsskole. I 1990 var bygget gjenstand for omfattende ombygninger til et moderne studiesenter og inneholder grupperom og auditorier med plass for inntil 300 personer.

Adkomst Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning

Trikk

Det kollektive transporttilbudet er som følger: Fra Sentralbanestasjonen (med holdeplass vis-à-vis Oslo City) går trikkene nr. 18 og 19 merket Ljabru / Holtet, 8 ganger i timen. Stoppestedet er Sjømannsskolen, og trikken bruker ca. 10 minutter på denne strekningen.

Bil

Hovedregelen er at man følger skilte til Nordstrand hvis du kommer vest- eller østfra. Kommer du derimot veien over Ekebergstetta eller nordfra gjennom Ekebergtunnelen, følges skilte til Ekeberg.

Parkering

Handelshøyskolen BI - Senter for lederutdanning har ca. 70 parkeringsplasser til disposisjon for deltakerne. På grunn av oldtidsminner på området har vi ingen muligheter for å utvide med nye plasser. Parkeringsplassen er skiltet. Vår erfaring viser at kapasiteten er meget begrenset, så vi anbefaler sterkt å benytte offentlig kommunikasjon. Parkering utenfor oppgitt område som f.eks. langs veien ved parkeringsplassen, er ikke tillatt og vil medføre borttauing uten varsel av Trafikksjefens etat!

Innkvartering for utenbys deltakere

For utenbys deltakere som ønsker reisebyrå tjenester, kan vi anbefale å ringe Bennett Reisebyrå 67 11 39 10 eller fax 67 11 39 99 og oppgi BI Ekeberg som kundekode. De vil søke å tilby reduserte priser på hotellovernattinger. De vil også kunne være behjelpelig med en pakkeløsning på flyreise med hotell. Vær klar over at Bennett vil belaste ditt kredittkort (f.eks. Visa, Eurocard) for flyreisen, mens hotellet gjøres opp direkte. NB! Ved eventuelle avbestillinger gjøres også dette gjennom Bennett når bestillingen er foretatt der.

Service Senteret

Vårt nye Service Senter ligger i 2. etasje og er bemannet av konferanseverter.

Litteratur

I de Management Programmene der et eller flere kompendier og artikkelsamlinger er pensum, vil disse være tilgjengelig for salg i Service Senteret.

Bestillingsliste for pensumlitteratur skal være sendt deltakerne sammen med tilbud om studieplass, men listen er også tilgjengelig på Service Senteret.

PC tjeneste

Det vil være PC til disposisjon for studentene i Service Senteret, der har man tilgang til internett, BIs hovedbibliotek ved Handelshøyskolen BI Sandvika (BIBSYS) og utskrift av dokumenter (MS Office).

Beskjeder til deltakerne

Beskjeder til studentene kan ringes inn på telefon 22 57 62 00 eller faxes på 22 57 62 80. Beskjeder vil bli hengt opp på oppslagstavle utenfor Service Senteret. Hvis du skal sende fax, vennligst henvend deg til konferansevertene. Vennligst be avsender merke fax-forsiden med ditt navn og programmet du følger.

Studiekort

Studiekort fås ved henvendelse til Service Senteret. Studenten må medbringe legitimasjon og bilde. Studenter som tar ett Management Program (10 vekttall) pr. år, regnes som deltidsstudenter og studiekort vil følgelig ikke gi reisemoderasjon. Studiekort er kun gyldig med semesterkort som beviser at studenten har betalt studieavgift.

Kopiering

Ved eventuelt behov for mindre kopiering, vil konferansevertene kunne hjelpe.

Bestilling av taxi

Bestilling av taxi fra Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning kan gjøres i Service Senteret. Nummeret til nærmeste drosjeholdeplass 22 28 41 69 (Holtet), sentralen har nummer 22 38 80 90.

Kaffe og aviser

I Service Senteret er det alltid kaffe og te som du kan forsyne deg av ved behov. Dagens aviser og tidsaktuelle blader vil også være tilgjengelig i Service Senteret.

Praktisk informasjon om studiestedet

Telefon

Korttelefon finner du i første etasje ved heisen, og i gangen ved hovedtrappen i annen og fjerde etasje. Telekort kan kjøpes i Service Senteret.

Auditorieoversikt

Avviklingen av programmene kan variere. I 1. etasje ved hovedtrappen vil du finne en tavle med oversikt over hvilke auditorier de enkelte programmene avvikles i.

Heis

Ved kantinen i 1. etasje er det heis til disposisjon.

Garderobe

Ubetjent garderobe ligger ved adkomst gjennom hovedinngangen til venstre i 1. etasje.

Kantinen

Våre deltakere kan nyte godt av fri lunsjbuffet i kantinen med kaffe og te inkludert. Kantinen har dessuten utsalg av aviser, sjokolade, sandwich, mineralvann m.m. i åpningstiden. Kantinen kan også leies til forskjellige arrangementer, være seg arrangementer som julebord, bryllup, konfirmasjon, konferanser, utstillinger osv.

Kantinen er åpen: hverdagerkl. 08.30 – 16.00
                          lørdager kl. 08.30 – 14.00

Åpningstider

Bygget er åpent: hverdagerkl. 08.00 – 20.00, Service Senteret er betjent til kl. 17.00
                          lørdager kl. 08.00 – 17.00, Service Senteret er betjent til kl. 15.00

Navneendring/Adresseendring

Master of Management er et deltidsstudium og all studieadministrativ informasjon, som timeplaner, melding om eksamenspåmelding etc. blir gitt ved brev til den enkelte. Studentene plikter å melde fra om adresseendring dersom denne informasjonen skal komme frem i rett tid. NB! Oppgi alltid registreringsnummer ved henvendelse til Handelshøyskolen BI. Ved navneendringer må navneendringsbevis vedlegges.

Studieveiledning

Studiehåndboken skal gi studentene informasjon i forbindelse med gjennomføring av studieopplegget generelt og spesielt for det enkelte Management Program. Ønsker du å drøfte studieopplegg, videreutdanning m.m. har Handelshøyskolen BI studieveiledere til disposisjon ved de enkelte studiesteder.

2

Informasjon om de enkelte Management Program

Hovedkatalogen og informasjonsfoldere om de enkelte Management Program er tilgjengelig i Service Senteret (i egen hylle). Videre kan du bestille hovedbrosjyren, søknadsskjema, samt informasjonsfolderne sendt direkte pr. fax på vår automatiske bestillingstelefon 815 44060 og på våre nettsider <http://www.bi.no/bilu>. Nettsidene har også oppdatert informasjon om annet som er aktuelt på Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning.

Studieutgifter

Studenter må betale studieavgifter for studiets ordinære antall semestre. Utgifter til bøker, annet undervisningsmateriell og eventuelle studiereiser etc. må betales i tillegg. Se forøvrig Studieforskrifter.

Studieavgifter for Master of Management og Management Programmene

Studieavgiften for et Management Program (10 vektall) for studieåret 98/99 er delt i fire priskategorier.

Priskategori 1

Management Program med alle samlinger i Norge

Kr. 36.000,- inkludert eksamensavgifter. (Kr. 18.000,- pr. semester)

Priskategori 2

Management Program med obligatorisk samling i utlandet

Kr. 38.500,- inkludert eksamensavgifter. (Kr. 19.250,- pr. semester)

Priskategori 3

Management Programmene i Consulting og Business Process Management

Kr. 46.000,- inkludert eksamensavgifter. (Kr. 23.000,- pr. semester)

Priskategori 4

Avsluttende Fellesprogram:

Kr. 48.000,- inkludert eksamensavgifter. (Kr. 24.000,- pr. semester)

Faktura utstedes og sendes automatisk av Handelshøyskolen BI to ganger; ved studiestart og etter nyttår.

Studieavgiften inkluderer ordinær eksamen (skriftlig og prosjektoppgave). Ved eventuell kontinuasjonseksamen, arrangert ved neste ordinære gjennomføring av eksamen, vil studenten bli belastet for kontinuasjonsavgift.

Ønsker en å ta eksamen senere enn to år etter ordinær eksamen kreves full studieavgift.

Statens lånekasse for utdanning

Studiet er offentlig godkjent og gir muligheten til støtte/lån fra Statens lånekasse for utdanning. Ta kontakt med Statens lånekasse i ditt distrikt for nærmere informasjon om vilkår for støtte. Søknadsskjema er tilgjengelig i Service Senteret.

Litteratur

Programmets litteratur står oppgitt i programmets informasjonsfolder. Litteraturen vil være tilgjengelig hovedsakelig gjennom kjøp i Handelshøyskolen BIs samarbeidende bokhandlere, dels vil Service Senterets resepsjon (for utenbys studier; på studiestedet) stå for salg av kompendium og spesialopplag og dels vil aktuell litteratur bli delt ut under samlingene.

Samarbeidende bokhandlere

Ved hver programstart utarbeider våre samarbeidende bokhandlere en litteraturbestillingsliste for hvert program. Disse listene bygger på programbeskrivelser og inneholder tilgjengelig obligatorisk og anbefalt litteratur oppgitt i disse. Boklisten kan brukes som bestillingsliste for den som måtte ønske dette (se forøvrig veiledning på boklisten). De samarbeidende bokhandlerne har ansvaret for å ha tilgjengelig pensumlitteratur og anbefalt litteratur til Handelshøyskolen BIs ulike studier, kurs og forkurs.

Oslo

Juul Møller Bøker A/S, Nedre Slottsgate 11, 0157 Oslo. Telefon 22 40 40 40 / 22 40 40 70, fax 22 40 40 50.

Bergen

Melvær A/S, Galleriet, Torgalmenningen 8, 5014 Bergen. Telefon 55 96 28 10 / 55 96 28 13, fax 55 32 89 50.

Stavanger

Berge Libris, Prostebakken 3, 4000 Stavanger. Telefon 51 89 52 50, fax 51 89 52 52.

Trondheim

Walseth Interbok A/S, Sverresgt. 10 b, 7013 Trondheim. Telefon 73 53 12 60, fax 73 50 96 25

Filial: Handelshøyskolen BI - BI Trondheim. Telefon og fax 72 88 77 05

Kristiansund

Bokea Libris, Industrivn. 17, 6500 Kristiansund. Telefon 71 58 44 80, fax 71 58 44 81

Bibliotek tjenester

Som student ved Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning har du tilgang til Handelshøyskolen BIs biblioteker. All pensumlitteratur er tilgjengelig på Handelshøyskolen BIs hovedbibliotek i Sandvika. I Oslo-området har vi bibliotek på Handelshøyskolen BI i Sandvika og Norges Markedshøyskole på Schous plass, samt avtaler for lån med mange lokale bibliotek og bedriftsbibliotek

Alle Handelshøyskolen BI - Høyskolene er koblet opp mot BIBSYS. BIBSYS er et felles biblioteksystem for de vitenskapelige høyskolebibliotekene i Norge. Systemet gir oversikt over bøker, rapporter og tidsskrifter. Mange lokale bibliotek er også knyttet opp mot tjenesten.

Det er ikke et eget bibliotek på Ekeberg, men studenter ved Management Programmene på Ekeberg kan benytte PC'ene i Service Senteret for søk og bestilling av litteratur levert til Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning påfølgende dag. Hver av Handelshøyskolen BI - Høyskolene har egen BIBSYS-terminal som er tilgjengelig for studentenes egen søking, og litteraturen kan bestilles via det lokale bibliotek med samarbeidsavtale. De fleste av Handelshøyskolen BI - Høyskolene har samarbeidsavtaler med lokale bibliotek for bibliotek tjenester til Høyskolenes studenter. Denne tjenesten inkluderer også bestillinger av lån og kopi av artikler fra andre bibliotek.

For å låne fra BI-bibliotekets samlinger må du ha lånekort. Når du låner bøker for første gang, må du fylle ut et skjema for å få lånekort. Skjemaet fås ved henvendelse i Service Senteret. Kortsøknaden behandles ved BIs hovedbibliotek i Sandvika og du vil få tilsendt lånekortet ditt sammen med boken du bestiller. Da vil du få til-delt et lånenummer. Lånekortet ditt kan brukes både i Sandvika og på Schous Plass. Når du bestiller en bok

Rettledning for løsning og innlevering av hjemmeeksamener, prosjekt- og fagoppgaver.

- Studentene skal dokumentere evne til å anvende teori på teoretiske eller praktiske problemstillinger.
- Studentene skal dokumentere evne til å skrive et arbeide som tilfredsstillende vanlige akademiske krav til innhold og form.

Formelle krav

Besvarelsen skal innleveres fast innsatt i mappe og i tre eksemplarer, dersom ikke annet er oppgitt for faget. Besvarelsens forside skal inneholde de opplysninger som er angitt faktaarket for prosjektoppgaver. Egenerklæring skal leveres inn sammen med besvarelsen. Oppgaven sendes pr. post (poststemplet innleveringsdato) eller leveres på:

Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning, Karlsborgveien 4, Postboks 9386 Grønland, 0135 Oslo eller ved en av Handelshøyskolen BIs regionale høyskoler. Om kvittering ved postforsendelse ønskes må oppgaven sendes rekommandert. Telefax og e-post kan ikke benyttes. Besvarelsen må være Handelshøyskolen BI i hende innen angitt tidsfrist. For sent innleverte besvarelser vil normalt ikke bli sensurert. Kandidaten(e) kan ikke regne med å få besvarelsen tilbake.

Innholdsmessige krav

Prosjektoppgaven kan løses individuelt eller grupper på inntil tre deltakere. Samarbeid mellom flere oppgavegrupper om utarbeidelse av besvarelsen blir betraktet som fusk eller forsøk på fusk ved evaluering og rammes av § 17 Studiereglement ved Handelshøyskolen BI. F.eks. vil avskrift av andres oppgaver, kilder uten kildehenvisninger eller direkte «lån» av hele oppgaver skrevet tidligere, betraktes som fusk ved eksamen.

Oppgaver som skal behandles konfidensielt, merkes KONFIDENSIELL på oppgavens forside på alle tre eksemplarene. Dersom oppgaven ikke er merket KONFIDENSIELL, vil Handelshøyskolen BI forbeholde seg retten til å bruke den i undervisningen og om nødvendig kopiere oppgaven.

Formkrav

Prosjektoppgavens omfang skal være som spesifisert for det enkelte program. I tillegg kommer innholdsfortegnelse og litteraturliste. Tabeller og figurer regnes som en del av teksten. Eventuelt underlagsmateriale, f.eks. spørreskjema, som ikke er nødvendig for sensuren, kan vedlegges oppgaven. Det skal brukes ark i A4 format og skriftstørrelse 12 (Times New Roman).

Anbefalt lay-out: linjeavstand 1 1/2, 3 cm venstre marg, 1 cm høyre marg samt 2 cm på toppen og nederst av arket. Sidene skal nummereres og oppgaven må ha en innholdsfortegnelse (nummereres ikke).

Bruk av sitering og referanser

Hovedregelen for all referanseteknikk er at referansen skal gi en så fullstendig informasjon at leseren har mulighet til å finne tilbake til det spesifikke sitatet. Er det referert til en del av et større verk, må det refereres slik at det er mulig å lokalisere stedet i det større verket referansen er hentet fra. Kilden oppgis både i oppgaveteksten (enkel referanse i teksten) og i en egen litteraturliste bakerst i oppgaven.

Referanse i teksten

Referanser som gjøres i teksten er ment å gi henvisning til den alfabetiske litteraturlisten i slutten av dokumentet. Referanser i teksten refereres med forfatter og utgivelsesår i parentes. Dersom det refereres til et sitat skal også sidetallet hvor sitatet står oppgis. Referansene plasseres i teksten der den er minst forstyrrende. I de fleste tilfeller vil det være rett etter forfatterens navn. Noen ganger kan det være i slutten av setningen.

Eksempler

I teksten refereres kilden med forfatternavn og utgivelsesår i parentes etter følgende mal; (Nielsen 1979) eller; I Hansen (1998) fremkommer det.....

Ved to forfattere, skriv alltid begge navnene hver gang det henvises. Ved flere enn to forfattere, skriv alle forfatterne ved første henvisning og bare første forfatter, samt "et al" ved gjentatte henvisninger (Jensen et al. 1988). I litteraturlisten oppgis alle forfatternavnene.

Ved direkte sitat skal det også henvises til sidenummer etter følgende mal: (forfatter utgivelsesår:side) f.eks. (Bakke 1996:80).

Når det refereres til spesielle sidenummer i en bok, f.eks et kapittel, selv om det ikke er et sitat, skal det gjenspeiles i referansen f.eks: Ottesen og Nystrøm (1976: 49-53) sier i sin nylige studie....

Når det siteres fra et internettdokument henvises det i teksten på samme måte som for annen litteratur.

Litteraturliste

Alle oppgaver skal ha en litteraturliste som inneholder de verk som det refereres til i teksten. Litteraturlisten skal stå på et eget ark bakerst i oppgaven. Listen skal sorteres alfabetisk på etternavn. Verk med flere forfattere sorteres på den første forfatterens etternavn. Det skal være linjeavstand mellom referansene. Nedenfor vil du finne hvilke elementer en referanse skal inneholde for å være komplett. Alle referanser i en referanseliste må være konsekvent gjennomført med riktig bruk av skille tegn og kursiv.

Referanse til en bok

skal inneholde følgende elementer:

Forfatternavn. Utgivelsesår. Bokens tittel. Utgiversted: Forlag eller annen utgiver

Eksempler

To forfattere:

Kotler, Philip og Gary Armstrong. 1996. Principles of marketing. 7th ed. Englewood Cliffs, NJ.: Prentice-Hall.

Tre eller flere forfattere:

Reve, Torger, Terje Lensberg og Kjell Grønhaug. 1992. Et konkurransedyktig Norge. Oslo: Tano.

Redaktører:

Roos, Göran, Georg von Krogh og Johan Roos, red. 1997. Strategi som konkurransefortrinn. Bergen-Sandviken: Fagbokforlaget.

Referanse til rapport i en serie

skal inneholde følgende elementer:

Forfatternavn. Utgivelsesår. Rapportens tittel. Seriens tittel og nummer. Utgiversted: Forlag eller annen utgiver.

Eksempel

Haanes, Knut, Peter Lorange og Krzysztof Obloj 1997. Social capital as an early mover advantage: ABB and Fiat Auto in Poland. Handelshøyskolen BI Discussion paper nr. 6. Sandvika: Handelshøyskolen BI.

Referanse til et kapittel i en bok

skal inneholde følgende elementer:

Forfatternavn. Utgivelsesår. "Kapittelets tittel". I Bokens tittel. Bokens redaktør(er). Utgiversted: Forlag eller annen utgiver

Eksempel

Amdam, Rolv og Gunnar Yttri. 1998. "The European Productivity Agency, the Norwegian Productivity Institute and Management Education." I Missionaries and managers: American influences on European management education, 1945 – 1960. T. R. Gourvish and N. Tiratsoo, red. Manchester: Manchester University Press.

Referanse til en tidsskriftartikkel

skal inneholde følgende elementer:

Forfatternavn. Utgivelsesår. "Artikkelens tittel". Tidsskriftets tittel, årgang, heftenummer: sidenummer

Eksempler

Stabell, Charles B. og Øystein D. Fjeldstad. 1998. "Configuring value for competitive advantage: on chains,

shops and networks". Strategic management journal, 19, 5: 413-437.

Stewart, Thomas. 1995. "Getting Real About Brainpower." Fortune, November 27: 97-99

Referanse til et internettdokument

Siteringsregler for Internettdokumenter er fortsatt under utvikling, men følger tett opp til de regler som gjelder for trykt materiale. Følgende elementer skal være med:

Forfatternavn. Utgivelsesår. Tittel. Utgiversted: Forlag eller annen utgiver. URL: <....>. Dato for innhenting av dokumentet.

Eksempel

Hærem, Thorvald og Erling Sigholt. 1995. IT-anvendelser i bedrifter: Effekter og måleteknikker. Sandvika: Handelshøyskolen BI. URL:<<http://www.bi.no/dep2/bug/papers/effekt.pdf>>. Funnet på Internett 19.juni 1998.

Det henvises videre til faktaark om sitering og referanseteknikk, som er en kortversjon av de anbefalte regler. Mer utfyllende regler kan du finne på Handelshøyskolen BIs biblioteks hjemmeside: <http://www.bi.no/library>. Det kan være greit å være klar over at reglene for referanseteknikk er under revurdering i BI-systemet Man anbefaler på nåværende tidspunkt "Citations and References. A short guide by Ken Friedman.

Eksamensplan for Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning studieåret 1998/99

Vi gjør oppmerksom på at det foran hver eksamensperiode vil bli sendt ut informasjon om eksamensavvikling til den enkelte kandidat.

Retningslinjer for kontinuasjonseksamener

Følgende retningslinjer ble vedtatt i Høyskolerådet 13. mai 1991:

Kontinuasjonseksamener avholdes normalt ved neste ordinære eksamen i det enkelte kurs.

Eventuelle ekstraordinære kontinuasjonseksamener i påfølgende semester kan kun arrangeres i spesielle tilfeller.

Se for øvrig Studiereglement ved Handelshøyskolen BI.

Eksamenspåmelding

Automatisk påmelding til eksamen

Studieavgiften inkluderer eksamen for de program som følges i studieåret 1998/99. Studentene blir automatisk påmeldt til eksamen i programmet(ene) som følges.

Dersom studenten ønsker å endre på sin eksamensplan, må han/hun henvende seg til sitt studiested innen uke 40 i høstsemesteret og uke 10 i vårsemesteret. Dette gjelder enten man ønsker å utsette eksamen, endre eksamenssted eller melde seg opp til kontinuasjonseksamen. Vi gjør oppmerksom på at kandidater som ikke har oppnådd ståkarakter kun blir fulgt opp etterfølgende år etter ordinær eksamen.

Ønske om endringer etter at avmeldingsfristen kan ikke tas til følge.

Krav til utenrikseksamener

Studenter ved Handelshøyskolen BI som ønsker å avlegge eksamen i utlandet, må betale et administrasjonsgebyr på kr 500,- pr. eksamen.

For eksamener som finner sted i utlandet, gjelder spesielt:

- Eksamen skal finne sted ved en norsk ambassade/konsulat.
- Den administrativt ansvarlige må kunne snakke og lese norsk. Dette krav er begrunnet med at den eksamensansvarlige må kunne kontrollere at det kun benyttes tillatte hjelpemidler og at eventuelle notater i disse er lovlige.
- Studenten må selv kontakte ambassaden eller konsulatet for å få en skriftlig bekreftelse av den som påtar seg ansvaret for gjennomføringen av eksamen. Denne bekreftelsen sendes Eksamenskontoret sammen med påmelding til eksamen. Uten denne bekreftelsen vil eksamensoppgaven ikke bli sendt.

- d. Selv om det er tidsforskjell mellom norsk og utenlandsk tid, skal eksamen i utlandet alltid avholdes til samme tid som i Norge. Hvis dette ikke er mulig, skal eksamen i utlandet avholdes senere enn i Norge.

Forlenget tid til eksamen

Det vises til Studiereglement ved Handelshøyskolen BI § 16.

Forlenget tid:

Ved fem timers eksamen gis 1 time i tillegg

Ved fire timers eksamen gis 45 minutter i tillegg

Ved tre timers eksamen gis 30 minutter i tillegg

Det gis ikke forlenget tid ved hjemmeeksamen, fagoppgave eller prosjektarbeid.

Utlendinger med manglende norskkunnskaper får ikke forlenget tid, men har anledning til å levere sin besvarelse på engelsk. (Eksamenskontoret må få beskjed). Norsk synonymordbok er tillatt.

Det benyttes eget skjema for søknad om forlenget tid til eksamen.

Sykdom i forbindelse med eksamen

Studenter som ved sykdom ikke kan gå opp til eksamen, kan søke om å få gå opp til påfølgende eksamen når legeattest/sykemelding foreligger.

Skriftlig søknad vedlagt legeattest/sykemelding sendes ditt studiested. I søknaden må det tydelig fremkomme hvilken eksamen det gjelder (Studiekode og Management Program), studentens registreringsnummer og studiumkode.

Frist for søknad :

For eksamen i høstsemesteret : 20. januar

For eksamen i vårsemesteret : 01. juli

Sensur

Sensur på eksamen foreligger normalt ca 25 virkedager etter avlagt eksamen.

Televoice/karakterutskrift med sensur

Sensur vil bli offentliggjort fortløpende ved hjelp av Televoice. Televoice er en talende datamaskin som man kommer i kontakt med ved å ringe telefon 67 54 00 00.

Ved hjelp av en tone-signaliserende telefon med «firkanttast» kan man her oppgi sitt registreringsnummer og få opplyst alle karakterer som er kommet inn uansett studium.

Det understrekes at opplysninger om sensur ikke blir gitt på telefonhenvendelser til Handelshøyskolen BI.

Etter hver eksamensperiode vil studentene automatisk motta en karakterutskrift (datapost) som viser resultater oppnådd etter sensur. Dataposten går ut to ganger pr. år.

Karakterutskriften vil alltid vise alle resultater oppnådd innen et studium, både beståtte og ikke beståtte eksamener.

Offentliggjøring av sensur for desember/januar-eksamener og for mai/juni-eksamener – se undervisningskalender.

Studentene er selv ansvarlige for å kontrollere at de opplysninger som fremkommer på karakterutskriften er korrekte. Skulle studentene oppdage feil eller mangler på sin utskrift, må sekretariatet på studiestedet eller Eksamenskontoret ved Handelshøyskolen BI kontaktes.

Vi gjør oppmerksom på at kandidater som møter til eksamen, men trekker seg fra denne, vil få karakteren Ikke Bestått (IB) på sin besvarelse.

Sensurbegrunnelse og klage på sensur

De alminnelige reglene for klage på sensur (sensurbegrunnelse) og omsensur dekkes av Studiereglement ved Handelshøyskolen BI §§ 19 og 20 og Forskrift for begrunnelse og klage ved universitets- og høyskoler fastsatt av Kirke- og Undervisningsdepartementet 19. januar 1973 og gjelder tilsvarende.

Prosedyre for sensurbegrunnelse for studenter ved Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning

1. Anmodning om sensurbegrunnelse

Kandidaten har rett til å få en redegjørelse for sensurvedtaket. Skriftlig anmodning om sensurbegrunnelse (eget skjema) sendes Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning. Fristen for å anmode om sensurbegrunnelse er 2 – to – uker etter offentliggjøring av sensur; se undervisningskalender.

Skjemaet for anmodning om sensurbegrunnelse må utfylles så fullstendig som mulig. Kravet om sensurbegrunnelse må være saklig begrunnet og det er spesielt viktig at studenten påpeker hvilke forhold som tilsier at den oppnådde karakteren er feil. En generell og ikke faglig begrunnet anmodning om sensurbegrunnelse vil bli avvist. Hvis anmodningen blir akseptert, vil studenten få en skriftlig vurdering av sin eksamen, gjort av sensor.

2. Sensorbegrunnelse

Studenten får seg returnert anmodningsskjemaet, datert og signert av sensor, sammen med en skriftlig sensorbegrunnelse. Innholdet av sensurbegrunnelsen kan påklages.

3. Eventuelt krav om omsensur

Dersom studenten etter å ha mottatt sensurbegrunnelsen ønsker omsensur, må han/hun levere eller sende den rosa kopien av anmodningsskjemaet til sitt studiested. Fristen for å kreve omsensur er 1 - én - uke etter at sensorbegrunnelsen er sendt fra Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning. Skjemaet fylles nøye ut med studentenes data og ved gruppebesvarelser skal klagen signeres av alle kandidatene.

Klagen behandles av en nemnd som opprettes av styret eller den styret bemyndiger. Studentene bør merke seg at omsensur kan føre til en dårligere karakter enn den opprinnelige. Ny karakter er endelig.

Vitnemål

Det vises til Studiereglement ved Handelshøyskolen BI §§ 8 og 21.

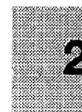
Automatisk utstedt vitnemål

Kandidater får automatisk utstedt vitnemål ved fullført studium. Det forutsettes at kandidatene tilfredsstillere kravene i ovennevnte reglementer.

Nytt vitnemål

Ved tap av mottatt vitnemål kan studenten få kopi av arkivkopien på studiestedet. Ny original av vitnemålet kan utstedes. Kandidaten må da betale et administrasjonsgebyr på kr 500,-.

Handelshøyskolen BI tar forbehold om overfor nevnte opplysninger.

Master of Management Society

Kjære kommende "Master of Management Graduate"!

Ditt arbeid og strev mot et studiemål står foran en ny innspurt. Et arbeidskrevende semester med belønning i det fjerne. Du vil kanskje spørre deg selv, "hva skjer når jeg er ferdig som Master-student?", et naturlig spørsmål enten jobb og karriere er klarlagt eller ei.

Erfaringsmessig vil mange ta sin egen stilling, prosisjon og arbeidsoppgaver opp til vurdering etter avsluttet studium. Vurderinger vil bli gjort i lys av nye tilegnede kunnskaper og en ny Master-grad. Det sies jo at man er sig egen lykkes smed, noe som du langt på vei har bevist gjennom denne utdannelsen. Lykke i denne sammenheng er jo et relativt begrep i spennvidden om viten omkring egen kunnskap og forståelse til markedets oppfatning og verdivurdering av den samme kunnskap.

Uansett grunn for valg av Master of Management utdannelsen, vil en høy anseelse av studiet være betydningsfullt for rekrutteringen av nye studenter. Som deltager på det siste kullet som uteksamineres med tittelen, "Master of Management", vil det hvile et visst ansvar også på deg for å få denne tittelen anerkjent i markedet.

I den hensikt å fremme "Master of Management" tittelen i offentlig og privat virksomhet, samt støtte og utvikle våre medlemmers faglige og karrieremessige interesser har vi dannet "Master of Management Society" eller også kjent som "Master of Management Graduate Association". Dette er en interesseorganisasjon som består av et styre som gjennom målrettet arbeid vil forsøke å etablere nettverk og kontaktnett for medlemmene i den hensikt å øke den enkeltes trivsel og utviklingsmuligheter.

Master of Management Society har som mål å arrangere temakvelder med fremtredende personer fra privat og offentlig virksomhet, dette gjøres blant annet for å styrke båndene mellom utdanning og næringsliv, parallelt med at vi ønsker å bidra til at kandidatene blir oppdatert på de strømninger og trender som til enhver tid er rådende i vårt samfunn. For å styrke kontakten mellom enkeltmedlemmene, samt bidra til kunnskapsutveksling arbeides det nå med en internett basert kommunikasjonsplattform «knowledge network» som skal gjøre det mulig for kandidatene å møtes, uten fysisk å være tilstede. Planen er at denne plattformen skal være operativ i løpet av høsten 98. Nytt av året er at det nå er mulig for Master of Management kandidatene å knytte seg opp mot BIs «Karriere og rekrutteringsservice». CV-basen er tilgjengelig via internett, og alt du som kandidat trenger å gjøre er å registrere deg her for å kunne nyte godt av de fordelene som «Karriere og rekrutteringsservice» kan tilby»

Avslutningsvis vil jeg for ordens skyld nevne at alle ferdige Master of Management kandidater automatisk blir medlem i Master of Management Society.

På vegne av styret i foreningen vil jeg ønske deg lykke til med avslutningen av ditt studium og ønske deg velkommen som medlem i Master of Management Society.

Vennlig hilsen

Jan Arne Gjerland
President
Master of Management Society

3 Management Programmer 1998-99

Innledning	28
Business Process Management.....	30
Consulting	31
Elektrisitetsekonomi og administrasjon	33
Endringsledelse.....	35
Finansforetak; styring og fondsmegling.....	37
Informasjon og samfunnskontakt/PR.....	39
Informasjonsteknologi; innovasjon og ledelse	40
Innkjøp og forsyningsledelse	42
International marketing strategy	43
Investering og finansiering	45
Kognitiv psykologi – beslutninger og påvirkning.....	46
Ledelse – verktøy og virkemidler.....	47
Logistikk.....	49
Markedsanalyse	51
Markedskommunikasjon	52
Markedsorientert ledelse.....	54
Næringsutvikling	56
Operasjonell revisjon og administrativ kvalitetssikring	58
Personal- og arbeidsjus	59
Persontransport	60
Prosjektledelse.....	61
Regnskap, skatt og selskapsrett.....	62
Samspill og ledelse - anvendt organisasjonspsykologi	63
Service Management	65
Strategisk kompetansestyring	67
Strategisk ledelse.....	69
Strategisk personalledelse.....	71
Økonomiforståelse i ledelse.....	73
Avsluttende Fellesprogram - Leadership Navigation	74

Innledning

Master of Management graden (MM) bygger på tidligere avsluttet universitets- og høyskoleutdanning.

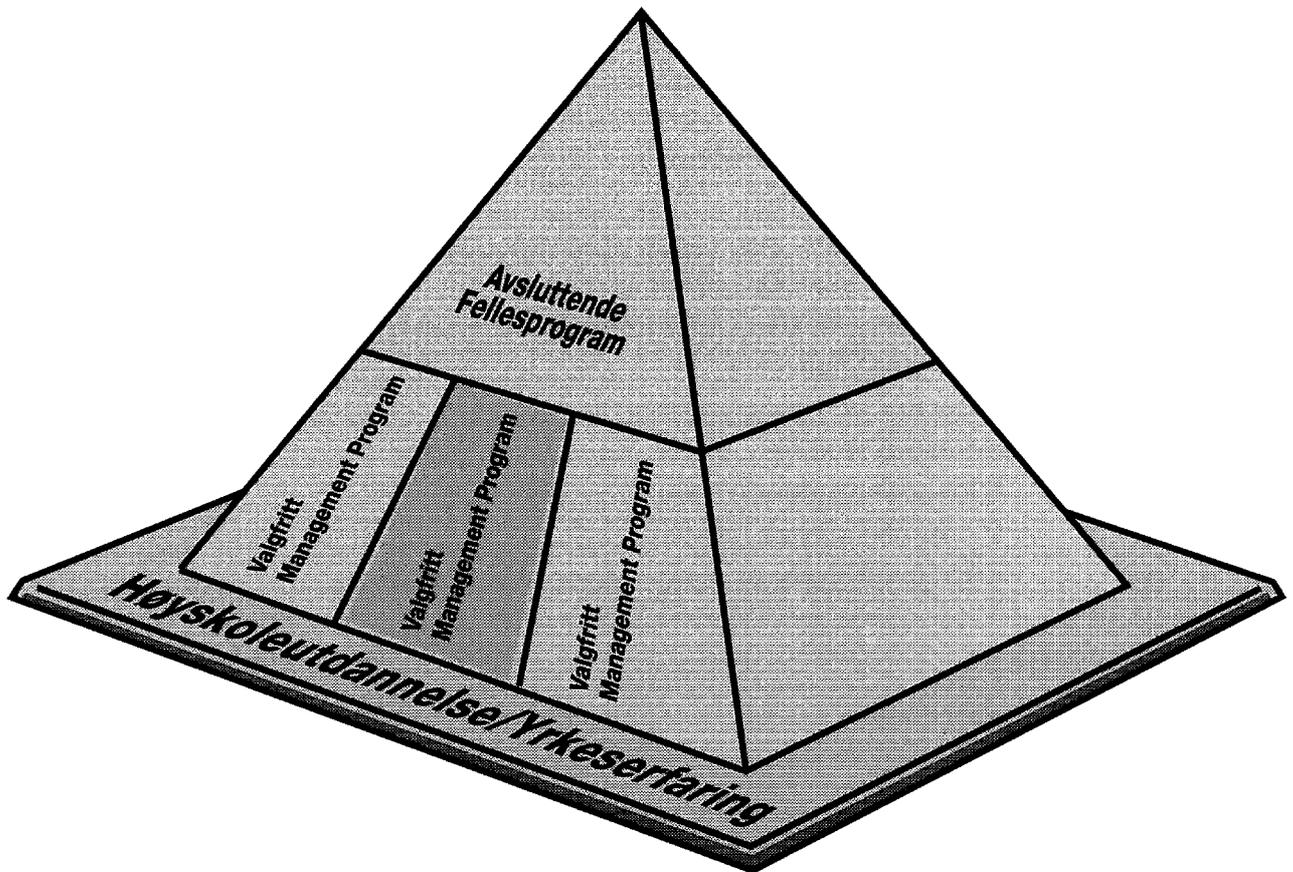
Studiet består av valgfrie, enkeltstående fordypningsenheter, Management Programmer. Master of Management oppnås ved å gjennomføre og bestå tre fritt valgte Management programmer samt gjennomføre og bestå det Avsluttende Fellesprogram - *Leadership Navigation*, med en gjennomsnittskarakter bedre enn 3,25.

Hvert program vektet med 10 vekttall slik at en fullstendig Master of Management grad er vektet med 40 vekttall. Samtidig fungerer hvert Management Program som et selvstendig studieprogram som avsluttes med en egen evaluering og bekreftes ved eget vitnemål.

Master of Management-graden ble 9. november 1995 offentlig godkjent hos Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet.

Det enkelte Management Program består av ca 150 timers undervisning som gjennomføres over ett år som en serie på 5 til 6 studiesamlinger. Programmene er basert på forelesninger, cases og gruppeøvelser. De aller fleste programmene evalueres gjennom en prosjektoppgave som kan skrives alene eller i gruppe på inntil tre personer. I tillegg avlegges en 5 timers skriftlig eksamen.

Søkere som ønsker å gjennomføre hele Master of Management graden må fra tidligere ha en treårig universitets- eller høyskoleutdanning. Søkere med fireårige gradsrettede studier gis innpassing i Master of Managementstudiet (jfr. studiereglement § 30.3). Det settes også krav til at søkerne har minimum fire års yrkeserfaring. Gjennomsnittsalder for deltakerne på Management programmene er 36 år, og gjennomsnittlig har studentene ca. 12 års yrkespraksis.

Studiemodell Master of Management

(Se forøvrig Studiereglement kap. 4))

I studieåret 98/99 tilbys ca. 30 Management Programmer innenfor ulike ledelsesfag. Nye Management Programmer utvikles hvert år i tilknytning til Handelshøyskolen BIs vitenskapelige stabs forskningsinteresser og de forespørsler vi får fra våre oppdragsgivere og Partnere.

Porteføljen endres til en viss grad fra år til år.

Handelshøyskolen BI utviklet Master of Management konseptet i 1992. Handelshøyskolen BI er den første utdanningsinstitusjonen som introduserer Master of Management som etterutdanningskonsept og gradsgivende studium i Norge. Intensjonen med studiet er at det skal hvile på en akademisk plattform. Samtidig er det lagt vekt på å utforme studiet og strukturen for gjennomføring slik at det blir så praktisk som mulig og i samsvar med deltakeres og bedriftenes behov.

Master of Management koples til Handelshøyskolen BIs tilbud av bedriftsinterne vekttallsbelagte lederutdanningsprogram. Ansatte som har deltatt i slike bedriftsinterne Management programmer/ lederutdanningsprogrammer kan fortsette i oppbygningen av graden i de åpne Management programmene såfremt man kvalifiserer for opptak.

Master for Management er organisatorisk knyttet til Handelshøyskolen BI - Senter for lederutdanning som er en integrert del av Handelshøyskolen BI. Til Master of Management er det knyttet en egen fagdirektør med spesielt ansvar for kvalitetssikring. Formelt kvalitetssikres programmene gjennom godkjenningsprosedyrer ved Undervisningsutvalget for Handelshøyskolen BI - Senter for lederutdanning.

Business Prosess Management

Studiekode: MM 13

**Eksamenskoder: MAN 3897 - Prosjektoppgave
MAN 3997 - Skriftlig eksamen**

Fagansvarlige: Professor Johan Olaisen
Professor Jon-Arild Johannessen, Hermes as.
Institutt: Kompetanseledelse
Vekttall: 10

Programmets mål

Programmets overordnede mål er å gi kunnskap om forretningsutvikling i privat og offentlig virksomhet, gjennom fokusering på arbeids- og informasjonsprosesser. Dette adresseres gjennom systematisk beskrivelse og analyse av disse prosesser, som et middel til å forbedre resultatene i virksomheten.

Det som binder de fem studiesamlingene sammen er det konstante fokus på arbeids- og informasjonsprosesser i og mellom virksomheter, samtidig som vi på metodesiden følger en generell fremgangsmåte for gjennomføring av Business Prosess Reengineering (BPR) i virksomheter.

Helt sentralt i programmet er hvordan systemet av relasjoner mellom leverandør, verdiskapningen i bedriften og kundene best kan ivaretas for å få til innovasjonsprosesser, resultatforbedringer, bedret kundetilfredshet og kundelojalitet.

Et samarbeid med konsulentfirmaet Ernst & Young Management Consulting

Programmets undervisning gjennomføres i samarbeid med konsulentfirmaet Ernst & Young Management Consulting. Dette vil prege undervisningen i en unik veksling mellom et teoretisk og et praktisk nytteorientert perspektiv.

Emneoversikt

1. samling	Generelt om prosessledelse og prosessorganisering
2. samling	Prosesser som utgangspunkt for organisering av virksomheter
3. samling	Team som grunnlag for organisering og ledelse av virksomheter
4. samling	Organisasjonell læring
5. samling	Kunnskapsledelse

Obligatorisk litteratur

- Beer, Stafford. 1985. Diagnosing the system for Organization. Chichester: John Wiley. (Paper 1994)
- Davenport, T.H. 1993. Process-Innovation. Boston, Mass.: Harvard Business School Press.
- Drucker, Peter F. 1992. Post capitalist Society, London: B. Heinemann. (Paper 1994)
- Fruin, W. Mark. 1997. Managing intellectual capital at Toshiba. New York: Oxford University Press.
- Hammer, Michael and James Champy. 1993. Reengineering the Corporation, New York: Harper Business.
- Hamel, G. & Prahalad, L.K. 1994. Competing for the Future, Boston, Mass.: Harvard Business School Press.
- Katzenbach, J. R. & Smith, D. K. 1992. The Wisdom of Teams: Creating the High Performance Organization. Boston, Mass.: Harvard Business School Press. (Paper 1994)
- Nonaka, I. & Takeuchi, H. 1995. The Knowledge Creating Company, New York: Oxford University Press.
- Segal, Stanley and Horn, D. 1997. Human Dynamics: A new frame. Pergasus communications. + CD-rom: Human Dynamics the ultimate voyage
- Senge, Peter M. 1990. The Fifth Dicipline: the art and practice of the learning organization. New York: Doubleday. (finnes også på London: Century Business, 1992.)

Evalueringsform

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgave	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler tillatt.

Consulting

Studiekode: MM 14

**Eksamenskoder: MAN 5797 - Prosjektoppgave
MAN 5897 - 72 timers hjemmeeksamen**

Fagansvarlige: Høyskolelektor Steinar Bjartveit
Direktør Göran Roos, Roos & Partners
Institutt: Interkulturell kommunikasjon og språk
Vekttall: 10

Programmets mål

Konsulenter er profesjonelle rådgivere på lik linje med økonomer, advokater og arkitekter. De har spesialisert seg på ulike felt og er forventet å ha ekspertise og erfaring på sitt område. Konsulenten skal fremskaffe informasjon, kunne vurdere og vise skjønn, samt initiere nye ideer, meninger og synsvinkler.

For å være en god konsulent, er det viktig å ha en klar forståelse av ulike muligheter innen konsulentvirksomhet, så vel som bruk av relevante metoder. I tillegg er det vesentlig at konsulenten er klar over de profesjonelle standarder som er forventet og etterspurt.

Management Programmet i Consulting vil gi deltakerne forståelse og ferdigheter innenfor feltet utover vanlige internkurs for konsulenter. Programmet gir en tverrfaglig tilnærming som går i dybden på sentrale problemstillinger for konsultasjon. Vi presenterer en unik kombinasjon av perspektiver fra strategisk ledelse og organisasjonspsykologi. I tillegg integrerer vi klassiske bidrag fra litteratur, filosofi og samfunnsvitenskap.

Programmet baserer seg på en pedagogisk form som veksler mellom integrerte forelesninger, øvelser og diskusjoner. Ved dette er læringen en kontinuerlig prosess som gir store muligheter for læring av nye ferdigheter og personlig utvikling for den som ønsker det. Programmet henvender seg først og fremst til konsulenter innen intern og ekstern konsulentvirksomhet. Management Programmet i Consulting er det eneste i landet som tilbyr vekttallsgivende kompetanse for konsulentvirksomhet.

Emneoversikt

- Dypere forståelse av organisasjoner og konsulentvirksomhet basert på nyere tenkning innenfor organisasjonsteori og -psykologi. Spesielt ser vi på kaosteori, systemteori og epistemologi.
- Grunnleggende innføring i den vitenskapelige metode som ligger til grunn for konsulents verktøy og modeller. Deltakerne vil kunne identifisere pålitelige og gyldige verktøy. Programmet gir også en grunnleggende og utradisjonell innføring i hermeneutikk som aktuell metode for konsultasjon.
- Innsikt i egne kunnskaper og ferdigheter i strategiske tiltak og intervensering. Ulike intervensjonsformer, som maktspill, verdistyring og demokratisk ledelse, vil bli rendyrket og vurdert opp mot deltakernes bidrag.
- Grunnleggende innsikt i relasjonen mellom konsulent og klient – dens muligheter og begrensninger. Kommunikative, empatiske og løsningsfremmende ferdigheter vil være spesielt i fokus.
- Syn på kulturelle perspektiver belyst gjennom consulting i ulike kulturer. Internasjonal erfaring med hensyn til metoder og tilnærminger i konsulentvirksomhet.

Obligatorisk litteratur

- Alvesson, M. & Sköldberg K. 1994. Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod. Lund: Studentlitteratur.
- Berger, Peter L. & Luckmann, T. 1991. The social construction of reality: a treatise in the sociology of knowledge. Harmondsworth: Penguin.
- The Bestiary
- Binswanger, H.C. 1994. Money and magic. A critique of modern economy in the light of Goethe's Faust. Chicago, Ill.: University of Chicago Press.
- Dante, Alighieri. 1993. Helvete. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Eriksen Berg, T. 1993. Reisen gjennom helvete: Dantes Inferno. Oslo: Universitetsforlaget.
- Goethe, J.W. Faust: en tragedie. del 1. 1997. Oslo: Aschehoug / del 2 (engelsk utg.). 1998. London: Penguin Books.

- Hoivik, Heidi v.W. & Føllesdal, A., red. 1995. Ethics and consultancy: European perspectives, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Kierkegaard, S. (red.: Næss, A.). 1994. Avsluttende uvitenskapelig etterskrift til De filosofiske smuler. 2. utg. Oslo: Pax Forlag.
- Kubr, M. 1993. How to select and use consultants. A client's guide. Geneva: ILO.
- Machiavelli, N. 1994. Fyrsten. 2. utg. Oslo: Aventura.
- Platon: Gorgias, 3. utg., Oslo, Gyldendal 1994
- Robson, C. 1993. Real world research: a resource for social scientists and practitioner-researchers. Oxford: Blackwell Publishers.
- Roos, G. et al., red. 1997. Strategi som konkurransefortrinn. Bergen: Fagbokforlaget.
- Shakespeare, William. 1995. Othello. Aschehoug.
- Stacey, R.D. 1996. Strategic management and organisational dynamics. 2nd ed. London: Pitman Publishing.
- Watzlawick, Paul, Janet B. Bevalas og Don D. Jackson. 1967. Pragmatics of human communication. A study of interactional patterns, pathologies, and paradoxes. New York: Norton.

I flere av litteraturlistens bøker er kun deler av boken obligatorisk pensum.

3

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

72 timers individuell hjemmeeksamen 40 %

Prosjektoppgave 60 %

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler tillatt.

Elektrisitetøkonomi og administrasjon

- for det nordiske kraftmarkedet

Studiekode: MM 39

Eksamenskoder: MAN 1497.1 - Prosjektoppgave 1

MAN 1497.2 - Prosjektoppgave 2

MAN 1597 - Skriftlig eksamen

Fagansvarlig: Professor Atle Midttun

Professor Lennart Hjalmarsson, Handelshøyskolen i Göteborg

Institutt: Innovasjon og økonomisk organisering

Vekttall: 10

Programmets mål

Programmet Elektrisitetøkonomi og administrasjon er bygget opp parallelt med fremveksten av de dereguler- te og konkurransepregede elektrisitets- og energimarkedene i Norden. Som et pionerområde i Europa for fri- handel med elektrisitet, reiser det nordiske energimarkedet også store krav til selskapenes kommersielle kom- petanse. I samarbeid med energibransjen og energimyndigheter søker programmet å gi et vesentlig bidrag for å fremskaffe slik kompetanse.

Undervisningen skal gi deltakerne innsikt i moderne økonomisk og administrativ teori og utfordringer som møter energiselskapene i det nordisk kraftmarkedet. Det fokuseres også på oppgaver som møter myndigheter som arbeider med elektrisitetsforsyning i Norden. Studentene gis også innføring i utviklingen hos europeiske handelspartnere.

Emneoversikt

1. samling	De nordiske elektrisitetsmarkedene: Struktur og regulering
2. samling	Kraftmarkedenes økonomi
3. samling	Kraftoverføringssystemets økonomi
4. samling	Strategi og organisering i kraftmarkedet
5. samling	Europeiske kraftmarkeder og elektrisitetspolitikk
6. samling	Markedsorientering av elektrisitetsselskaper

2. og 3. samling gjennomføres ved Handelshögskolan i Göteborg.

Litteratur:

- Berg, M., Hagen, K.P. og Hope, E. 1986. Elektrisitetspriser og energiøkonomisering. Bergen: SAF. (SAF Rapport; 1986:7)
- Berg, M.1992. Prinsipper for regulering av tariffstruktur og investeringer i lokale kraftfordelingsnett. Bergen: SNF. (SNF Arbeidsnotat, 1992:80)
- Biong, H. & Lanseng, E. 1994. Selger- og leverandøradferd på energimarkedet: Selgerens og energileverandørens rolle med hensyn til å skape langsiktige kunderelasjoner på energimarkedet. Hovedrapport for EnFo prosjekt M3-10. Sandvika: Handelshøyskolen BI. (NIM Rapport 20-94)
- Blom, S. E., Runar Framnes og Hans Mathias Thjømøe. 1997. Markedsføringsledelse. 5. utg. Oslo: TANO (evt. tidligere utgaver 1990, 1994)
- Gundersen, E., Jacobsen, O.M.B. og Per Ingvar Olsen. 1996. Markedsmakt i et deregulert nordisk kraftmar- ked. Sandvika: Handelshøyskolen BI (Handelshøyskolen BI Forskningsrapport 1996:2)
- Hax, A.C. og Majluf, N.S. 1996. The strategy concept and process: a pragmatic approach. 2nd ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Midttun, Atle, ed. 1997. European Electricity Systems in Transition: A comparativanalysis of electricity policy and regulation in North-Western Europe. Amsterdam: Elsevier
- Midttun, Atle og Eirik Svindland, eds. 1998. Politics, Economics and Dynamics of Regulation. Forthcoming: Edward Elgar

- Middtun, Atle. 1997. Struktur og strategi i det nordiske kraftmarkedet. Rapport. Sandvika: Handelshøyskolen BI. (Rapport 1997:3).
- Persson, Göran og Helge Virum, red. 1995. Logistikk for konkurransekraft. 4. utg. Oslo: Gyldendal Ad Notam. Utvalgte kapitler.
- Rud, L. 1990. Organisering av markeder for elektrisk kraft. Bergen: SAF. (SAF Rapport nr 39/1990)
- Sandmo, A. og Hagen K.P., red. 1992. Offentlig politikk og private incitamenter. Oslo. Tano 1992, kap. 1, 2
- Tellefsen, Brynjulf, ed. 1997. Market Orientation. Bergen: Fagbokforlaget.

Kompendium

Artikler i reguleringsteori og utvalgte utdrag fra nordiske elreguleringsdokumenter

- Berg, S.V. og Tschirhart, J. 1988. Natural Monopoly Regulation, Principles and Practice. Cambridge: Cambridge University Press. (side 93 - 102)
- Bishop M., Kay J. og Mayer C. 1995. The regulatory Challenge. Oxford: Oxford University Press (kap. 15-16)
- Brown, S.J. og Sibley, D.S. 1986. The Theory of Public Utility Pricing. Cambridge: Cambridge University Press. (kap 2-3).
- Gilbert, R.J. og Kahn, E.P., eds. 1996. International Comparisons of Electricity Regulation. Cambridge: Cambridge University Press. (utvalgte kapitler).
- Helm, D. 1994. "British Utility Regulation: Theory, Practice and Reform." I Oxford Review of Economic Policy. Vol 10(3): 17-39.
- Hjalmarsson, Lennart. Kalkylranta som underlag för beslut inom offentlig sektor, utlevert stencil
- Hjalmarsson, Lennart og Walfridsson B. 1995. Principer för investeringsbedömning inom energiområdet. Göteborgs universitet: Nationalekonomiska institutionen. (utlevert stencil).
- Skatter, miljø och sysselsättning, Stockholm, SOU 1997 (SOU 1997:11) (kap. 8 och 9)

Kompendiumene deles ut under samlingene.

Anbefalt litteratur

- Biong, Harald, Lostad og Wathne. 1996. Rapport fra kvalitativ forstudie: Utvikling av nasjonale mål for måling av tilfredshet og lojalitet i relasjoner på bedriftsmarkedet. Sandvika: Handelshøyskolen BI. (NiM-rapport 22-96)
- Biong Harald, Wathne og Parvatiyar. 1996. Why do some companies not want to engage in partnering relationships?. Sandvika: Handelshøyskolen BI. (NiM-rapport WP 96-04).
- Harmon, F.G. og Jacobs, G. 1990. Den levende organisasjonen. København: Gyldendal Erhverv. (Originaltittel: The vital difference)
- Nordhaus W.D. 1995. Kärnkraft och miljø. Stockholm: SNS Förlag.

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgaver	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler tillatt.

Endringsledelse

Studiekode: MM 12

**Eksamenskoder: MAN 1694 - Prosjektoppgave
MAN 1794 - Skriftlig eksamen**

Fagansvarlig: Førsteamanuensis Bjørn W. Hennestad
Førsteamanuensis Øivind Revang

Institutt: Kompetanseledelse

Vekttall: 10

Programmets mål

Hensikten er å utvikle deltakernes evner som pådrivere i endringsprosesser gjennom å gi deltakerne kunnskap og innsikt i begreper og modeller som viser veien til reflektert handling. Programmet har derfor gjennomgående fokus mot implementeringsproblematikk. Den grunnleggende ideen er at det er mer å vinne på å bedre implementeringsevnen i organisasjoner enn å bedre planleggings og utredningsevnen. Kurset vektlegger derfor temaer knyttet til omstilling, utvikling, drivkrefter og endringsbarrierer, læring og overtallighetsproblematikk.

Temaene behandles gjennomgående fra et ledelsesperspektiv. Det legges stor vekt på å se utvikling fra flere organisasjonsfaglige vinklinger, en hel samling er avsatt til "juridiske kjørerregler" i omstillingssituasjoner. Pedagogisk veksles det mellom en induktiv og deduktiv tilnærming. Det varieres her mellom cases, firmaeksempler, klassesdiskusjoner, deltakerbidrag og tradisjonelle forelesninger.

Programmet gir kunnskap og kompetanse som har aktuell og utbredt nytte; ytre og indre rammebetingelser blir i dag kastet om i privat, såvel som offentlig virksomhet. De fleste bransjer og sektorer vil stå overfor nye krav. Endret forståelse av virksomhetens situasjon og oppgaver, nye handlingsmønstre, strukturer og systemer vil måtte gjennomsyre organisasjonen om man skal begi seg ut på ny kurs. Dette setter nye og endrede krav til lederrollen. Kursets faglige innhold er primært rettet mot ledere eller stabspersoner med en aktiv rolle i ledelse av endring.

Emneoversikt

1. samling Strategisk perspektiv på organisasjon og organisasjonsutforming
2. samling Endringsledelse
3. samling Kundedrevet endring - Kontinuerlig utvikling gjennom kundeorientering
4. samling Kompetansedrevet endring - Endring med utgangspunkt i interne ressurser: kompetanse og kjernekompetanse
5. samling Omstillingsprosesser og juridiske rammebetingelser

Obligatorisk litteratur

- Bolman, L. G. og Deal, T. E. 1991. Nytt perspektiv på organisasjon og ledelse. 2.utg.Oslo: Ad Notam.
- Bonora, E. og Øyvind Revang. "A Framework for Analyzing the Storage and Protection of Knowledge in Organizations". kap. 8 i Lorange, Peter, Charkravathy, B., Roos J. og Van de Ven, A. (eds.). 1993. Implementing Strategic Processes: Change Learning & Co-operation. Oxford: Basil Blackwell Ltd. (pp. 190-216).
- Eccles, R. G. og Crane, D. B. "Relationship management". kap. 9 i Eccles, R.G. (ed.). 1988. Doing Deals - Investment Banks at Work. Boston: Harvard Business School Press. (kun kap. 9 er obligatorisk).
- Friberg, O. 1998. Arbeidsmiljøloven med kommentarer. 7. utg. Oslo: Tano Forlag.
- Hammer, Michael og James Champy. 1993. Reengineering the corporation. New York: Harper Business. (Norsk utgave: Hammer, M. og Champy, J. 1994. Totalfornyelse. Oslo: Hjemmet forlag).
- Hennestad, Bjørn W., Patric Verde, og Hauge, T. 1991. "Kundedrevet markedsorientering". Praktisk økonomi og ledelse, 3: 63-75.
- Itami, H. og Roehl, T. W. 1987. Mobilizing invisible assets. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Mintzberg, H. 1981. "Organization design: fashion or fit?". Harvard Business Review, January-February: 103-116.

- Mintzberg, H. 1991. "The Effective Organization: Forces and Forms". Sloan Management Review, 32, 2: 54-68.
- Nordhaug, O., ed. 1998. Kompetansestyring. 2. utg. Oslo: Tano/Aschehoug.
- Pasmore, W. A. 1994. Creating strategic change: designing the flexible, high performing organization. New York: John Wiley & sons.
- Prahalad, C. K. og Hamel, G. 1990. "The core competence of the corporation". Harvard Business Review, May-June: 79-97.
- Revang, Øyvind og Sørensen, B. Aa. 1995. "Ledelse og management i norsk sammenheng - historiske betraktninger og fremtidige utfordringer". Beta - tidsskrift for bedriftsøkonomi, 2: 31-43.
- Roos, J. and Krogh, G. von. 1992. "Figuring out your competence configuration". European Management Journal, 10, 4: 422-427.
- Arbeidsmiljøloven (Særtrykk). 1997. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

En del artikler vil bli utlevert under forelesningene

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgave	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Lowverk - vil bli spesifisert

Finansforetak; styring og fondsmegling

Studiekode: MM 29

**Eksamenskoder: MAN 0197 - Prosjektoppgave
MAN 0297 - Skriftlig eksamen**

Fagansvarlige: Førsteamanuensis Eldrid Aa. Stranden
Professor II Per Mokkelbost

Institutt: Finansiell økonomi

Vekttall: 10

Programmets mål

Programmet skal gi praktisk og aktuell utdanning innen juridiske, etiske og faglige emner som er nødvendige for å utføre fondsmeglerfunksjoner på et kvalitativt høyt nivå.

Etter gjennomført program og praksis skal studenten kunne utføre fondsmegleroppgaver av typen:

- 1) formidling av verdipapirer
- 2) kunderådgiving/corporateoppdrag
- 3) ledelse av et verdipapirforetak

Deltakerne skal etter endt program være i stand til å utøve salgs- og kjøpsoppdrag, og yte solid rådgivning overfor kunder. Dette krever innsikt i praktiske regler og lover som utgjør rammebetingelser for foretakenes virksomhet, samt faglig innsikt i kapitalmarkedet, finansielle instrumenter og finansiell analyse.

Det er en forutsetning med økonomisk/administrativ utdanning på høyskolenivå. Slik bakgrunn kan imidlertid kompenseres gjennom annen høyere utdanning og relevant yrkeserfaring.

Emneoversikt

1. samling Verdipapirforetak: Økonomi, jus og etikk
2. samling Børs og markedsregler
3. samling Verdipapiranalyse. Informasjonsøkonomi.
4. samling Finansiell analyse. Verdivurdering
5. samling Strategi og risikostyring i finansforetak - casebasert

Litteratur

- Bergo, K. 1998. Børs- og verdipapirrett. Oslo: Cappelen Akademiske Forlag.
- Christiansen E. 1997. Lovsamling i Børs og Verdipapirrett. Oslo: Ad Notam.
- Copeland T., Koller, T. and Murrin, J. 1996. Valuation. New York: John Wiley & Sons.
- Hersoug T. 1993. Kapitalmarkedet, Teori statistikk og norsk praksis. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Ibbotson, Roger G. and Brindson, Gary P. 1993. Global Investing. New York: McGraw Hill.
- Madura, Jeff. 1995. Financial Markets and Institutions. 3rd ed. Minneapolis/St. Paul: West Publishing Company.
- Morgan, J. P.: Risk Metrics, May 1995
- Morgan, J. P.: Credit Metrics, April 1997
- Palepu, Krishna G., Bernard, Victor L. and Healy, Paul M. 1996. Business Analysis and Valuation. Cincinnati, Ohio : South-Western College Publishing Company.
- Norges Fondsmeglerforbund. 1998. Forelesningsnotater. Oslo:
- Utvalgte artikler og case herunder:
- Nergård, A. 1997. Livsforsikringsselskaper - regulering og risiko, Arbeidsnotat 1997/3, Norges Bank
- Utvalgte artikler fra børsperspektiver herunder:
- Børsperspektiver nr 2 1992: Aksjemarkedet i London - truende konkurrent eller forlengelse av Oslo-markedet med ajourføringer

Børsperspektiver nr 2 1993: Aksjonærstrukturen i Europa

Bøhren, Øyvind og Dag Michalsen. 1994. "Corporate Ownership and market aggregates: Oslo Stock Exchange 1980-1990". Journal of Banking & Finance. 18.

Etiske normer for medlemmer av Norges Fondsmeglerforbund, Norges Fondsmeglerforbund 1996

Fondsmeglerutdanningen

Management Programmet i Investering og finansiering og Management Programmet i Finansforetak; styring og fondsmegling, utgjør til sammen Fondsmeglerutdanningen etter den nye loven om verdipapirhandel. Utdanningen er godkjent av Norges Fondsmeglerforbund, som er den bransjeorganisasjon Finansdepartementet har utpekt til godkjenning av slik utdanning.

Gjennomført og bestått eksamen, samt et års praksis fra verdipapirforetak, gir rett til å bruke tittelen Fondsmegler, jfr. Lov om verdipapirhandel §7.11. (Se opptakskrav til Fondsmeglerutdanningen). Kandidaten må selv dokumentere sin praksis.

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgave	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Lover og forskrifter.

Informasjon og samfunnskontakt/PR

Studiekode: MM 21

**Eksamenskoder: MAN 7097 - Prosjektoppgave
MAN 7197 - Skriftlig eksamen**

Fagansvarlig: Amanuensis Magne Haug, Norges Markedshøyskole
Professor, Dr. philos Pål Kraft, Universitetet i Bergen

Institutt: Markedskommunikasjon

Vekttall: 10

Programmets mål

Informasjonsarbeid gjennomføres vanligvis utfra den praktiske erfaring utøverne og deres arbeidsgivere har om media og informasjon. Informasjonsmedarbeideres teoretiske ballast kommer ofte fra andre områder enn massekommunikasjon, overtalelseteori og public relations (PR). I et mer kompleks beslutningsmiljø kan nyttige, praktiske erfaringer komme til kort. Det oppstår behov for kunnskapsmessige fundamentet som peker ut over hverdagens opplevelser. Dette er kunnskap som bygger på systematisk forskning om mediene, kommunikasjon, sosialpsykologi og organisasjon med utgangspunkt i et strategisk perspektiv på informasjonsarbeidet.

Programmet tar utgangspunkt i strategiske vurderinger av informasjonsarbeid. På dette grunnlag drøfter man praktiske løsninger av informasjonsoppgaver i informasjonsmedarbeiderens hverdag.

Dette programmet tar sikte på å gjøre tilgjengelig forskning og erfaring som er bygget internasjonalt om PR- og informasjonsarbeidet. Kunnskaper om informasjons-, PR- og overtalelsesforskning i forhold til konkrete arbeidsområder som interninformasjon og krisehåndtering blir også behandlet.

Med kompetanse fra dette Management Programmet blir deltakerne bedre kvalifisert til å ta på seg lederansvar for informasjonsarbeidet i bedrifter, organisasjoner og offentlig virksomhet.

Emneoversikt

1. samling	Strategisk informasjonsledelse
2. samling	Konkrete informasjonsområder: Interninformasjon og kriseinformasjon
3. samling	Vitenskapelige undersøkelser til planlegging og evaluering av informasjonsarbeid
4. samling	Massekommunikasjon og overtalelse - et kampanjeperspektiv
5. samling	Medierelasjoner og lobbying

Obligatorisk litteratur

- Allern, Sigurd. 1997. Når kilden byr opp til dans, Oslo: Pax Forlag.
- Dozier, David M., Larissa A. Gruning og James E. Gruning. 1995. Manager's Guide to Excellence in Public Relations and communication management. Mahwah, N.J.: L. Erlbaum Associates Publishers.
- Goldhaber, Gerald M. 1993. Organizational Communication, 6th ed. Madison, Wisc.: W.C. Brown & Benchmark.
- Haug, Magne. 1998. Myndighetskontakt og lobbyvirksomhet. Oslo: NMH.
- Holme, Idar Magne og Bernt Krohn Solvang. 1996. Metodevalg og metodebruk. Oslo: Tano.
- Høst, Sigurd. 1998. Daglig mediebruk. Oslo: Pax Forlag.
- Kendall, Robert. 1996. Public Relation Campaigns Strategies: planning for implementation, 2nd ed. New York: HarperColins College Publishers.
- Lerbinger, Otto. 1997. The Crisis Manger: facing risk and responsibility. Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates.
- Stiff, James B. 1994. Persuasive Communication, New York: The Guilford Press.

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgave	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Ingen

Informasjonsteknologi; innovasjon og ledelse

Studiekode: MM 22

**Eksamenskoder: MAN 1796 - Prosjektoppgave
MAN 1896 - Skriftlig eksamen**

Fagansvarlig: Studierektor Bo Hjort Christensen

Institutt: Teknologiledelse

Vekttall: 10

.....

Programmets mål

Mange bedriftsledere erkjenner at det stilles stadig økende krav til kundeservice og utvikling av produktløsninger for spesielle markedssegmenter. Tiden fra en utfordring oppstår til en løsning må foreligge blir stadig kortere. Mange beslutninger blir også mer komplekse og krever et bedre informasjonsgrunnlag. Effektiv forretningsutvikling krever derved strategisk og målstyrt utvikling og bruk av informasjonssystemer. Som brukere og hovedansvarlig for kvaliteten av bedriftens informasjonssystemer, kan ikke ledere lenger delegere dette ansvaret til IT-eksperter. Hovedkonklusjonen er at forretningsbehov styrer teknologibruk.

Dette Management programmet gir kandidatene et solid grunnlag for hvordan organisasjoner skal planlegge, anskaffe, utnytte og forvalte informasjonsressursene på en slik måte:

- 1 at man identifiserer, og setter fokus på de anvendelsesområder der informasjonssystemer vil gi best forretningsmessig effekt
- 2 at informasjonssystemene kan tilrettelegges for, og utnyttes som ledelsesverktøy
- 3 at informasjonssystemene fremmer og ikke hemmer forretningsutviklingen
- 4 at det blir en fruktbar og effektiv samhandling mellom brukermiljø og IT-ekspertisen
- 5 at man opparbeider en teknologiforståelse som gjør en i stand til å evaluere ulike plattformalternativer på forretningsmessig kriterier

Emneoversikt

1. samling	Lederen egen bruk av informasjonssystemer
2. samling	Informasjonsteknologiske plattformer: Prinsipielle skillelinjer vs. organisatoriske behov
3. samling	Fra forretningsbehov til løsninger
4. samling	Informasjonsledelse
5. samling	Strategisk ledelse av informasjonssystemer

5. samling vil, for deltakere på programmet som gjennomføres i Oslo, gjennomføres i utlandet.

Obligatorisk litteratur

- Larsen, Tor J. 1997. Artikkelsamling til Samling 1: Lederes bruk av informasjonsteknolog. Sandvika: Handelshøyskolen BI Forlag.
- Laudon, Kenneth C. og Jane Laudon. 1998. Management Information Systems: Organization and technology. 4th ed. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.
- Andersen, E., red. 1996. Artikkelsamling til samling 3: Fra forretningsbehov til løsninger. Sandvika: Handelshøyskolen BI Forlag.
- Krokan, Arne. 1996. Artikkelsamling til Samling 4, Informasjonsledelse. Sandvika: Handelshøyskolen BI.
- Keen, P. G. 1991. Shaping the Future: Business Design Through Information Technology, Boston, Mass.: Harvard Business School Press.
- Sannes, R. og Bård Kuvaas. 1997. Artikkelsamling til Samling 5: Strategisk ledelse av IS/IT, Sandvika: Handelshøyskolen BI.
- Watson, Hugh J., George Houdeshel, og Rex Kelly Rainer. 1997. Building Executive Information Systems and other Decision Support Application. New York: Wiley.

Artikkelsamlingene vil være tilgjengelige i tilknytning til de respektive samlinger.

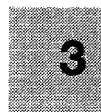
Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgave	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler tillatt.

Innkjøp og forsyningsledelse

Studiekode: MM 35

**Eksamenskoder: MAN 7595 - Prosjektoppgave
MAN 7695 - Skriftlig eksamen**

Fagansvarlig: Professor Göran Persson
Institutt: Logistikk og markedsføring
Vekttall: 10

.....

Programmets mål

Programmet skal gi deltakerne større innsikt og forståelse av den økonomiske betydningen for effektivisering av innkjøp. Programmet gir systematisk innsikt i analyse av leverandørmarkeder og kunnskaper om hvordan en bedrift eller etat kan benytte disse markedene for å gjøre virksomheten effektiv og konkurransedyktig. Ved bedre utnyttelse av egne ressurser og effektivisering av innkjøpsfunksjonen vil man oppnå økt konkurransekraft. Hovedmålsettingen er derfor å gi deltakerne et tverrfaglig program som dekker de kunnskaps- og fagområder som innkjøpere i privat og offentlig sektor har behov for. Programmet gir en gjennomgripende forståelse av innkjøpsfunksjonen og dens rolle både strategisk og operativt. Videre vil man få kunnskaper om hvordan man bygger langsiktige relasjoner til sine leverandører - til beste for alle parter.

Emneoversikt

Samling 1	Innkjøp og forsyningsstrategi
Samling 2	Innkjøpsøkonomi og innkjøpsjus
Samling 3	Industrielle relasjoner - Strategic purchasing, supply chains and industrial relations
Samling 4a	Innkjøperens "verktøykasse"
Samling 4b	Offentlig innkjøp.
Samling 5	Forhandlinger, etikk og "grønt" innkjøp

Obligatorisk litteratur

- Ferrel, O.C. og John Fraedrich. 1994. Business Ethics. 2nd ed. Boston, Mass.: Houghton Mifflin.
 Gadde, L.E. & Håkansson, H. 1993. Professionellt inköp. Lund: Studentlitteratur. (kap. 4-6).
 Unt, Iwar. 1997. Forhandlingsteknik. Oslo: Fortuna Forlag.
 Offentlige anskaffelser. 1994. Veileder til EØS - foreskrifter om offentlige anskaffelser. Oslo: Nærings- og Energidepartementet.
 Persson Göran og Helge Virum. 1995. Logistikk for konkurransekraft. Oslo: AdNotam Gyldendal. (kap. 5, 6 og 10)
 SAM. 1993. Lønnsomme kunder. lønnsomme føretag. Bromberg.
 Weele, A. J. Van. 1994. Purchasing Management. Analysis, Planning and Practice. London: Chapman & Hall.
 Artikler og utdelt materiale.

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgave	60 %

Hjelpemidler til eksamen:

Kalkulator, f.eks Texas 503/507 (Ikke-programmerbar)

International Marketing Strategy

Programme code: MM 31

Examination codes: MAN 2396.1 - Project paper 1

MAN 2396.2 - Project paper 2

MAN 2496.1 - Case

MAN 2496.2 - Written exam

Faculty responsible: Industrial Professor Runar Framnes

Department: Market Oriented management

Credit hours: 10

.....

Aims and goals

Globalisation within marketing is raised as an issue more and more often when Norwegian companies start operations abroad. This is also an issue for international companies operating in Norway. The competitive situation is often distinctively different even in countries that are geographically close. Markets tend to be affected by different cultural aspects, legal systems and marketing practice and as a marketer you need to adapt to these factors.

The International Marketing Strategy programme will cover a range of issues concerning patterns of international trade and investment in goods and services. There is a special focus on theories of internationalisation within companies, international market planning and strategy.

The aim of this programme is to give persons with managing roles in international sales and marketing a theoretical and practical insight concerning a range of critical international marketing issues that internationalising companies are likely to face. A number of cases concerning internationalisation by Norwegian and international companies will be examined and case solutions presented.

Program Language

The whole program will be delivered and assessed in English

Topics - general view

- Topic 1 Foundation
- Topic 2 International marketing research
- Topic 3 International strategic framework
- Topic 4 The global supply chain
- Topic 5 The international legal framework
- Topic 6 International negotiations and cross cultural communication
- Topic 7 Developing the international marketing plan

Literature

Required textbooks and compendiums:

Czinkota, Michael R. and Ikka A Ironkainen. 1996. Global Marketing. Fort Worth, TX : Dryden Press.

Ghuri, Pervez and Jean-Claude Usunier. 1996. International Business Negotiations, Oxford: Pergamon Press.

Luostarinen, Reijo and Lawrence S. Welch. 1990. International Business Operations. Helsinki: Luostarinen/Welch.

Framnes, Runar, Erik Nes, and Carl Arthur Solberg, eds.1998. Artikkelsamling i internasjonal markedsføring og ledelse. Sandvika: Handelshøyskolen BI.

Argyris, C.: Teaching Smart People how to Learn

Gripsrud, Geir and Carl Arthur Solberg.1993. Readings in International Marketing Research. Sandvika: Handelshøyskolen BI

Schary, P. and Skjøtt-Larsen, T. 1995. Managing the Global Supply Chain. København: Handelshøjskolens Forlag. (kap. 1-3-4-7-8-10)

Articles and cases:

Several articles will be handed out during the course modules relating to the topics lectured.

Recommended literature:

Buckley, Peter J. and Pervez Ghauri, eds. 1996. The Internationalization of the Firm. 2nd ed. London: Academic Press 1993.

Ford, D., ed. 1990. Understanding Business Markets. London: Academic Press.

Gjems-Onstad, Ole. 1993. EØS-avtalen med kommentarer. Oslo: Gyldendal Ad Notam.

Kent, Raymond A..1993. Marketing Research in Action. London: Routledge.

Evaluation

Written exam and case	40 %
Project papers 1 and 2	60 %

Aids at examination

English – English Dictionary

English – Norwegian / Norwegian – English Dictionary

Investering og finansiering

Studiekode: MM 28

**Eksamenskoder: MAN 1592 - Prosjektoppgave
MAN 1692 - Skriftlig eksamen**

Fagansvarlig: Førsteamanuensis Dag Michalsen

Institutt: Finansiell økonomi

Vekttall: 10

.....

Programmets mål

Programmet gir deltakerne en matnyttig og aktuell utdanning med grundig faglig fordypning innen et område som er av vital betydning for virksomheters overlevelsessevne og vekst.

Etter gjennomført program vil deltakerne være godt rustet til å påvirke og foreta investerings- og finansieringsbeslutninger til beste for virksomheten. Sentrale spørsmål som hvordan beslutningene påvirker virksomhetens verdi, vil bli gjennomgått. For at man skal ha den nødvendige bakgrunn for å kunne ta rasjonelle beslutninger når det uventede inntreffer, vektlegges hvordan usikkerhet påvirker beslutningsreglene.

Målet er at deltakere som gjennomfører kurset, skal bli viktige ressurspersoner og ledere i sine respektive virksomheter.

Det er en forutsetning med økonomisk/administrativ utdanning på høyskolenivå. Slik bakgrunn kan imidlertid kompenseres gjennom annen høyere utdanning og relevant yrkeserfaring.

Emneoversikt

1. samling	Investeringsbeslutninger
2. samling	Finansieringsbeslutninger
3. samling	Finansielle investeringer
4. samling	Prosjektanalyse med cases
5. samling	Finansiell risikostyring
6. samling	Internasjonal finans

Obligatorisk litteratur

Ross, S.A., Westerfield, R.W. and Jaffe, J. 1996. Corporate Finance. 4th ed., Chicago, Ill.: Irwin.

Haugen, R.A. 1997. Modern investment theory. 4th ed. Upper Saddle River, N.J.: Prentice-Hall.

Madura, J. 1995. International Financial Management. 4th ed. Minneapolis/St. Paul, Minn.: West Publishing Co.

Smithson, C.W., Smith, C.W. and Wilford, D.S. 1995. Managing Financial Risk. Burr Ridge, Ill.: Irwin.

Fondsmeglerutdanningen

Management Programmet i Investering og finansiering og Management Programmet i Finansforetak; styring og fondsmegling, utgjør til sammen Fondsmeglerutdanningen etter den nye loven om verdipapirhandel. Utdanningen er godkjent av Norges Fondsmeglerforbund, som er den bransjeorganisasjon Finansdepartementet har utpekt til godkjenning av slik utdanning.

Gjennomført og bestått eksamen, samt et års praksis fra verdipapirforetak, gir rett til å bruke tittelen Fondsmegler, jfr. Lov om verdipapirhandel §7.11. (Se opptakskrav til Fondsmeglerutdanningen). Kandidaten må selv dokumentere sin praksis.

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgave	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Kalkulator og rentetabell

Programmet tilbys i samarbeid med Norske Siviløkonomers Forening.

Kognitiv psykologi – beslutninger og påvirkning

Studiekode: MM 17

**Eksamenskoder: MAN 5096 - Prosjektoppgave
MAN 5196 - Skriftlig eksamen**

Fagansvarlig: Førsteamanuensis Geir Overskeid

Institutt: Kompetanseledelse

Vekttall: 10

Programmets mål

Programmet vil gi deltagerne forskningsbasert kunnskap som er til nytte i jobb og privatliv. I forelesninger og praktiske øvelser vil vi bl.a. se på hva som kan gjøres for å vinne sympati for seg selv og sin sak, hvordan man kan oppnå lojalitet, effekten av autoritet, samt bevisst og ubevisst innflytelse. Vi vil gå gjennom de mest effektive problemløsnings- og beslutningsmetoder, læring, kreativitet og virksom kommunikasjon.

Kunnskapen som gjør det mulig å løse jobberelaterte problemer, gir oss teknikker som kan anvendes i løsningen av dagliglivets personlige vanskeligheter. Ved å analysere måter å tenke på og hvordan tanker former følelser, skal vi se på hvordan en leders emosjonelle påkjenninger kan takles.

Undervisning vil bli gitt av nasjonalt fremtredende forskere på feltet, og vil bestå i forelesninger, seminarer og gruppeøvelser. Etter fullført program vil deltakerne ha god innsikt i sentrale psykologiske prinsipper som ligger til grunn for rasjonelle beslutninger, virksom innflytelse og kreativ problemløsning. Programmet har et klart praktisk siktemål. Det vil bli lagt vekt på øvelse i kunnskap og ferdigheter som kan nyttes både alene og i gruppe, og som kan anvendes som verktøy for organisasjons- og ledelsesutvikling og et bedre liv.

Emneoversikt

1. samling	Moderne psykologi
2. samling	Beslutninger og kreativitet
3. samling	Problemløsning i grupper og team
4. samling	Forhandlingspsykologi og personlig problemløsning
5. samling	Innflytelse og påvirkning

Obligatorisk litteratur

- Bazerman, Max H. 1997. Judgement in managerial decision making. 4th ed. New York: Wiley.
- Cialdini, Robert B., red. 1998. Influence: Science & practice. 4th ed. Reading, Mass.: Addison-Wesley.
- Kaufmann, Geir og Astrid Kaufmann. 1996. Psykologi i organisasjon og ledelse. Bergen: Fagbokforlaget.
- McMahon, S. 1996. The portable problem solver: Coping with life stressors. DTP.
- Overskeid, Geir. 1998. Kompendium i psykologi. (Dette vil bli delt ut på samlingene.)
- Robson, Mike. 1993. Problem solving in groups. Aldershot: Ashgate.
- Russo, J. Edward og Paul J. H. Schoemaker. 1990. Decision traps. New York: Fireside.

Anbefalt litteratur

- Manz, Charles C. og Henry P. Sims Jr. 1993. Business without bosses. New York: Wiley.
- Overskeid, Geir og Svartdal, Frode. 1997. Det ubevisste og moderne vitenskap. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Svartdal, Frode, red. 1997. Psykologi: En introduksjon. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen 40 %

Prosjektoppgave 60 %

Hjelpemidler til eksamen

Ingen.

Ledelse - verktøy og virkemidler

Studiekode: MM 15

**Eksamenskoder: MAN 1996 - Prosjektoppgave
MAN 2096 - Skriftlig eksamen**

Fagansvarlig: Amanuensis Morten Emil Berg

Institutt: Kompetanseledelse

Vekttall: 10

.....

Programmets mål

Målet med programmet er at deltakerne skal:

- Ha tilegnet seg innsikt i "state of the art" ved faget ledelse
- Fått en bedre forståelse av positive og negative konsekvenser ved ens nåværende tenkemåte og handlemåte som leder
- Kunne gjøre seg praktisk nytte av sentrale verktøy og virkemidler i lederrollen, betinget av den situasjon man er i og de ambisjoner man har
- Kunne trene og eksperimentere med ulike lederroller og bruk av varierende lederstil
- Ha fått innsikt og trening i å utvikle et team. Kunne ivareta rollen som "coach"
- Kunne gjennomføre enklere endrings- og OU-prosesser

Etter at programmet er avsluttet, skal deltakerne kunne utøve en mer reflektert form for ledelse. Dette fordrer at deltakerne blir mer bevisst sin egen tenkemåte og handlemåte. I programmet fokuseres de praktiske hjelpemidler ledere og medarbeidere kan gjøre nytte av for å bedre samspillet i teamet og mellom teamene. Eksempler på slike hjelpemidler er konfliktbehandling, tilbakemelding, utvikling av spilleregler, lederen som rollemodell, benchmarking og business process reengineering. Det legges også vekt på å diskutere hvordan en leder og teamet hans/hennes kan videreutvikle organisasjonskulturen.

Emneoversikt

1. samling	Ledelse: en referanseramme
2. samling	Ledelse: Konkurrerende teorier
3. samling	Lederens "verktøykasse" (virkemidler, teknikker og "våpen")
4. samling	Lederen som endringsagent og trener
5. samling	Team og teamutvikling

Obligatorisk litteratur

- Bass Bernard M. og Bruce J. Avolio, ed. 1994. Improving Organizational Effectiveness through Transformational Leadership. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.
- Berg, Morten Emil. 1996. Lederutvikling: situasjon, virkemidler, belønning. 2. utg. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Buchanan, David A. og David Boddy. 1992. The Expertise of the Change Agent: Public Performance and Backstage Activity. New York: Prentice-Hall.
- Champy, James. 1995. Reengineering Management: The Mandate for New Leadership. London: Harper-Collins.
- Dyer, William G. 1994. Teambuilding: current issues and new alternatives. 3rd ed. Reading, Mass.: Addison-Wesley.
- Harvey, Donald F. og Donald R. Brown. 1996. An Experiential Approach to Organization Development. 5th ed. Upper Saddle, N.J.: Prentice Hall.
- Kouzes, James M. og Posner, B.Z. 1996. Sjefer som lykkes. Oslo: Hjemmets Bokforlag.
- Sims, Henry P. Jr. og Peter Lorenzi. 1992. The New Leadership Paradigm. Social Learning and Cognition in Organization. Newbury Park, Calif.: Sage.
- Sims, Henry P. Jr. og Charles C. Manz. 1996. Company of Heroes. Unleashing the Power of Self-leadership, New York: John Wiley & Sons.

Zenger, J.H. et al. 1993. *Leading Teams: Mastering the New Role*. Homewood, Ill.: Business One Irwin.

Anbefalt litteratur

- Atkinson, Philip E. 1997. *Creating Culture Change: The Key to Successful Total Quality Management*. Bedfordshire: Rushmere Wynne, 1997.
- Banner, David K. og Gagne, T. Elaine. 1995. *Designing Effective Organizations: Traditional and Transformational*. Thousand Oaks, Calif.: Sage.
- Bass, Bernard M. 1990. *Bass and Stogdills Handbook of Leadership*. New York: Free Press.
- Berg, Morten Emil. 1995. *Organisasjonsutvikling: Metoder og teknikker*. 2. utg. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Berg, Morten Emil. 1995. *Rollen i midten: Lederen som endringsagent*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Bradford, David L. og Allan R. Cohen. 1997. *Managing for Excellence*. 2nd ed. New York: John Wiley & Sons.
- Camp, Robert C. 1989. *Benchmarking: the search for industry best practices that lead to superior performance*. Milwaukee, Wis.: ASQC Quality Press.
- Crainier, Stuart, ed. 1995. *The Financial Times Handbook of Management*. London: Pitman.
- DuBrin, Andrew J. 1995. *Leadership: Research Findings, Practice, and Skills*. Boston, Mass.: Houghton Mifflin.
- Forsyth, Donelson R. 1990. *Group Dynamics*. 2nd ed. Pacific Grove, Calif.: Brooks/Cole
- Hackman, J. Richard, ed. 1990. *Groups that Work (and those that don't): creating conditions for effective teamwork*. San Francisco, Calif.: Jossey-Bass.
- Hammer, M. og Champy, James. 1994. *Totalfornyelse. Reengineering the Corporation*. Oslo: Hjemmets Bokforlag.
- Hendry, J. Johnson, G. og Newton, J., eds. 1993. *Strategic Thinking: Leadership and the Management of Change*. New York: Wiley.
- Katzenbach, Jon R. og Douglas K. Smith. 1993. *The Wisdom of Teams: creating the high-performance organization*. Boston, Mass.: Harvard Business School Press.
- Koestenbaum, P. 1991. *Leadership: The Inner Side of Greatness*. San Francisco, Calif.: Jossey-Bass.
- Pfeffer, J. 1994. *Competitive Advantage through People*. Boston, Mass.: Harvard Business School Press.
- Vaill, P.B. 1989. *Managing as a Performing Art. New Ideas for a World of Chaotic Change*. San Francisco, Calif.: Jossey-Bass.
- Zander, A. 1994. *Making Groups Effective*. 2nd ed. San Francisco, Calif.: Jossey-Bass.

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen   40 %

Prosjektoppgave   60 %

Hjelpemidler til eksamen

Ingen.

Logistikk

Studiekode: MM 34

**Eksamenskoder: MAN 6592 - Prosjektoppgave
MAN 6692 - Skriftlig eksamen**

Fagansvarlig: Studierektor Eirill Bø
Institutt: Logistikk og markedsføring
Vekttall: 10

Programmets mål

Den økende konkurransen i næringslivet har de senere årene gitt logistikkfaget en stadig viktigere rolle. Logistikk berører alle leddene i bedriften og trekker opp en helhetstankegang som er avgjørende for bedriftens konkurranseevne. Leveranseprosessene innebærer en fysisk flyt av varer og tjenester, og kvaliteten på denne samt den leveringsservice som tilbys rundt leveransen, er ofte avgjørende. Dette stiller nye og sterkere krav til en profesjonell logistikkfunksjon.

Læringsprosessen bidrar til å gi deltakerne en grundig innføring i de nyere prinsippene innen logistikkfaget. Det legges mye vekt på prosjektarbeidetsom er en praktisk anvendelse av disse prinsippene i en valgt bedrift. Undervisningen foregår med både forelesninger og praktisk casearbeid.

Etter gjennomført program vil du ha en dyp forståelse av det logistiske fagområdet og fagets anvendelser i næringsliv og offentlig virksomhet. Du vil beherske såvel de strategiske som de taktiske og operative sider av faget. Du vil vite hvordan en bedrift kan forbedre sin totale ressursutnyttelse og øke sin konkurransekraft og kostnadseffektivitet.

Programmet retter seg først og fremst mot personer som har noen års praksis, og som arbeider med logistikkfunksjonene i bedrifter både innen næringsliv og forvaltning. Man tar sikte på en bevisst sammensetning av arbeidsgrupper, slik at alle får maksimalt læringsutbytte når det arbeides med prosjektoppgaver og cases.

Emneoversikt

Sesjon	Emne	Sesjon	Emne
1-2	Introduksjon	23	Analyse og utvikling av distribusjonssystemer
3-4	Benchmarking	24	Tredjepartslogistikk
5	Ledende logistikkbedrifter	25	Tilvirkning og logistikk
6	Logistikkstrategi	26	Produksjonsstyring
7-8	Samferdsel/Samfunnslogistikk	27	Organisering av logistikkaktiviteter
9-10	MA-diagnose	28	Logistikk i servicebedrifter
11-12	Prosjektarbeid	29	Prosjektarbeid
13-14	Kvalitetsledelse	30	Logistikk i Europa
15-16	Material- og lagerstyring	31	Innkjøpsprosessen
17-18	Logistikkens prinsipper Noralcase	32	Logistikk og miljø
19-20	WWD	33-34	Leverandørsamarbeid
21	Kjøp av transporttjenester	35-36	Tidskonkurranse/BPR
22	Logistikkservice	37-38	Oppsummering/avslutning

Andre samling vil bli gjennomført ved Cranfield University, Cranfield School of Management i England.

Obligatorisk litteratur

- Christopher, M. 1992. Logistics and Supply Chain Management, Strategies for reducing costs and improving services. London: Pitman.
- Gadde, L.E. og Håkansson, H. 1993. Professionellt inköp. Lund: Studentlitteratur.
- Eikeri, O. 1989. Just in time. Bekkestua: NKI Forlaget.
- Persson, Göran og Helge Virum, red. 1995. Materialadministrasjon for konkurransekraft. Oslo: AdNotam Gyldendal.

Lambert, D.M og Stock, J.R. 1993. Strategic Logistics Management. 3rd ed. Homewood, IU: Irwin.
Artikkelsamling.

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen   40 %

Prosjektoppgave   60 %

Hjelpemidler til eksamen

Kalkulator Texas 503/507 (ikke-programmerbar kalkulator)

Markedsanalyse

Studiekode: MM 09

Eksamenskoder: MAN 2698 - Prosjektoppgave
MAN 2798 - Skriftlig eksamen

Fagansvarlig: Professor Fred Selnes
Institutt: Markedsorientert ledelse
Vekttall: 10

Programmets mål

En forutsetning for markedsorientert ledelse av virksomheter er grundige markedsanalyser. Dette innebærer analyser av kunders nåværende og fremtidige behov, konkurrenter, rammebetingelser og teknologi. Videre innebærer det analyser av effekten av ulike tiltak som for eksempel reklame, salg, produktkvalitet, produktutvikling, pris, tilbud og distribusjon slik at virksomheten kan velge en markedsstrategi som sikrer både kortsiktig og langsiktig lønnsomhet.

Markedsanalytikerens teoretiske ballast kommer fra samfunnsvitenskapelig metode, statistikk, matematikk og økonomi. I tillegg er det utviklet en betydelig mengde teori og metode innenfor fagområdet markedsføring. Markedsanalytikere arbeider i bedriften, i analyseinstituttene, i reklamebyråene, i konsulentselskapene og i management.

Dette er kunnskap som bygger på systematisk forskning om markeder, effekten av markedstiltak og beslutninger i et strategisk perspektiv på markedsarbeidet

Programmet tar utgangspunkt i strategiske vurderinger av markedsarbeidet. På dette grunnlag drøfter man praktiske løsninger av analysearbeidet. Dette kurset tar sikte på å gjøre tilgjengelig forskning og erfaring som er bygget internasjonalt markedsanalyse.

Emneoversikt

1 samling	Samfunnsvitenskapelig metode
2 samling	Multivariate Metoder
3 samling	Prognostisering og analyser av tidsrekke data
4 samling	Modellbygging og beslutningsstøtte
5 samling	Markedsstrategiske analyser

Obligatorisk litteratur

- Churchill, Gilbert A. Jr. 1995. Marketing Research: Methodological Foundations. 6th ed. Dryden Press.
- Hair, Joseph Jr. et al. 1995. Multivariate Data Analysis: with readings. 4th ed. New York: Prentice Hall
- Bollen, Kenneth A. 1989. Structural Equations with Latent Variables. New York: Wiley & Sons.
- Wheelwright, Steven C. og Spyros Makridakis. 1989. Forecasting Methods for Management, 5th ed. New York: Wiley and Sons.
- Lilien, Gary L., Philip Kotler og Moorthy K. Sridhar. 1992. Marketing Models. Int. ed. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Stanley J. Shapiro and Kirpalani V. H., ed. 1990. Marketing Effectiveness: insights from accounting and finance. Boston: Allyn and Bacon .

Diverse utvalgte artikler

Evaluering

Evalueringen består av to deler

5 timers skriftlig eksamen	40%
Prosjektoppgave	60%

Hjelpemidler til skriftlig eksamen

Ingen.

Markedskommunikasjon

Studiekode: MM 32
Eksamenskoder: MAN 3596 - Prosjektoppgave
MAN 3696 - Skriftlig eksamen

Fagansvarlige: Professor Otto Ottesen
 Institutt: Markedskommunikasjon
 Vekttall: 10

.....

Programmets mål

Programmet anlegger et strategisk helhetsperspektiv på markedskommunikasjon, som er relevant for alle typer bedrifter uansett størrelse, og også for andre typer organisasjoner og institusjoner.

I dette perspektivet omfatter markedskommunikasjon alle former for kommunikasjon mellom bedrift og kjøper, det være seg personlig kommunikasjon ansikt- til-ansikt eller via telefon, individuell skriftlig kommunikasjon via brev eller e-post, massekommunikasjon i form av reklame osv. Og det dekker såvel gjennomføring og oppfølging av selgers egne kommunikasjonsfremstøt, som mottak, behandling og oppfølging av ordrer og forespørsler som kjøper selv tar initiativ til.

Målet er å utdanne kommunikasjonsfagfolk med en helhetlig forståelse for markedskommunikasjonens oppgaver i markedsføringen, for hvordan disse kan løses gjennom et integrert valg av målgrupper og virkemidler - kommunikasjonsformer (medier), -innhold og -utforming - hvor man tar hensyn til samspillet mellom de ulike kommunikasjonsformene og til økonomiske konsekvenser i form av inntekter, kostnader og investeringer.

Etter å ha gjennomgått programmet vil deltakerne ha tilegnet seg kompetanse i å utvikle en helhetlig kommunikasjonsstrategi som bidrar til å øke og vedlikeholde bedriftens lønnsomhet. Strategien danner basis for koordinerte taktiske planer og gjennomføring av disse. Med denne kompetansen står deltagerne rustet til å ta lederansvar for markedskommunikasjonen i bedrifter, organisasjoner og offentlige institusjoner. Man vil også være kvalifisert som rådgiver i bl.a. reklamebyråer og mediebedrifter.

Emneoversikt

1. samling	Helhetssynet på markedskommunikasjon i teori og praksis
2. samling	Markedskommunikasjonens premisser: Markedsanalyse og kjøperatferd
3. samling	Massekommunikasjon: Prinsipper for effektiv informasjon og påvirkning
4. samling	Personlig og individuell upersonlig kommunikasjon
5. samling	Studietur: Inspirasjon, oppsummering og avslutning

5. samling gjennomføres ved Handelshøyskolen i Århus.

Obligatorisk litteratur

- Blindeheim, Trond og Gunnar Sætrang. 1992. På talefot med forbrukeren. Oslo: NKS Forlag.
 Folgerø, Ingebjørg S. Artikkel og casesamling til samling 4
 Helgesen, Thorolf. 1995. Markedskommunikasjon: Prinsipper for effektiv informasjon og påvirkning. 3. utg. Oslo: Cappelen Akademiske Forlag.
 Ingebrigtsen, Stig og Otto Ottesen. 1992. Markedsføringsplanlægning og -ledelse: hvordan bruke teori til at identifisere, prioritere og løse praktiske markedsføringsproblemer?. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
 Kjeldsen, John og Eskild Lyngholm. Artikkel- og casesamling til samling 2 og 4.
 Mooij, Marieke K. de. 1994. Advertising Worldwide: concepts, theories and practice of international, multinational and global advertising. 2nd ed. New York: Prentice Hall. Kap. 1,3,4 og 6
 Nielsen, Orla. 1995. Organisations købsadfærd i grundtræk. 4. utg. Frederiksberg: Samfundslitteratur. (kap 1-10).
 Ottesen, Otto. 1992. Markedskommunikasjon: Strategisk helhetsplanlegging for økt lønnsomhet. København: Nyt Nordisk Forlag.
 Rognes, Jørn K. 1994. Forhandlinger. Oslo: Tano. (Kapitlene 3, 4, 7, 9 og 11).

Anbefalt litteratur

Ottesen, Otto. 1996. Buyer Initiativ; Ignored, but imperative for Marketing Management towards a new view of market communication. 2nd ed. Stavanger: Høgskolen i Stavanger, Avdeling for økonomi-, kultur- og samfunnsfag.

Selnes, Fred. 1993. Markedsundersøkelser. 3. utg. Oslo: Tano Forlag.

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen   40 %

Prosjektoppgave   60 %

Hjelpemidler til eksamen

Ingen.

Markedsorientert ledelse

Studiekoder: MM 30

Eksamenskoder: MAN 2192.1 - Prosjektoppgave 1

MAN 2192.2 - Prosjektoppgave 2

MAN 2292.1 - Case

MAN 2292.2 - Skriftlig eksamen

Fagansvarlig: Studierektor Runar Framnes

Institutt: Markedsorientert ledelse

Vekttall: 10

Programmets mål

Programmet har til hensikt å tilegne deltakerne en markedsorientert ledelsesfilosofi og en innsikt i hvorfor en slik filosofi bør påvirke alle funksjoner i en organisasjon. Deltakerne vil få dyp innsikt i markedsanalytiske disipliner, samt hvordan markedsinformasjon benyttes som ledelsesverktøy.

Videre vil den enkelte få god innsikt i markedsstrategisk tenkning og grunnlag for å utvikle markedsstrategier. En rekke aktuelle cases fra norsk næringsliv vil bli benyttet. I tillegg vil deltakerne gis anledning til å formulere konkrete prosjektoppgaver basert på problemstillinger i egen organisasjon, og å løse disse under faglig veiledning.

Det er vår erfaring at mange har uklare forestillinger om hva markedsføring egentlig går ut på, og for mange relateres ofte markedsføring kun til reklame og salg. Programmets utgangspunkt er den enkelte bedrift. Markedsføring og de tankemodeller faget benytter seg av, er imidlertid også på vei inn i statlige og kommunale serviceorganisasjoner. Mange av disse organisasjonene, som tidligere hadde abonnenter, pasienter og til nød klienter har i dag forstått at de egentlig har kunder. Markedsføring starter med bedriftens strategi, som igjen må være forankret i kundebehov, etterspørsel og konkurranter. For bedriften skal resultatet være lønnsomme varer og tjenester – og fornøyde kunder!

Markedsføring representerer ikke ett fagområde, men henter stoff fra en rekke felter – som økonomi, kvantitative fag, sosiologi, psykologi, organisasjons- og administrasjonsteori m.m. Programmet baserer seg på norsk og internasjonal forskning innenfor de ulike markedsføringsdisipliner.

Emneoversikt

Programmet er delt opp i delemner som foreleses over de fem samlingene i programmet.

- Delemne 1 – Forbrukeradferd
- Delemne 2 – Markedsanalyser
- Delemne 3 – Markedskommunikasjon
- Delemne 4 – Industriell markedsføring
- Delemne 5 – Internasjonal markedsføring og ledelse
- Delemne 6 – Markedsstrategi
- Delemne 7 – Markedsrett
- Delemne 8 – Caseseminar i markedsføring

4. samling vil bli gjennomført på hotell.

Obligatorisk litteratur

- Faafeng, Sverre og Runar Framnes. 1998. Markeds- og konkurranserett. Bergen: Fagbokforlaget
- Framnes, Runar, Erik Nes og Carl Arthur Solberg, red. 1998. Artikkelsamling i Internasjonal markedsføring og ledelse. Sandvika: Handelshøyskolen BI Forlag
- Helgesen, Thorolf. 1995. Markedskommunikasjon - prinsipper for effektiv informasjon og påvirkning. 3. utg. Oslo: Cappelen Akademiske Forlag.
- Kotler, Philip. 1997. Marketing Management, 9th ed. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

Selnes, Fred. 1993. Markedsundersøkelser. 3. utg. Oslo: Tano.
Solberg, Carl Arthur. 1996. Internasjonal markedsføring. 5.utg. Oslo: Tano.
Thjømøe, Hans Mathias. 1996. Forbrukeratferd. 5.utg. Asker: Singularis Forlag.
Walles, R. 1981. Markedsføringens resultatansvar. Oslo: Tano-Norli
Webster, F.E. jr. 1991. Industrial Marketing Strategy, 3rd ed. New York: Wiley.
Lovsamling.

Anbefalt forhåndslitteratur

(for deltakere som trenger forkunnskaper innen markedsføring, statistikk og/eller metode)

Framnes, Runar, Hans Mathias Thjømøe og Svein Erik Blom. 1997. Markedsføringsledelse, 5. utg. Oslo: Tano.
Wenstøp, Fred. 1997. Statistikk og dataanalyse. 4. utg. Oslo: Tano. (kap. 1-5).

Evaluering

Case og skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgave I og II	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Lovsamling uten kommentarer.

Næringsutvikling

Studiekode: MM 40

**Eksamenskoder: MAN 7797 – Prosjektoppgave
MAN 7897 – Skriftlig eksamen**

Fagansvarlig: Professor Olav Spilling
Institutt: Innovasjon og økonomisk organisering
Vekttall: 10

Programmets mål

Et stort antall mennesker i det norske samfunnet arbeider på ulike måter med å tilrettelegge for næringsutvikling. Dette skjer gjennom forskjellige deler av forvaltningsapparatet på ulike nivåer, og også innen ulike former for privat virksomhet, som finansieringsinstitusjoner og næringsorganisasjoner, er dette viktige arbeidsoppgaver. Næringsutvikling er generelt et meget sammensatt og komplisert område, og det kan være vanskelig å vite hvordan man skal forholde seg til ulike sider ved dette. Herunder kommer også sentrale spørsmål om hvordan næringsutviklingen kan påvirkes og hvordan det kan tilrettelegges for en ønskelig utvikling.

Programmet er utviklet etter ønske fra Kommunal- og arbeidsdepartementet, Regionalpolitisk avdeling, som er opptatt av å bedre rammebetingelsene for næringslivet og å legge til rette for nødvendig tilvekst i form av nyskaping og nyetableringer. I denne sammenheng legges det særlig vekt på at næringsutviklingsapparatet skal fungere på en effektiv måte. Et ledd i utviklingen av dette apparatet er at det utvikles adekvat kunnskap om næringsutvikling og virkemiddelapparatets betydning.

Emneoversikt

1. samling	Det tekno-økonomiske paradigmeskiftet
2. samling	Innovasjon, entreprenørskap, små og mellomstore bedrifter (SMB)
3. samling	Lokale utviklingsstrategier, bedriftsstrategier, forretningsplaner
4. samling	Nasjonale og regionale strategier, virkemidler og rammebetingelser.
5. samling	Nye næringer, teknopolstrategier, regional innovasjonsstrategi
6. samling	Evaluering av prosjektoppgave, samt eksamen

Obligatorisk litteratur

- Amdam, Rolf, Isaksen, A. & Olsen, G.M. 1995. Regionalpolitikk og bygdeutvikling. Oslo: Samlaget. (kap. 2.)
- Arbo, P. 1996. "Fra industriorientert til kunnskapsorientert modernisering". I Det Nye Nord-Norge. Avhengighet og modernisering i nord. Eriksen, red. Bergen: Fagbokforlaget.
- Berg, N.G. 1991. Kjønnsperspektiv på entreprenørskap i distriktene. Trondheim: Senter for samfunnsforskning, NTNU.
- Bergsgard, N.A. og Bolkesjø, T. 1996. Etablererstipendet i et komparativt perspektiv. En sammenligning av stipendbedrifter og andre bedrifter. Rapport 115. Bø: Telemarksforskning.
- Bukve, O. 1994. Lokal utviklingspolitikk? Kommunen som næringspolitisk aktør. Oslo: Samlaget.
- Gjems-Onstad, Ole. 1996. "Delingsregler - uløselig dilemma". I Perspektiver på næringsutvikling. Spilling, Olav R., red. Bergen: Fagbokforlaget.
- Halvorsen, Knut. 1996. Hva kan vi lære av Montpellier?. NIBR Rapport; 1996:2. Oslo: NIBR. (kap. 2, 3 og 4).
- Haraldsen, A. 1997. Den digitale revolusjon. 2. utg. Oslo: Tano-Aschehoug.
- Hervik, A. 1996. "Utvikling av en småbedriftspolitik i Norge". I Perspektiver på næringsutvikling. Spilling, Olav R., red. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hervik, A., Arnestad, M. og Wicksteed, B. 1997. Evaluering av FORNY-programmet: tilrådinger og endringsforslag. Rapport nr 9703. Molde: Møreforskning.
- Isaksen, A., red. 1997. Innovasjoner, næringspolitikk og regionalpolitikk. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Lange, E. og Sogner, K. 1996. "Industriell omstrukturering i historisk perspektiv". I Perspektiver på næringsutvikling. Spilling, Olav R., red. Bergen: Fagbokforlaget.
- Møller, G., Aarsæther, N. & Arbo, P. 1996. Kommunale næringsfond - evaluering 1996. Tromsø: NORUT Samfunnsforskning. (sammendrag).

- Reinert, E. S. 1997. Det tekno-økonomiske paradigmeskiftet - konsekvenser for norske distrikts- og ressursbaserte næringer. Oslo: Norsk Investorforum.
- Reve, T. og Walderhaug, K. 1997. Fire gode år med SND? Evaluering og perspektiver. Rapport 8/97. Bergen: Stiftelsen for samfunns- og næringsforskning.
- Reve, Torger, Lensberg, T. og Grønhaug, K. 1992. Et konkurransedyktig Norge. Oslo: Tano 1992. (kap. 2, 3, 19, 20, 21,22 og 23).
- Ringholm, T., Arbo, P., Nordnes, M. E., Fagerthun, H. W. & Pedersen, P. 1994. «...og alle var enige om at det hadde vært en fin prosess». Rapport 19/94. Tromsø: NORUT Samfunnsforskning. (kap. 8).
- Spilling, Olav R., red. 1997. SMB 97. Bergen: Fagbokforlaget.
- Spilling, Olav R. 1996. "Struktur og dynamikk: Små bedrifter i næringsutviklingen". I Perspektiver på næringsutvikling. Spilling, Olav R., red. Bergen: Fagbokforlaget.
- Spilling, Olav R. og Kaltenborn, O. 1996. "Mot det entreprenørielle samfunn". I Perspektiver på næringsutvikling. Spilling, Olav R., red. Bergen: Fagbokforlaget.
- St. meld. nr. 31. 1996-97. Om distrikts- og regionalpolitikken.
- St. meld. nr. 4. 1996-97. Langtidsprogrammet 1998 - 2001. (kap. 1, 2, 3).
- St. meld. nr. 41. 1997-98. Næringspolitikk inn i det 21. århundret.
- Sundin, E and Holmquist, C. 1991. "The growth of women entrepreneurship - push or pull factors?". I Recent research in entrepreneurship. Davies, L.G. og Gibb, A. A., red. Avebury: Aldershot.
- Sørhaug, T. 1996. Om ledelse. Makt og tillit i moderne organisering. Oslo: Universitetsforlaget 1996. (kap. 4, 5).

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgave	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Ingen.

Operasjonell revisjon og administrativ kvalitetssikring

Studiekode: MM 23

**Eksamenskoder: MAN 8092 - Prosjektoppgave
MAN 8192 - Skriftlig eksamen**

Fagansvarlig: Professor T. Flemming Ruud

Institutt: Regnskap, revisjon og jus

Vekttall: 10

.....

Programmets mål

Programmet har som hovedmål å gi deltakerne inngående forståelse for samspillet mellom bedrifters og organisasjoners etablerte strategier og mål og hvordan kvalitetssikring og god intern kontroll kan bidra til å nå disse på kostnadseffektiv måte. Deltakerne vil få grundig innsikt i den operasjonelle revisors rolle, funksjon og arbeidsmetodikk, herunder hvordan intern og operasjonell revisjon kan etableres og organiseres innen de definerte arbeidsområder, og hvordan revisor rapporterer til de rette nivåer i organisasjonen.

Hensikten er å gi deltakerne kunnskap i metoder for å evaluere styrings- og kontrollsystemer. Kvalitetssikringen omfatter de samlede behov for administrativ styring og kontroll og skal sikre at operative enheter fungerer i overensstemmelse med etablerte mål og strategier på en effektiv måte.

Emneoversikt

1. samling	Kvalitetssikring tilpasset virksomheten
2. samling	Kvalitetssikring og IT
3. samling	Kartlegging og evaluering av kvalitetssikring
4. samling	Kartlegging og evaluering av kvalitetssikring
5. samling	Ulike revisjonsformer

Som et supplement til programmet gjennomføres en studietur til Universitetet i St. Gallen og Zürich i Sveits.

Obligatorisk litteratur

Ratliff, Richard L. 1996. Internal auditing: principles and techniques. Altamonte Springs, Fla.: Institute of Internal Auditors.

Solberg, Marte. 1996. Intern kontroll: et integrert rammeverk: oversettelse av COSO-rapporten. Oslo: Cappelen akademisk forlag. (Originaltittel: Internal control - integrated framework).

Kristiansen, Marita og Solberg, Marte. 1997. Forvaltning, styring og kontroll: CoCo-rapporten. Oslo: Cappelen akademisk forlag / Norges interne revisorers forening. (Originaltittel: Control and governance).

Codification of Standards for the Professional Practice of Internal Auditing. 1989. Altamonte Springs, Fla.: Institute of Internal Auditors.

Anbefalt tilleggslitteratur

Løken, Knut. 1996. Kontroll. 5. utg. Oslo: Cappelen akademisk forlag.

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgave	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Ingen.

Personal- og arbeidsjus

Studiekode: MM 20

**Eksamenskoder: MAN 7297 - Prosjektoppgave
MAN 7397 - Skriftlig eksamen**

Fagansvarlige: Studierektor Sverre Faafeng
Professor Henning Jakhelln, Universitetet i Oslo
Direktør og advokat Herdis Garmann Eriksen, Advokatene Haavind & Haga

Institutt: Regnskap, revisjon og jus

Vekttall: 10

Programmets mål

Bedrifter, private og offentlige organisasjoner har de siste årene vært igjennom store omstillinger. Bedrifter kjøpes og selges, fusjoneres og fisjoneres. Økende krav til effektivitet og omstilling er en kontinuerlig utfordring for de fleste bedrifter og organisasjoner.

Målet med programmet er å gi ledere, tillitsvalgte, personalledere og -medarbeidere kunnskaper om det arbeidsrettslige regelverk for dermed å kunne takle ansettelse, endringer og omstillinger på en arbeidsrettslig korrekt måte. Deltakerne vil få innsikt i den juridiske metode, samt til de regler og avtaler som regulerer forholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker og hvordan disse brukes i praksis.

Emneområder

1 samling	Arbeidsrett
2 samling	Arbeidsavtalen og dens virkninger
3 samling	Opphør av arbeidsavtalen
4 samling	Kollektiv arbeidsrett
5 samling	Virksomhetsoverdragelse – Outsourcing; Lederes arbeidsvilkår - Internasjonale arbeidsavtaler

Obligatorisk litteratur

- Beck, T.H. 1996. Arbeidslivets spilleregler, 5. utg. Oslo: Tano Aschehoug.
Friberg, O. 1998. Arbeidsmiljøloven med kommentarer. 7. utg. Oslo: Tano Forlag.
Jakhelln, Henning. 1996. Oversikt over arbeidsretten, 2. utg. Oslo: NSK-forlaget.
Kjønstad, A. 1997. Folketrygdloven. Oslo: Universitetsforlaget.
Storeng, Beck og Due Lund. 1996. Praktisk arbeidsrett. Oslo: Tano Aschehoug.

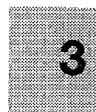
Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgave	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler tillatt.

Persontransport

Studiekode: MM 36
Eksamenskoder: MAN 4397 - Prosjektoppgave
 MAN 4497 - Skriftlig eksamen

Fagansvarlig: Professor Dag Bjørnland
 Faglig rådgiver: Samferdselssjef Tom E. Granquist, Akershus Fylkeskommune
 Institutt: Logistikk og markedsføring
 Vekttall: 10

Programmets mål

Programmets målsetning er å gi innsikt i teori og praksis i samferdsel, med hovedvekt på nasjonal og internasjonal persontransport. Teori og praksis som er relevant for å forstå, påvirke og styrke mobilitet står sentralt i programmet. I tilknytning til mobilitet spiller det viktige begrepet bæredyktig mobilitet en stor rolle.

Programmet springer ut fra behov for systematisk videreopplæring av de mange som arbeider med planlegging innen samferdsel og i trafikkseksjoner. Det er lagt vekt på både å gi bred oversikt og spesialkompetanse i emner som er vurdert viktige for programmets målgrupper. Deltagerne vil kunne anvende planleggingsmetodene med en bedre praktisk forankring etter endt program.

Emneoversikt

1. samling	Persontransport og velferd
2. samling	Kollektivtransportens driftsbetingelser
3. samling	Trafikkregulering, teknologi og infrastruktur i persontransport
4. samling	Modellering av persontransport
5. samling	Beslutnings- og konsekvensanalyse

Fjerde samling vil bli gjennomført ved University of Newcastle i England.

Obligatorisk litteratur

- Ortúzar, Juan de Dios og Luis G. Willumsen. 1994. Modelling transport. 2nd ed. Chichester: John Wiley. (Hovedbok)
- European Union (EU). 1994. Europe 2000+.
- European Union (EU). 1995. The Citizens' Network.
- Nordisk Transportforskning. 1995. Strategisk planering inom transportsektorn. København: Transportrådet.
- Norges Forskningsråd. 1995. Kollektiv Persontransport . erfaringer fra Nasjonal FoU-program for kollektivtransport
- Tengström, Emin. 1991. Bilismen i kris? En bok om bilen, människan, samhället och miljön . Stockholm: Rabén & Sjögren .1990 (via Handelshøyskolen BI)
- Transportøkonomisk institutt (TØI). 1987. Reisevaner i Norge.
- Transportøkonomisk institutt (TØI). 1993. De lange reisene. Endringer i reisevaner 1991-92 for reiser som er 100 km eller mer.
- Transportøkonomisk institutt (TØI). 1993. Våre daglige reiser. Endringer i nordmenns reisevaner fra 1985-1992.
- Transportøkonomisk institutt (TØI). 1995. Fakta om kollektiv transport.
- Transportøkonomisk institutt (TØI). 1996. Transportytelser i Norge i 1946-1995.
- Transportøkonomisk institutt (TØI). 1996. Miljøhåndboken. Trafikk og miljøtiltak i byer og tettsteder.

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgave	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Ingen.

Prosjektledelse

Studiekode: MM 10

**Eksamenskoder: MAN 1293 - Prosjektoppgave
MAN 1393 - Skriftlig eksamen**

Fagansvarlig: Professor Erling S. Andersen

Institutt: Teknologiledelse

Vekttall: 10

Programmets mål

Gjennom dette programmet skal deltakerne bli godt rustet til å lede prosjekter og til å utnytte prosjektet som arbeidsform i egen organisasjon. Deltakerne vil bli kjent med de kravene som prosjektarbeidsformen stiller til bedrifter og organisasjoner som tar den i bruk. Videre vil deltakerne få kunnskap om de mange anvendelsesområdene for prosjektarbeidsformen.

Deltakerne skal lære forutsetningene for et vellykket prosjekt og vite at det ikke finnes lettvinne løsninger! Vanlige feil som ledere begår ved etablering og gjennomføring av prosjekter, bli gjennomgått. Metoder og teknikker for å planlegge, organisere og følge opp prosjekter blir grundig drøftet. Deltakerne vil også få kunnskap om moderne dataverktøy som brukes i prosjekt-administrasjon. Bruken av disse verktøyene er hele tiden underordnet de organisasjonsmessige og ledelsesmessige krav. Vårt mål er også at den enkelte deltaker skal bli motivert for å arbeide i og lede prosjekter. Programmet forutsetter at deltakerne har en viss praktisk erfaring fra prosjektarbeid fra tidligere.

Et spesielt utfordrende trekk ved dette Management Programmet er at deltakerne gjennom hele studietiden skal følge og evaluere et eget valgt igangværende prosjekt. Studenten har selv ansvaret for å finne frem til et slikt prosjekt og få tillatelse til å beskrive og vurdere det. Studentarbeidet skal resultere i en skriftlig redegjørelse for prosjektet. Oppgaven kan gjøres i en gruppe med inntil tre studenter. Det er en fordel om studenten, når vedkommende er tatt opp på programmet, begynner å tenke på hvilke muligheter som finnes for å følge et prosjekt og bringer disse tankene med seg på første samling.

Emneoversikt

1. samling	Prosjektkonseptet
2. samling	Prosjektet og basisorganisasjonen
3. samling	Den detaljerte prosjektplanen
4. samling	Organisering av prosjektarbeidet
5. samling	Prosjektledelse, -gjennomføring og -kontroll
6. samling	Prosjektledersimulering og oppsummering av programmet

Obligatorisk litteratur:

- Andersen, Erling S., Grunde, K. og Haug, T. 1993. Målrettet prosjektstyring. 3. utg. Bekkestua: NKI-forlaget.
- Frame, J. Davidson. 1995. Managing Projects in Organizations. 2nd ed. San Fransisco, Calif.: Jossey-Bass.
- Graham, R. J. 1989. Project Management as if People Mattered, Bala Cynwyd, Pa.: Primavera.
- Jessen, Svein A. 1996. Prosjektadministrative metoder. 3. utg. Oslo: Universitetsforlaget.
- Jessen, Svein A. 1998. Mer effektivt prosjektarbeid i offentlig og privat virksomhet. Oslo: Tano Aschehoug.
- Kolltveit, Bjørn J. og Torger Reve. 1998. Prosjekt: organisering, ledelse og gjennomføring. Oslo: Tano Aschehoug.
- Lockyer, K. and Gordon, J. 1996. Project Management and Project Network Techniques. 6th ed. London: Pitman.
- Mikkelsen, Hans og Jens O. Riis. 1996. Grundbog i prosjektledelse. 5. udg. Rungsted: Promet.

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgave	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Kalkulator Texas 503/507

Regnskap, skatt og selskapsrett

Studiekode: MM 27

**Eksamenskoder: MAN 4793 - Prosjektoppgave
MAN 4893 - Skriftlig eksamen**

Fagansvarlige: Studierektor Hans Robert Schwencke
Professor dr. juris Ole Gjems-Onstad
Institutt: Regnskap, revisjon og jus
Vekttall: 10

.....

Programmets mål

Etter å ha gjennomført programmet vil deltakerne sitte inne med spisskompetanse og fordypning innenfor finansregnskapsprinsipper og skatt for næringsdrivende. Deltakerne vil dessuten ha solid innsikt i de viktigste elementene i norsk selskapsrett, og fullstendig, ajourført kunnskap når det gjelder Skattereformen av 1992, herunder gjennomføringen i finansregnskapet. Videre vil deltakerne kjenne til hovedtrekkene i internasjonale skatte- og regnskapsregler, herunder EU-regler. I år legges det spesielt vekt på gjennomgang av ny regnskapslov, som ventes å tre i kraft for årsoppgjøret 1998.

Emneoversikt

Delkurs/emne 1	Regnskap
Delkurs/emne 2	Skatteplanlegging
Delkurs/emne 3	Selskapsrett og selskapsplanlegging

Obligatorisk litteratur

Bettmo, H., et al. 1996. Konsernregnskap. 4. utg. Oslo: Ad Notam Gyldendal Forlag.
Bettmo, H., et al. 1995. Konsernregnskapet: Oppgavesamling med løsningsforslag. Oslo: Ad Notam Gyldendal Forlag.
Gjems-Onstad, Ole og Hock-Nielsen, E. 1997. Skatteretten: Spørsmål og svar. 4. rev. utg. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
Gjems-Onstad, Ole. 1998. Norsk bedriftsskatterett 97/98. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
Gjems-Onstad, Ole. 1998. Selskapsrett - spørsmål og svar. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
Gjems-Onstad, Ole. 1998. Skattelovsamlingen 1997/98. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
Gjems-Onstad, Ole. 1998. Valg av selskapsform: en innføring i norsk selskapsrett. 4 utg. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
Gravdahl, A. B. og Sørensen, T. 1998. Årsoppgjøret i teori og praksis : Oppgavesamling med løsningsforslag. Rasta: Økad forlag.
Huneide, J.E. et al. 1996. Årsoppgjøret i teori og praksis 1996. Rasta: Økad forlag.
Materiale utdelt på forelesningene er også pensum.
Ny regnskapslov. Ot. Prp. om ny regnskapslov.

Anbefalt litteratur

Nobes, C. og Parker, R., eds. 1995. Comparative International Accounting. 4th ed. London: Prentice Hall.

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgave	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Gjems-Onstad, O.: Skattelovsamlingen 1997/98. Oslo: Ad. Notam Gyldendal 1998
Norges Lover eller annen trykt lovsamling uten kommentarer
Norsk Lovtidende (Lover og forskrifter)
Særtrykk av lover og lovforslag (bare selve lovteksten)

Samspill og ledelse - anvendt organisasjonspsykologi

Studiekode: MM 16

Eksamenskoder: MAN 5592 - Prosjektoppgave

MAN 5692 - Individuell hjemmeeksamen, 72 timer

Fagansvarlig: Professor Paul Moxnes

Institutt: Interkulturell kommunikasjon og språk

Vekttall: 10

Programmets mål

Norge har lenge hatt ry på seg som et foregangsland innen organisasjonspsykologi. Management programmet Samspill og ledelse - anvendt organisasjonspsykologi bygger på norsk og internasjonal forskning og erfaring. Det tar for seg praktiske og teoretiske emner som teamutvikling, egenutvikling, personlighet, ubevisste krefter i organisasjonen, angst og struktur i forandringsarbeidet, faktorer som fremmer og hemmer læring, psykologiske forutsetninger for vekst, håndtering av konflikt, forståelsen av egen og andres rolle, lederrollen og intervensjonsstrategier.

Det overordnede mål for programmet vil imidlertid være å formidle en helhetlig forståelse av hvilke krefter i det menneskelige samspill som ligger til grunn for trivsel, produktivitet og fornying. Nye ferdigheter og fagkunnskaper vil bli forsøkt integrert med den enkelte deltakers erfaringer. Hver samling er lagt opp som en sekvens med integrerte forelesninger, øvelser og diskusjoner. Etter programmet vil deltakerne sitte igjen med praktisk-psykologisk kunnskap til bruk i bedrifter og organisasjoner der endringer skjer stadig raskere. Den enkelte vil ha nye ferdigheter i ledelse og samspill. Programmet sikter mot å formidle fagpsykologisk viten gjennom en kontinuerlig prosess, hvilket gir store muligheter for personlig utvikling for den som ønsker dette.

Emneoversikt

1. samling	Arbeidsgruppens psykologi, ledelse og samspill i og mellom grupper
2. samling	Gruppepsykologiske prosesser og arbeidsgruppens dynamikk
3. samling	Organisasjonspsykologiske prosesser, organisasjonsutvikling og forandringsprosesser
4. samling	Personlighet og personlighetsutvikling, selvkunnskap og forståelse av andre
5. samling	Prosesskonsultasjon, intervensjonsmetoder og konsulentstrategier

Obligatorisk litteratur

- Bee, Helen L. 1995. *The Journey of Adulthood*. 3rd ed. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.
- Bjartveit, Steinar og Trond Kjærstad. 1996. *Kaos og kosmos*, Oslo: Kolle Forlag.
- Forsyth, Donelson R. 1990. *Group dynamics*. 2nd ed. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.
- Moxnes, Paul. 1993. *Dyproller*. Oslo: Paul Moxnes.
- Moxnes, Paul. 1989. *Hverdagens angst i individ, gruppe og organisasjon*. Oslo: Paul Moxnes.
- Moxnes, Paul. 1995. *Psykologi og økonomi*. Oslo: Paul Moxnes.
- Schein, Edgar H. 1987. *Organisasjonskultur og ledelse*. Oslo: Mercuri Libro.
- Schein, Edgar H. 1987. *Process Consultation. Lessons for managers and consultants*. 2nd ed. Vol. 2. Reading, Mass.: Addison-Wesley.
- Sharp, Daryl. 1992. *Personlighetstyper: C.G. Jung's typologiske modell*. Oslo: Paul Moxnes.

Anbefalt Litteratur

- Andersen, J. A. 1995. *Ledelse og ledelsesprosesser: Om hvilke svar ledelsesforskningen kan gi*. Oslo: Cappelen Akademiske Forlag.
- Moxnes, Paul. 1981. *Læring og ressursutvikling i arbeidsmiljøet*. Oslo: Paul Moxnes.
- Schein, Edgar H. 1996. *Organisasjonspsykologi*. Århus: Systime.
- Svedberg, Lars. 1997. *Gruppsykologi*. Lund: Studentlitteratur.

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

72 timers hjemmeeksamen	40 %
Prosjektoppgave	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Alle.

Deltakerne har dog ikke lov til å kommunisere med hverandre eller andre personer om hjemmeeksamen under hjemmeeksamen.

Service Management

- tjenesteutvikling og relasjonsmarkedsføring

Studiekode: MM 33
Eksamenskoder: MAN 6796 - Prosjektoppgave
 MAN 6896 - Skriftlig eksamen

Fagansvarlige: Amanuensis Tor Wallin Andreassen
 Stedfortredende fagansvarlig Førsteamanuensis Inge Jan Henjesand
Institutt: Markedsorientert ledelse
Vekttall: 10

.....

Programmets mål

For å fremstå som attraktive, må dagens ledere og markedsførere kontinuerlig utvikle seg selv, sitt personale, sine virksomheter og tjenester for å hevde seg i markeder i endring og som ofte ikke lenger er i vekst. Servicekvalitet, kundetilfredshet, virksomhetens renommé, personaltilfredshet og relasjonsbygging er sentrale begreper for å lykkes. Det er viktig å ha et helhetlig perspektiv på de underliggende faktorer som er med på å prege virksomhetens markedsatferd.

Den teoretiske og praktiske kunnskapen som ligger til grunn for lederes og markedsføreres forståelse av markeder og kunder, har i stor grad vært preget av vareproduserende virksomheter i vekst. 90-årenes markedsforhold er karakterisert av tjenesteytende virksomheter som konkurrerer i bransjer som er utsatt for strukturelle endringer, samtidig som det er en voksende internasjonal konkurranse.

Programmet Service Management har som mål å formidle teori, forskning og innsikt, slik at deltakerne får nye kunnskaper og ferdigheter knyttet til kundeorientert markedsføring og effektiv ledelse av tjenesteytende virksomheter. Programmet vil behandle tjenestebegrepet og prosesser knyttet til tjenesteutvikling og serviceleveranser, for å øke gjenkjøp og skape mer lojale kunder. Likeledes vil programmet belyse strategisk ledelse og organisasjonsutvikling av serviceforetak.

Emneoversikt

1. samling	Strategi i serviceforetak
2. samling	Tjenestemarkedsføring
3. samling	Servicekvalitet
4. samling	Relasjonsmarkedsføring
5. samling	Ledelse og organisasjon i serviceorienterte virksomheter

2. samling vil bli gjennomført på et hotell i Østlandsområdet.

Obligatorisk litteratur

- Andreassen, Tor Wallin. 1995. Serviceledelse. 2. utg. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
 Andreassen, Tor Wallin. 1996. Kundepleie i praksis. Relasjonsmarkedsføring på forbrukermarkedet. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
 Gummesson, Evert. 1996. Relasjonsmarkedsføring - fra 4 P til 30 R. Oslo: Kolle Forlag.
 Johnson, G. og Scholes, K. 1997. Exploring corporate strategy. 4th ed. London: Prentice-Hall.
 Kouzes, James M. og Barry Z. Posner. 1995. The Leadership Challenge: How to get extraordinary things done in organizations. San Francisco: Jossey-Bass.
 (norsk utgave kan benyttes: Sjefer som lykkes. Oslo: Hjemmet Bokforlag 1996)
 Rust, Roland T., Anthony J. Zahorik. og Timothy L. Keiningham. 1996. Service Marketing. New York: Harper Collins College Publishers.
 Rust, Roland T., Anthony J. Zahorik. og Timothy L. Keiningham. 1994. Return on Quality. Chicago, Ill.: Probus Publishing Company.
 Troye, S.V. 1993. Markedsføring: Styling av kvalitet. Oslo: Universitetsforlaget.

Anbefalt tilleggs litteratur

Berry, Leonard L. og Parasuraman, A. 1991. Marketing Services - Competing Through Quality. New York: Free Press.

Normann, Richard og Rafael Ramirez. 1994. Designing interactive strategy: From value chain to value constellation. Chichester: Wiley.

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgave	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Ingen.

Strategisk kompetansestyring

Studiekode: MM 19

**Eksamenskoder: MAN 3295 Prosjektoppgave
MAN 3395 Skriftlig eksamen**

Fagansvarlige: Faglig rådgiver ved Handelshøyskolen BI, Patrick Verde

Institutt: Kompetanseledelse

Vekttall: 10

.....

Programmets mål

Kravene til kompetanse øker kontinuerlig. I arbeidet med strategi- og virksomhetsplaner settes det stadig mer fokus på kompetanserettede tiltak. Myndighetene gjør kompetanseutvikling i økende grad til en rettighet for den enkelte.

Skjerpede krav til fleksibilitet og kundetilpasning stiller både næringsliv og offentlig forvaltning ovenfor omfattende behov for målrettet kompetanseoppbygging. Samtidig ser vi at heller ikke investeringer i kompetanse gir automatiske avkastninger - Hverken for virksomheten eller for den enkelte medarbeider. For at kompetanse skal kunne resultere i verdiskapning og konkurransekraft kreves det en grunnleggende forståelse for hva kompetanse er og hvordan en sikrer målorientering i kompetansetiltak.

Kompetansestyring må være en integrert del av virksomhetens strategi. Dette programmet skal gi deg grunnlaget for å være med på å forme og realisere denne strategien. Det blir lagt vekt på å øke din innsikt i kompetansebegrepet, betingelser for at kompetanse skal resultere i verdiskapende handling, samt hvilke muligheter man har for å bygge opp kompetanse.

Emneoversikt

1. samling	Kompetansebegrepet
2. samling	Strategi, læring og organisering
3. samling	Kompetansebehov
4. samling	Kompetansetiltak
5. samling	Design og evaluering av kompetanseprosessen

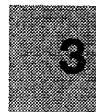
Obligatorisk litteratur

Bøker:

- Bramley, P. 1996. Evaluating Training Effectiveness. 2. utg. London: McGraw Hill.
- Johanson, U., Johrén, A. og Jakhelln, J. 1992. Personaløkonomi. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget.
- Lai, Linda, med bidrag av Amdam, R. P., Martinsen Ø. og Juel, E. 1997. Strategisk kompetansestyring. Bergen: Fagbokforlaget.
- Lai, Linda. 1995. Kompetansekartlegging i kommunesektoren: om tilnærminger og metoder. Oslo: Kommuneforlaget.
- Moxnes, Paul. 1982. Opplæringsmetoder i arbeidslivet: en sammenlikning og evaluering. Oslo: Institutt for sosialvitenskap / Paul Moxnes.
- Moxnes, Paul. 1981. Læring og ressursutvikling i arbeidsmiljøet. Oslo: Paul Moxnes.
- Nordhaug, Odd. m.fl. 1994. Personalutvikling, organisasjon og ledelse. 2. utg. Oslo: TANO. (Del I, III)
- Nordhaug, Odd, m.fl. 1993. Kompetansestyring. 2. utg. Oslo: TANO (del I, II, IV)
- Phillips, J.J. 1991. Handbook of Training Evaluation Measurement Methods. 2. utg. Gulf Publishing Company 1991 (kap. 8 og 10)

Artikler:

- Arnold, J. og Davey, K.M. 1992. "Self-ratings and superior ratings of graduate employees' competences during early career". Journal of Occupational and Organizational Psychology, 65.
- Baldwin, T.T. og Ford, J.K. 1988. "Transfer of training: A review and directions for future research". Personnel psychology, 41: 63-105.
- Bandura, A. 1990. "Refleksjon on Notability Determinants of Competence". I Compence considered. Stenberg R.J. og Kolligian, J. Jr., red. New Haven: Yale University Press.

- Blaug, M. 1980. *The Methodology of Economics - or how Economists Explain*. Cambridge: Cambridge University Press. (kap. 13).
- Brehmner, B. 1986. "In one word: Not from experience". I *Judgment and decision making: An interdisciplinary reader*. Arkes og Hammond, red. Cambridge: Cambridge University Press.
- Feldman, J. 1986. "On the Difficulty of Learning from Experience". I *The Thinking organization*. Sims, Gioia og Ass. San Francisco: Jossey-Bass Publ.
- Fiol, C. Marlene . 1994. "Concensus, Diversity, and learning in Organizations". *Organization Science*. Special issue: Cognition Within and between Organizations: Five Key Questions, 5, 3. (August)
- Lado, A.A. & Wilson, M.C. 1994. "Human Resource Systems and Sustained Competitive Advantage: A competence-based perspective". *The Academy of Management Review*, 19, 4. (October).
- Lawer, E. & Ledford, G. 1992. "A skill-based Approach to Human Resource Management". *European Management Journal*, 10, 4. (December)
- Moxnes, Paul. 1988. "Evaluering av ledertrening: Problemer, paradokser og en empirisk undersøkelse". *Tidskrift for samfunnsforskning*, 29: 215-233.
- Prahalad, C.K. & Hamel, G. 1990. "The Core Competence of the Corporation". *Harward Business Review*, may-june.
- Roos, J. & Von Krogh, G. 1992. "Figuring Out Your Competence Configuration". *European Mangement Journal*, 10, 4. (December)
- Schön, D.A. 1983. "Organizational læring". I *Beyond Method, strategies for social research*. Morgan, Gareth, red. Beverly Hills, Calif.: Sage Publications. (ss. 114-128)
- Sternberg, R.J. 1990. "Prototypes of Competence and Incompetence". I *Compence considered*. Stenberg R.J. og Kolligian, J. Jr., red. New Haven: Yale Universiy Press.
- Warr, P. og Conner, M. 1992. "The measurement of effective working styles during entry-level training". *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 65.

3

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgave	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Ingen.

Strategisk ledelse

Studiekode: MM 11

Eksamenskoder: MAN 1092 - Prosjektoppgave
MAN 1192 - Skriftlig eksamen

Fagansvarlig: Førsteamanuensis Tor Jarl Trondsen

Institutt: Strategi

Vekttall: 10

.....

Programmets mål

Den økende konkurranseintensiteten og forandringsbehovene i næringslivet er nå erkjent av de fleste. For å ha suksess, eller for den saks skyld for å overleve, er kvaliteten av de strategiske beslutningene og deres gjennomføring av største betydning.

Strategisk ledelse er ingen definert teknikk som man kan lære for deretter å bli en god strateg. Det er derimot en dyp forståelse for de indre og ytre krefter som påvirker konkurransesituasjonen, utvikling av strategiske alternativ, og til slutt den vellykkede gjennomføringen av ett av disse. Det siste medfører ofte endringer i organisasjon og arbeidsmåte. Dette programmet er utviklet for å gi deltakerne, som på forhånd har variert teoretisk bakgrunn og yrkeserfaring, en varig kompetanse innenfor de forskjellige aspektene av strategisk ledelse.

Tilført teoretisk kunnskap uten praktisk forankring gir liten effekt i de organisasjonene deltakerne kommer fra. Læreprosessen er derfor lagt opp med en grundig innføring i nyere teori innen de forskjellige tema som drøftes. Deretter blir materialet bearbeidet i grupper, og til slutt diskuteres enkelte aspekter i plenum for å avklare misforståelser eller for å gi fordypning.

Deltakerne skal etter gjennomføringen av programmet forventes å kunne gi betydelig bidrag til en kreativ og praktisk strategiprosess i sine respektive organisasjoner.

Emneoversikt

- Strategisk analyse
- Visjon og visjonære organisasjoner
- Verdiskapning
- Ressursbasert strategi
- Strategiske valg og allianser
- Strategigjennomføring
- Etske perspektiver i strategien
- Informasjonsteknologiens innflytelse i strategien
- Globale trender
- Styrets funksjon og betydning for strategien

1. samling vil bli gjennomført på hotell i Østlands- respektive Stavangerområdet.

Som et supplement til programmet kommer en frivillig studiesamling i utlandet våren 1999.

Obligatorisk litteratur

Artikkelsamling (som vil bli solgt under første samling)

Edwards, C. 1991. The Essence of Information systems. New York: Prentice Hall.

Itami, H. og Roehl, T. W. 1987. Mobilizing Invisible Assets. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

Johnson, G. og Scholes, K. 1993. Exploring Corporate Strategy. 3rd ed. New York: Prentice Hall.
(Chapter 1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11)

Levorsen, S. 1998. Styrearbeid i praksis. Oslo; Tano.

Lorange, Peter og Johan Roos. 1992. Strategic Alliances. Cambridge, Mass.: Blackwell.

Porter, Michael E. 1998. Competitive Strategy. 2nd ed. New York: The Free Press.

(Utgaven fra 1980 foreligger på norsk): Porter, Michael E. 1980. Konkurransestrategi. Oslo: TANO Aschehoug

Anbefalt litteratur

Ferrell, O.C. og John Fraedrich. 1996. Business Ethics : ethical decision making and cases 3rd ed. Boston, Mass.: Houghton Mifflin
Mintzberg, Henry, James B. Quinn og Sumantra Ghoshal. 1998. The strategy process. London: Prentice Hall.

I tillegg kommer utdelt materiale på forelesningene.

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen	40 %
Prosjektoppgave	60 %

Hjelpemidler til eksamen

Ingen.

Strategisk personalledelse

Studiekode: MM 18

**Eksamenskoder: MAN 4097 - Prosjektoppgave
MAN 4197 - Skriftlig eksamen**

Fagansvarlig: Førsteamanuensis II Øyvind Martinsen
Amanuensis: Bård Kuvaas
Institutt: Kompetanseledelse
Vekttall: 10

Programmets mål

Selv om personaltemaet har stått sentralt i ledelsesfagene i flere decennier, har faget utviklet seg internasjonalt i løpet av 80-årene til å bli et av de mest sentrale strategiske områder for organisasjoner. En av årsakene er at samfunnets næringsmessige profil har endret seg nesten dramatisk fra hovedsakelig produksjonsvirksomhet til tjenesteyting, service og kunnskapsindustri. Menneskesyn og verdigrunnlag i de enkelte virksomheter er blitt fokusert sterkere - også internasjonalt. Grunnlaget for denne utviklingen ligger i den økende interesse for motivasjon og inspirasjon i arbeidet. Denne interesse har gitt begrepene ledelse og samarbeid et nytt innhold.

Som følge av denne økende forståelse, har måten å lede arbeid på blitt klart endret. Der er en uomtvistelig sammenheng mellom virksomhetsplanlegging og generell bedriftsstrategi på den ene siden, og personalplanlegging og utvikling av kompetanse på den andre. Denne sammenhengen gjør det nødvendig for ledere å gjøre en rekke personalstrategiske valg som en del av lederoppgaven. Den siste tids utvikling og utfordringer fra informasjonsteknologi og informasjonssamfunnet påskynder videre våre valg og prioriteringer på kort og lang sikt.

Organisasjoner står overfor store ideologiske, kulturelle og produksjonsmessige utfordringer. Dette gjør det viktig å spre kunnskap og innsikt om den politikk og strategi for personalledelse som i fremtiden vil bli ført. Programmets mål er å gi deltakerne kompetansemessig grunnlag for å gjøre sine valg på en gjennomtenkt og helhetlig måte. Programmet setter fokus på strategisk tenkning i forhold til omgivelser og implementeringsprosessen i organisasjonen

Emneoversikt

1. samling Personalledelse i strategisk perspektiv
2. samling Kompetanse og ytelse
3. samling Relasjoner og samspill
4. samling Endring og omstilling
5. samling Ledelse og strategier; Integrering av HR perspektiver og implementering av HR strategier

Obligatorisk litteratur

- Beaumont, P. B. 1993. Human Resource Management: Key Concepts and Skills. London: Sage.
- Dowling, P.J., Schuler, R.S. og Dencie E. Welch, 1994. International Dimensions of Human Resource Management. 2nd ed. Belmont, Calif.: Wadsworth.
- French, W.J., Bell Jr., C. H. & Zawacki, R. A. 1994. Organization Development and Transformation: Managing Effective Change, 4th ed. Burr Ridge, Ill.: Irwin.(utvalgte kapitler).
- Kaufmann, Geir og Astrid Kaufmann. 1998. Psykologi i organisasjon og ledelse, 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget.
- Lai, Linda (med bidrag av Amdam R.P., Martinsen, Ø. & Juel, E.). 1997. Strategisk kompetansestyring. Bergen: Fagbokforlaget.
- Nordhaug, Odd. m.fl. 1998. Kompetansestyring i arbeidslivet. Oslo: Tano.
- Roos, Göran, Georg von Krogh og Johan Roos. 1997. Innføring i strategi. 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget.
- Troye, S. V. og Grønhaug, K. 1993. Utredningsmetodikk -- hvordan skrive en utredning til glede for både deg selv og andre. 3. utg. Oslo: Tano.

Yukl, G. 1998. Leadership in organizations. 4th ed. New Jersey: Prentice Hall. (utvalgte kapitler).

Anbefalt litteratur

Bang, H. 1995. Organisasjonskultur. 3. utg. Oslo: Tano.

Schein, Edgar H. 1994. Organisasjonskultur og ledelse. Er kulturendring mulig?. Oslo: Libro Forlag.

Sims, H.P. & Lorenzi, P. 1992. The New Leadership Paradigm. Newbury Park, Calif.: Sage.

Evaluering

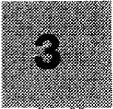
Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen   40 %

Prosjektoppgave   60 %

Hjelpemidler til eksamen

Ingen.

Økonomiforståelse i ledelse

Studiekode: MM 26

**Eksamenskoder: MAN 8496 - Prosjektoppgave
MAN 8596 - Skriftlig eksamen**

Fagansvarlige: Førsteamanuensis Pål Berthling-Hansen

Førstelektor Espen Skaldehaug

Institutt: Regnskap, revisjon og jus

Vekttall: 10

Programmets mål

Det overordnede mål for programmet er å gi deltakerne innsikt i en virksomhets ulike økonomiske problemstillinger. Deltakerne vil få både en teoretisk og en praktisk innføring i bruk av moderne økonomistyringsinstrumenter. Forståelse av metoder for effektiv rapportering, optimalisering av bedriftsøkonomiske beslutninger og kostnadsestimering vil være sentrale emner i kurset. Hver samling er lagt opp som en sekvens med integrerte forelesninger, øvelser og diskusjoner. Etter å ha gjennomført programmet vil deltakerne sitte igjen med kunnskap om bedriftsøkonomiske problemstillinger som lett lar seg anvende i praksis.

3

Emneoversikt

1. samling Grunnleggende prinsipper i økonomi/økonomistyring
2. samling Målstyring og aktivitetsbasert kostnadsforståelse
3. samling Investeringsanalyse
4. samling Økonomiske beslutningsmetoder og bedriftsspill
5. samling Regnskapsanalyse, kredittvurdering og likviditetsstyring
6. samling Prestasjonsvurderinger og fremføring av prosjektoppgaver

Obligatorisk litteratur

Horngren, C. T., Foster, G., Datar, S. 1994. Driftsregnskap. London: Prentice Hall.

(norsk utgave: Oslo: ad Notam Gyldendal)

SAM. 1993. Lönsomme kunder, lönsomme foretag. ABS – teknikens grunder. Stockholm: Brombergs.

Levy, H. and Sarnat, M. 1993. Capital Investment and Financial Decisions. 5 utg. New York: Prentice Hall Europe.

Skaldehaug, Espen. 1998. Oppgavesamling i økonomistyring III/Foretaksøkonomi. Sandvika: Handelshøyskolen BI.

Scherr, F. C. 1989. Modern Working Capital Management. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.

Eklund, T. og Knutsen, K. 1997. Regnskapsanalyse: Aktiv bruk av regnskapet. 5. utg. Oslo: Universitetsforlaget.

Artikler

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

5 timers skriftlig eksamen 60 %

Prosjektoppgave 40 %

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler tillatt.

Avsluttende Fellesprogram – Leadership Navigation

Studiekode: MM 41

Eksamenskoder: MAN 9098 - Prosjektoppgave 7 vekttall
MAN 9198 - Skriftlig eksamen 3 vekttall

Fagansvarlig: Professor Torger Reve
Førsteamanuensis Johan From
Førsteamanuensis Knut Haanæs
Institutt: Strategi og Offentlige styringsformer
Vekttall: 10

Programmets mål

Tittelen på dette avsluttende programmet i Master of Management studiet; Leadership Navigation, henspiller på at en leders oppgave er å styre og lede i et uoversiktlig og komplekst farvann. Programmets utgangspunkt er at denne kompleksiteten både kommer fra omgivelser som i økende grad endrer seg og blir vanskeligere å fortolke, og fra organisasjonen selv, som ikke alltid beveger seg i den retning man trodde eller forventet.

Hensikten med dette programmet er derfor at den kunnskap og innsikt som studentene har fått gjennom sine respektive Management Programmer og den erfaring og kunnskap som de har med seg fra arbeidslivet, trekkes sammen i et enhetlig ledelsesperspektiv for å håndtere komplekse omgivelser og organisasjoner. Deltakerne vil derfor gjennom dette programmet få en felles faglig integrasjon som bygger videre på Management Programmenes styrke - en omfattende individuell fordypning.

For å nå denne målsettingen vil programmet vektlegge to hovedtema; "strategic management" og "organizational management" - og ikke minst sammenhengen mellom disse. Det første temaet vektlegger betydningen av å kunne tolke og forstå komplekse omgivelser samt å handle strategisk i forhold til disse. Strategisk analyse vil være sentralt i denne delen. Det andre temaet vektlegger betydningen av å forstå organisasjoner og deres "adferd" for å kunne sette dem i stand til å trekke i den retning ledelsen ønsker. Kvalitetsteori vil her være et sentralt tema. Begrepet "leadership navigation" henspiller på at det viktige for ledelse av alle organisasjoner er at lederne klarer å veksle mellom disse nivåene og se dem i sammenheng. Det pedagogiske opplegget for programmet vil derfor ivareta nettopp hensynet til dette. Det skal bl.a. gjennomføres én prosjektoppgave som integrerer programmets to hovedtema.

Programmet fører frem til graden Master of Management.

Emneoversikt

1. samling	Competitive excellence
2. samling*	International excellence
3. samling	Strategic excellence
4. samling	Business excellence
5. samling	Organizational excellence
6. samling	Management excellence

* 2. samling vil bli gjennomført i samarbeid med utenlandske universitet og fagmiljø.

Obligatorisk litteratur

Barney, Jay B. 1997. Gaining and sustaining competitive advantage. Reading, Mass.: Addison- Wesley.
Conti, Tito. 1997. Organizational Self-Assesment. London: Chapman & Hall.
Artikkelsamlinger.

Evaluering

Evalueringen består av to deler:

4 timers skriftlig eksamen	30 %
Prosjektoppgave	70 %

Hjelpemidler til eksamen

Ingen.

4 Reglementer

Kapittel I - Generelle regler	76
§1- Hvem reglementet gjelder for	76
§2- Studentenes undersøkelses og opplysningsplikt	76
§3- Opptak	76
§4- Studieavgift	76
§5- Utmelding, studieavbrudd og permisjon	76
§6- Forlenget studietid (fullføringsfrister)	77
§7- Disiplinærbestemmelser	77
§8- Vitnemål	77
Kapittel II - Eksamen	77
§9- Definisjoner	77
§10- Eksamensformer	77
§11- Pensum	78
§12- Fritak for eksamen	78
§13- Adgang til å gå opp til eksamen	78
§14- Eksamensdeltakelse og eksamensfremmøte	78
§15- Eksamensavgift	78
§16- Forlenget tid til eksamen	78
§17- Fusk	78
§18- Kontinuasjoneksamen	78
§19- Sensur	79
§20- Klage over sensurvedtak	79
§21- Karakterer og vitnemål	79
§22- Særlige regler for flervalgseksamen	80
§23- Ordensbestemmelser ved eksamen	80
Kapittel III - Andre bestemmelser	81
§24- Endringer	81
§25- Forbehold	81
§26- Ikrafttredelse	81
Kapittel IV - Særskilte regler	81
§30- Særskilte regler for studier ved Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning	81
§33- Særskilte regler for bedriftsinterne kurs i regi av Handelshøyskolen BI	82

Studiereglement ved Handelshøyskolen BI

- Kapittel I -

Generelle regler

§1 Hvem reglementet gjelder for

Dette reglementet gjelder for alle studenter ved Handelshøyskolen BI. Med student menes i dette reglementet en person med en skriftlig, bindende og ikke avsluttet studiekontrakt med Handelshøyskolen BI.

§2 Studentenes undersøkelses- og opplysningsplikt

Enhver student plikter å sette seg inn i gjeldende reglementer ved Handelshøyskolen BI og de særskilte reglene som gjelder det studietilbudet studenten følger. Videre plikter studenten å sette seg inn i studieplaner, eksamensplaner, rutiner for eksamenspåmelding og nødvendige forutsetninger for å gå opp til eksamen. Studenten plikter å underrette Handelshøyskolen BI om navn- og adresseendring

§3 Opptak

- a) En søker som aksepterer tilbud om studieplass, må innen en nærmere angitt frist returnere en undertegnet studiekontrakt. Ved slik aksept er søkeren med bindende virkning registrert som student ved Handelshøyskolen BI med de forpliktelser dette medfører. Det er likevel anledning til å trekke seg fra studiet før studiestart dersom melding om dette blir gitt i rekommandert brev innen de frister som fremgår av studiekontrakten. Komplementært gjelder at Handelshøyskolen BI står fritt til å avlyse programmer der det ved studiestart ikke er nok kandidater til å sikre en forsvarlig gjennomføring av programmet.
- b) Innen rammen av ovenstående gjelder egne opptakskrav for de ulike studiene.
- c) Det gis anledning til bytte av studium dersom studenten har akseptert plass på ett av studietilbudene ved Handelshøyskolen BI og senere fått tilbud om og akseptert plass på et annet studium ved skolen.
- d) Denne paragrafen gjelder ikke opptak til bedriftsinterne kurs. For opptak til slike kurs gjelder særskilte regler, jfr. kap.IV.
- e) Klage over formelle feil ved saksbehandlingen ved opptak fremsettes overfor en særskilt nemnd oppnevnt av styret ved Handelshøyskolen BI, eller den styret bemyndiger.

§4 Studieavgift

- a) Enhver student er forpliktet til å betale studieavgift for normert studietid for det aktuelle studium, jfr. dog §5. Studieavgiften betales ved begynnelsen av hvert semester. Normert studietid for det enkelte studium er oppgitt i de særskilte reglene for de ulike studietilbudene. Studenten må betale studieavgift for normert studietid selv om han/hun gjennomfører studiet på kortere tid. Studenter som, på grunnlag av eksamener avlagt ved andre institusjoner, etter søknad innvilges fritak for eksamen på et av Handelshøyskolen BI's studietilbud, innrømmes ikke reduksjon i studieavgiften. Vitnemål utstedes først når studentens økonomiske forpliktelser overfor Handelshøyskolen BI er oppfylt.
- b) Manglende betaling av studieavgift medfører tap av studieplass og ordinær rettslig inndrivelse.

§5 Utmelding, studieavbrudd og permisjon

- a) Dersom en student ønsker å melde seg ut underveis i et studium, kan utmelding skje innen de frister som fremgår av særskilte regler for de ulike studietilbudene. Utmelding må skje i rekommandert sending, først da vil studenten bli registrert som sluttet og være fri for videre betalingsforpliktelser.

- b) Dersom spesielt tungtveiende grunner tilsier det, f.eks alvorlig sykdom, kan en student søke om å få melde seg ut av studiet i løpet av studieåret og bli fri for videre betalingsforpliktelser. Utmeldingen må dokumenteres med legeerklæring eller annen relevant dokumentasjon. På grunnlag av denne dokumentasjonen avgjør Handelshøyskolen BI om det foreligger utmeldingsgrunn.
- c) Studenter som har meldt seg av et studium må eventuelt søke om opptak på nytt dersom de senere ønsker studieplass.
- d) Det gis anledning til å søke om inntil ett års permisjon (opphold i studiet) i løpet av studietiden ved f.eks avtjening av førstegangstjeneste eller andre tungtveiende grunner. Ved svangerskap kan studenter etter søknad få innvilget permisjon med inntil ett år per svangerskap. Begrunnet søknad om permisjon og ønsket varighet må sendes rekommandert.

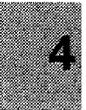
§6 Forlenget studietid (fullføringsfrister)

Denne bestemmelsen gjelder ikke deltakere på MBA- og MSc-programmene.

Fullføringsfristen er to år utover normert studietid slik denne er angitt i studiekontrakten. For deltakere på enkeltkurs gjelder en tilsvarende fullføringsfrist på ett år. Etter dette må kandidater som ønsker å forbedre karakterer/fullføre studiet søke om nytt opptak ved nødvendige enkeltkurs eller hele studium. Handelshøyskolen BI vurderer da på fritt grunnlag om tidligere avlagte eksamener kan inngå i grad/tittel.

§7 Disiplinærbestemmelser

- a) En student som har gjort seg skyldig i grovt brudd på de bestemmelser som gjelder ved Handelshøyskolen BI, eller som har utvist uverdige atferd som skader eller er egnet til å skade det allmenne omdømmet til Handelshøyskolen BI, kan idømmes disiplinærstraff. Styret kan med 2/3 flertall beslutte å utvise en student for en viss tid eller for alltid. Vedtaket kan påklages til en klagenemnd oppnevnt av styret i hvert enkelt tilfelle.
- b) For brudd på eksamensreglene (fusk) vises det til egne bestemmelser i kapittel II.

§8 Vitnemål

Etter fullført studium, utstedes et vitnemål som viser at kandidaten har oppfylt de krav som stilles for angjeldende studium, og hvilke karakterer kandidaten har oppnådd på de foreskrevne eksamener. Kandidaten må ha oppfylt alle sine økonomiske forpliktelser overfor Handelshøyskolen BI før vitnemålet utstedes, jfr §4.

- Kapittel II -

Eksamen

§9 Definisjoner

- a) Med eksamen menes i dette reglementet et arrangement hvor studentens ferdigheter og kunnskaper vurderes systematisk i samsvar med faglige normer i den hensikt å fastlegge en karakter som mål på studentens kunnskaps- og ferdighetsnivå.
- b) En eksamen kan gjelde for hele eller deler av ett kurs eller for flere kurs.
- c) Med kontinuasjon menes i dette reglementet en fornyet prøve.

§10 Eksamensformer

- a) De for tiden gyldige eksamensformer er:
  - 1) Skriftlig eksamen
  - 2) Muntlig eksamen
  - 3) Innleveringsoppgaver
  - 4) Klasseprestasjon
- b) Nærmere bestemmelser fremgår av særskilte regler for de aktuelle studier der slike regler er gitt.

- 1) Eksamensform, tillatte hjelpemidler og eventuelt gruppestørrelse til eksamen fremgår av kurs- eller emne områdebeskrivelse.
- 2) Når spesielt tungtveiende grunner tilsier det kan kandidaten søke den aktuelle studiesjef om å få arrangert muntlig i stedet for skriftlig eksamen.

§11 Pensum

Alle eksamener baseres på det til enhver tid gjeldende pensum.

§12 Fritak for eksamen

Handelshøyskolen BI kan etter søknad gi fritak for eksamen i et bestemt kurs på grunnlag av eksamener avlagt ved Handelshøyskolen BI eller andre høyskoler eller universitet. Søknad rettes til den aktuelle studieadministrative enhet.

§13 Adgang til å gå opp til eksamen

Adgang til å gå opp til en eksamen har de studenter som tilfredsstillter følgende betingelser:

- 1) Har en studiekontrakt som hjemler adgang til den aktuelle eksamen.
- 2) Oppfyller eventuelle, spesielle faglige eller andre krav som gjelder deltagelse i den aktuelle enkelteksamen.
- 3) Er registrert som eksamenspåmeldt ved fristens utløp.
- 4) Har gjennomført færre eksamensforsøk i den aktuelle enkelteksamen enn studiekontrakten hjemler, jfr § 18.
- 5) Har betalt forfalt studieavgift.

§14 Eksamensdeltagelse og eksamensfremmøte

- a) Et eksamensforsøk er gjennomført hvis studenten er påmeldt den aktuelle eksamen innen utløpet av avmeldingsfristen og ikke har dokumentert legitimt fravær, f.eks sykdom, ved eksamen innen to uker etter eksamensdato.
- b) Eksamenskandidater må ved fremmøte til eksamen fremvise gyldig legitimasjon med bilde. Kandidater som ikke kan legitimere seg kan bortvises fra lokalet, jfr. §23 c).

§15 Eksamensavgift

- a) Eksamensavgift for første eksamensforsøk er normalt inkludert i studieavgiften, jfr. §13 pkt. 5. Unntak kan imidlertid forekomme og vil i så fall bli opplyst i hvert enkelt tilfelle.
- b) Kontinuasjonsavgift betales særskilt.

§16 Forlenget tid til eksamen

Kandidaten kan, innen angitte frister, søke studiestedet skriftlig om forlenget tid til eksamen. Søknaden må inneholde en dokumentert begrunnelse fra sakkyndig person, datert det semester kandidaten skal avlegge eksamen. Eget skjema benyttes.

§17 Fusk

Dersom en kandidat gripes i fusk, eller forsøk på fusk, blir saken innberettet for den aktuelle enhetsdirektør, som i hvert enkelt tilfelle tar stilling til eventuell reaksjon. Avgjørelsen meddeles kandidaten og rapporteres i form av et anonymisert sammendrag til høyskoledirektøren, som fører et presedensarkiv.

Enhetsdirektørens avgjørelse kan ankes. Ankefristen er tre uker etter at avgjørelsen er meddelt kandidaten. Anken rettes til høyskoledirektøren, som forbereder saken for styret.

Normal reaksjon på fusk er annullering av alle innleverte eksamensbesvarelser i det aktuelle semester/termin, samt ett års utvisning fra Handelshøyskolen BI. Ved gruppebesvarelser har alle deltakerne et selvstendig ansvar for hele besvarelsen.

§18 Kontinuasjoneksamen

- a) Kandidaten kan gjennomføre maksimalt tre eksamensforsøk.

- b) Når et kurs utgår uten å bli erstattet, avholdes normalt ytterligere to eksamener.
- c) Bestemmelsene i a) og b) gjelder ikke for titlene Master of Business Administration, Executive Master of Business Administration og Master of Science. Kontinuasjonsordningen for studenter ved disse studiene fremgår av de særskilte reglene for disse studietilbudene, jfr. kap. IV.

§19 Sensur

- a) Eksamensbesvarelser skal ordinært sensureres av to uavhengige sensorer, hvorav den ene ikke har fast tilknytning til Handelshøyskolen BI.
- b) Det er adgang til å gi ulike deler av eksamen spesielle vekter. Vektene skal oppgis i oppgaveteksten og benyttes i sensureringen.
- c) Ved fornyet eksamen gjøres den beste karakteren gjeldende.
- d) Kandidater som trekker seg fra eksamen etter §23 f), får karakteren Ikke Bestått.

§20 Klage over sensurvedtak

- a) Forskrift for begrunnelse og klage ved universitet og høyskoler fastsatt av Kirke- og Undervisningsdepartementet, 19.januar 1973, gjelder tilsvarende.
- b) Er det gitt sensorveiledning skal denne være tilgjengelig for kandidatene samtidig med at sensuren for den aktuelle eksamensperiode er avsluttet.
- c) Kandidaten har rett til å få en redegjørelse for sensurvedtaket. Redegjørelsen gis muntlig eller skriftlig av en av sensorene. Kravet om slik redegjørelse må være saklig begrunnet og fremsettes innen to uker fra det tidspunkt nevnt i punkt b) over.
- d) Innholdet av sensurvedtaket kan påklages. Slik klage må fremsettes skriftlig innen en uke etter at redegjørelse for sensurvedtaket er avgitt. Ved gruppebesvarelser skal klagen signeres av alle kandidatene. Klagen skal behandles av en nemnd som opprettes av styret, eller den styret bemyndiger.
- e) Finner nemnda et påtakelig misforhold mellom eksamensprestasjon og sensurvedtak, fastsetter den ny karakter. Påtakelig misforhold foreligger når nemnden finner at den opprinnelig fastsatte karakter må endres med minst 0.3. Unntatt er eiendomsmeglerstudiets andre år der endringen må være minst 0.5 og Master of Science studiet der endringen må være minst 0.2. Endringen kan skje til gunst eller ugunst for kandidaten. Nemndas avgjørelse er endelig.
- f) Muntlige eksamener og klasseprestasjoner kan ikke påklages.
- g) Styret kan gi nærmere regler om begrunnelse, om klagens form og innhold, om frist for klagen, om klage nemndas sammensetning, hvilket organ klagen skal fremsettes for og hva som regnes som påtakelig misforhold etter denne reglen.
- h) Forøvrig gjelder reglene i Forvaltningslovens kapittel VI.

§21 Karakterer og vitnemål

- a) Karakterskalaen for enkelteksamener er 1.0, 1.1, 1.2 osv. inntil 6.0 med 1.0 som beste karakter. Dårligste karakter som godkjennes for bestått enkelteksamen er 4.0. Karakterintervallene for enkelteksamener er:

1.0 - 1.9	Særdeles god
2.0 - 2.5	Meget godt
2.6 - 3.2	Godt
3.3 - 4.0	Nokså godt
4.1 - 6.0	Ikke bestått
- b) Kandidaten får ikke oppgitt tallkarakteren ved ikke bestått eksamen.
- c) Hovedkarakteren for avsluttet studium fastsettes med to desimalers nøyaktighet. For å få tildelt tittel/avgangsvitnemål må hovedkarakteren ikke være dårligere enn 3.25. Unntaket er eiendomsmeglerstudiets andre år der kravet til hovedkarakter er 4.00. På vitnemålet vil karakterintervallene for hovedkarakter være:

1.00 - 1.99	Særdeles god
2.00 - 2.50	Meget godt
2.51 - 3.25	Godt
- d) Skalaen 3.26 - 4.00 nyttes på eiendomsmeglerstudiet etter særskilte forskrifter.

- 1) Hovedkarakteren beregnes på grunnlag av de vekttall som er fastsatt for de aktuelle studietilbud. For Handelshøyskolen BI - Senter for finansutdanning og revisorstudiet gjelder i tillegg spesielle krav som fremgår av de særskilte reglene for disse studiene.
- 2) Dersom mer enn 20% av det normerte antall vekttall for gjeldende studium er godkjent fra andre undervisningsinstitusjoner, vil hovedkarakter normalt ikke bli gitt.
- 3) For titlene Master of Business Administration, Executive Master of Business Administration, Master of Science og Master of Management in Change Management benyttes andre karakterskalaer slik det fremgår av de særskilte reglene for disse studietilbudene, jfr. kap. IV.

§22 Særlige regler for flervalgseksamen.

- a) Kandidaten skal benytte det utleverte svarark og følge den vedlagte veiledningen.
- b) Sensur av flervalgseksamen består i å kontrollere kandidatens valgte svaralternativ mot fasit. Sensorveiledning utarbeides ikke ved denne type eksamen.
- c) Ved klage over sensurvedtak skal kandidatens svarark på nytt kontrolleres mot fasit. Resultatet av kontrollen skal meddeles kandidaten skriftlig sammen med eventuell ny og endelig karakter.

§23 Ordensbestemmelser ved eksamen.

- a) Kandidaten skal være på plass i eksamenslokalet senest 15 minutter før tidspunktet for eksamensstart. Kandidater som møter etter at eksamen har begynt, eller som har fått skriftlig beskjed om å møte i et annet eksamenslokale, kan nektes adgang.
- b) Kandidater som har fått innvilget forlenget tid til eksamen, jfr. §16, må medbringe skriftlig bekreftelse på dette. Denne skal fremlegges på eksamen. Kandidater med forlenget tid må møte 20 minutter før eksamen begynner.
- c) Kandidater skal på oppfordring vise gyldig legitimasjon, jfr. §14b). Som gyldig legitimasjon regnes studiekort m/foto, førerkort, pass eller annet dokument med foto som godtas som offentlig legitimasjon. Kandidater uten gyldig legitimasjon kan vises bort fra eksamen.
- d) Bruk av hjelpemidler som ikke er tillatt, er å betrakte som fusk, jfr. §17. Kandidatene kan heller ikke låne hverandres hjelpemidler. Kandidaten er forpliktet til selv å orientere seg om hvilke hjelpemidler som er lovlige. Medbragte vesker etc. settes på anvist plass. Mobiltelefoner, personsøkere, pc, etc. tillates ikke i eksamenslokalet.
- e) Eksamenssettets forside beskriver hva settet inneholder. Det er kandidatens ansvar å kontrollere at disse opplysningene stemmer overens med det utleverte oppgavesettet. Kandidaten skal kun benytte de kladdeark og innføringsark som utdeles av eksamensinspektørene. Hvert innføringsark skal fylles ut med registreringsnummer, eksamenskode og sidenummerering. På første side skal i tillegg kursnavn og eksamenssted angis. Ved ordinære skriftlige eksamener kan blyant ikke benyttes til innføring. Innlevert kladd godtas ikke som besvarelse.
- f) Kandidater som trekker seg fra eksamen etter at oppgaven er utdelt, kan ikke forlate lokalet før en time er gått og fremmøtelisten er signert. Kandidaten vil i slike tilfeller få karakteren Ikke Bestått, jfr §19 d).
- g) Når kandidaten ønsker å forlate eksamenslokalet midlertidig, skal en av inspektørene varsles. Kandidaten blir sittende inntil inspektøren har gitt klarsignal. Ingen kan forlate eksamenslokalet før etter en time etter eksamensstart.
- h) Ved pause utenfor eksamenslokalet, plikter kandidaten å rette seg etter inspektørens anvisninger. Kandidaten skal ikke kommunisere med andre enn eksamensinspektørene, eller forlate eksamenslokalets nærmeste omgivelser.

- Kapittel III -

Andre bestemmelser

§24 Endringer

- a) Handelshøyskolen BI har til enhver tid rett til å iverksette endringer i bestemmelser som gjelder for institusjonen, herunder rett til å endre studieopplegg, tid og sted for undervisning, lærerkrefter, studieavgift, m.m., og å fravike de ulike publikasjoner fra de ulike enheter innenfor Handelshøyskolen BI.
- b) Endring av studieavgift skal godkjennes av styret ved Handelshøyskolen BI.
- c) Endringer i reglementer og andre bestemmelser skal godkjennes av styret ved Handelshøyskolen BI eller det organ styret bemyndiger.
- d) Endringer i studieplaner skal godkjennes av høyskolestyret ved Handelshøyskolen BI eller det organ høyskolestyret bemyndiger.
- e) Endringer skal gjøres kjent for studentene så raskt som mulig og på en hensiktsmessig måte.

§25 Forbehold

Handelshøyskolen BI tar forbehold om eventuelle trykkfeil i studieinformasjon, kursbeskrivelser og annen dokumentasjon som gjelder for det enkelte studium.

§26 Ikrafttredelse

Disse reglene trer i kraft den 1. juni 1998

4

- Kapittel IV -

Andre bestemmelser

§30 Særskilte regler for studier ved Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning

§ 30.1 Opptakskrav til Master of Management studiet, det avsluttende Fellesprogrammet

- a) For opptak til Master of Management studiet kreves det tre års høyere utdanning, fortrinnsvis 60 offentlig godkjente vekttall fra høyskole eller universitet, hvorav minst 30 av vekttallene inngår i en offentlig godkjent grad eller eksamen. Det settes også krav til minimum fire års yrkeserfaring, hvorav minst ett år sammenhengende.
- b) Det kan gis dispensasjon fra kravet til tre års høyere utdanning i punkt a ovenfor. Opptak vil kun gis til søkere med meget solid lederkompetanse, ervervet gjennom lang og relevant yrkeserfaring. Søkerens meritter, som for eksempel styreverv eller egne publikasjoner, kan også veie positivt. Søknad vurderes av Opptakskomiteen ved Handelshøyskolen BI – Senter for lederutdanning. Maksimum 10 % av deltakerne på avsluttende Fellesprogram kan tas opp uten å være formelt kvalifisert.
- c) For å kunne søke opptak på det avsluttende Fellesprogrammet, kreves det at søkeren først har gjennomført tre valgbare Management Programmer (30 vekttall), eventuelt to valgbare Management Programmer (20 vekttall), jfr. § 29,3 vedrørende innpassing.
- d) Det blir årlig fastsatt et karakterkrav for opptak til det avsluttende Fellesprogrammet. Karakterkravet vil all

tid være strengere enn 2,80. Gjennomsnittskarakter fra tidligere gjennomførte Management Programmer legges til grunn for opptak.

§ 30.2 Opptakskrav til de enkelte Management Program

- For opptak til et Management Program kreves det tre års høyere utdanning, fortrinnsvis 60 offentlig godkjente vekttall fra høyskole eller universitet, hvorav minst 30 av vekttallene inngår i en offentlig godkjent grad eller eksamen. Det settes også krav til minimum fire års yrkeserfaring, hvorav minst ett år sammenhengende.
- Det kan gis dispensasjon fra kravene i punkt a ovenfor. Eventuell opptak blir gitt på bakgrunn av en helhetsvurdering av søkeren. Lang relevant yrkeserfaring og / eller høyskole- / universitetsutdanning vil vektlegges spesielt.
- Ved opptak til enkelte av Management Programmene kreves det at søkeren oppfyller visse tilleggskrav. Hvilke programmer dette gjelder for står nærmere beskrevet i gjeldende Studiebrosjyre for Master of Management / Management Programmer eller i Informasjonsfolderen for det aktuelle programmet.

§ 30.3 Innpassing i Master of Management studiet

Søkere med gradsrettede studier av minst fire års varighet, fortrinnsvis med minst 80 offentlig godkjente vekttall, hvorav minst 60 av vekttallene inngår i en offentlig godkjent grad eller eksamen, gis automatisk innpassing i Master of Management studiet. Sivilingeniør, Siviløkonom, Cand. mag. og hovedfag (for eksempel Cand polit. og Cand. scient) er eksempler på grader som kvalifiserer til innpassing.

Kandidater som får innpassing i Master of Management studiet, trenger kun å gjennomføre to (2) Management Programmer før de kan søke opptak til det avsluttende Fellesprogrammet i Master of Management studiet.

Master of Management studiet kan gjennom innpassing avkortes med maksimalt 10 vekttall, uansett tidligere utdanning.

§ 30.4 Uspesifiserte / Bedriftsinterne Management Programmer

Gjennom egne avtaler mellom Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning og enkeltbedrifter er det mulig å bygge opp uspesifiserte / bedriftsinterne Management Programmer, der hele eller deler av ulike Management Programmer inngår.

§ 30.5 Karakterskala for Master of Management in Change Management

For Master of Management in Change Management gjelder alfanumerisk karakterskala. Følgende skala brukes for konvertering av karakterene til numeriske verdier:

A = 4.0	A- = 3.7	B+ = 3.3
B = 3.0	B- = 2.7	C+ = 2.3
C = 2.0	C- = 1.7	F = 1.6 (Fail)

§ 30.6 Normert studietid

Master of Management er et 40 vekttallsstudium som består av tre Management Programmer og et avsluttende Fellesprogram, hver på 10 vekttall. Normert studietid for hele Master of Management studiet er fire år på deltid, dvs et år på deltid for hvert enkelt Management Program og det avsluttende Fellesprogrammet. Det er mulig å gjennomføre to Management Programmer i samme studieår.

§ 30.7 Utmelding fra studier

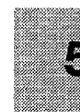
Fristen for å melde seg ut av Master of Management studiet eller enkelte Management Programmer fremgår av selve studiekontrakten.

§33 Særskilte regler for bedriftsinterne kurs i regi av Handelshøyskolen BI

For bedriftsinterne kurs gjelder individuelle bestemmelser fastlagt i den enkelte kontrakt.

5 Handelshøyskolen BI's vitenskapelige personale

Handelshøyskolen BI's vitenskapelige personale 84

Vitenskapelig personale og instituttadministrasjonen ved Handelshøyskolen BI

Rektor, professor Torger Reve
Prorektor, professor Jan Grund

Dean for lavere grads studier
Professor Geir Gripsrud

INSTITUTTER 1. AUGUST 1998

Finansiell økonomi

Instituttleder Pål Korsvold

Innovasjon og økonomisk organisering

Instituttleder Rolv P. Amdam

Interkulturell kommunikasjon og språk

Instituttleder Maria I.-Wikberg

Kompetanseledelse

Instituttleder Johan Olaisen

Logistikk og markedsføring

Instituttleder Marianne Jahre

Markedskommunikasjon

Instituttleder Elisabeth Falck

Markedsorientert ledelse

Instituttleder Inge Jan Henjesand

Offentlig styring

Instituttleder Johan From

Regnskap, revisjon og jus

Instituttleder Bror P. Gulden

Samfunnsøkonomi

Instituttleder Ingunn Myrteit

Strategisk ledelse

Instituttleder Øystein Fjeldstad

Teknologiledelse

Instituttleder Erling S. Andersen

Deans – Programdirektører 30. juli 1998

Dean of Graduate Programs

Professor Charles B. Stabell

Dean of Executive School

Førsteamanuensis Bjørn W. Hennestad

Programdirektør MBA

Professor Charles B. Stabell

Dean of Doctoral Program

Professor Fred Wenstøp

Dean for siviløkonomstudiet

Professor Olav R. Spilling

VITENSKAPELIG PERSONALE 30. JULI 1998

Professorer

Amdam, Rolv Petter - Økonomisk historie

Cand. philol. 1985 - Universitetet i Oslo

Andersen, Erling S. - Informasjonssystemer/ Prosjektledelse

Cand. oecon. 1966 - Universitetet i Oslo

Andersen, Svein S. -

Organisasjonsteori/Petroleumsøkonomi/ Euromanagement

Ph.D. 1986 - Stanford University, USA

Mag. art. 1980 - Universitetet i Oslo

Asbjørnsen, Odd A. (II) - Petroleumsøkonomi

Dr. techn. 1962 - Norge teknisk- naturvitenskapelige universitet

Sivilingeniør 1955 - Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Bjørnland, Dag - Logistikk

Cand. oecon 1961 - Universitetet i Oslo

Bøhren, Øyvind - Finans

Licensiatgrad i bedriftsøkonomi 1978 - Norges

Handelshøyskole

Høyere avdelings siviløkonomeksamen 1976 - Norges

Handelshøyskole

Miljøvernstudium 1974 - Norge teknisk-naturvitenskapelige universitet

Siviløkonom 1973 - Norges Handelshøyskole

Eliassen, Kjell A. - Offentlig lederskap/Europeiske studier

Cand. polit. 1971 - Universitetet i Bergen

Gjems-Onstad, Ole - Skatterett

Dr. juris 1984 - Universitetet i Oslo

Lic. jur. 1980 - Universitetet i Oslo

Cand. jur. 1979 - Universitetet i Oslo

Gripsrud, Geir - Markedsføring, distribusjon, markeds- analyse, internasjonalisering.

Cand. oecon. 1971 - Universitetet i Oslo

Grund, Jan - Helseledelse

Cand. oecon. 1972 - Universitetet i Oslo

Grøholt, Knut (II) - Offentlig ledelse

Ph.D. 1974 - University of Texas, USA
Lic. oecon. 1972 - St. Gallen, Sveits

Heide, Jan B. (II) - Markedsføring

Ph.D. 1987 - University of Wisconsin, USA
MBA 1982 - University of Wisconsin, USA
Siviløkonom 1981 - Handelshøyskolen BI

Helgesen, Thorolf (II) - Markedsføring

Ekonomie doktor 1977 - Universitetet i Lund, Sverige
Cand. oecon. 1952 - Universitetet i Oslo

Hersoug, Tor (II) - Samfunnsøkonomi

Dr. philos. 1985 - Universitetet i Oslo
Lic. philos. 1980 - Universitetet i Oslo
Cand. oecon. 1971 - Universitetet i Oslo

Hervik, Arild (II) - Næringsutvikling

Cand. oecon 1975 - Universitetet i Oslo

Hetland, Per Willy (II) - Prosjektledelse

Ph.D. 1996 - Ålborg Universitetssenter, Danmark

Høyer, Rolf - Informasjonsledelse

Tekn. dr. 1974 - Kungliga Tekniska Högskolan, Stockholm, Sverige
Lic. techn. 1973 - Norge teknisk-naturvitenskapelige universitet
Sivilingeniør 1960 - Norge teknisk-naturvitenskapelige universitet

Isachsen, Arne Jon - Samfunnsøkonomi

Ph.D. 1975 - Stanford University, USA
M.A. 1973 - Stanford University, USA
Siviløkonom 1969 - Norges Handelshøyskole

Jessen, Svein Arne (permisjon) - Prosjektledelse

Ph.D. 1990 - Brunel University, England
Cand. real. 1970 - Universitetet i Oslo

Joynt, Patrick (II) - Ledelse

Ph.D. 1979 - Brunel University, England
MSc 1963 - University of Wisconsin, USA

Kaufmann, Geir - Ledelse

Dr. philos 1975 - Universitetet i Bergen
Cand. psychol 1970 - Universitetet i Oslo

Kolltveit, Bjørn - Prosjektledelse

Ph.D. 1988 - Brunel University, England
MBA 1980 - Brunel University, England

Korsvold, Pål E. - Finans

DBA. 1970 - Indiana University, USA
MBA 1966 - Indiana University, USA
B.B.A. 1964 - Clarkson College of Technology, USA

Kruger, Mark - Strategi

DBA. 1983 - Graduate School of Business Administration, Harvard University, USA
M.A 1970 - University of California at Berkeley, USA
MSc 1975 - Massachusetts Institute of Technology, USA
B.A. 1968 - University of Massachusetts at Amherst, USA

Lane, Jan-Erik (II) - Offentlig ledelse

Fil. Lic 1973 - Umeå Universitet, Sverige
M.A. 1972 - Umeå Universitet, Sverige
B.A. 1967 - Umeå Universitet, Sverige

Lange, Even - Økonomisk historie

Dr. philos. 1987 - Universitetet i Oslo
Cand. philol. 1974 - Universitetet i Oslo

Lereim, Jon (II) - Ledelse/Prosjektledelse

M.E. 1978 - McMaster University, USA
Sivilingeniør 1974 - Norge teknisk-naturvitenskapelige universitet

Lorange, Peter (permisjon) - Strategi

DBA 1972 - Harvard University, USA
MA 1968 - Yale University, USA
Siviløkonom 1966 - Norges Handelshøyskole

Lunde, Tormod K. - Offentlig ledelse

Ph.D. 1987 - Stanford University, USA
Mag.art. 1981 - Universitetet i Oslo

Mokkelbost, Per (II) - Bankøkonomi

Ph.D. 1973 - University of Minnesota, USA
Diplomøkonom 1967 - Handelshøyskolen BI

Moxnes, Paul - Organisasjonspsykologi

Dr. philos. 1979 - Universitetet i Tromsø
Godkjent psykolog 1975
Cand. psychol. 1970 - Universitetet i Oslo

Ness, Reiar (II) - Strategi

Ph.D. 1984 - Stanford University, USA
MSc 1977 - Stanford University, USA
Siviløkonom 1972 - Handelshøyskolen BI

Nore, Petter (II) - Petroleumsøkonomi

Ph.D. 1979 - Thames University, England
MSc 1973 - London School of Economics and Political Science, England

Noreng, Øystein - FINA Professor i Energi og Økonomi

Docteur de recherches politiques 1972 - L'Université de Paris, Frankrike
Mag. art. 1967 - Universitetet i Oslo

Nyström, Harry (II) - Markedsføring

Ekonomie dr. 1970 - Handelshögskolan i Stockholm
M.A. 1965 - Handelshögskolan i Stockholm
Siviløkonom 1963 - Handelshögskolan i Stockholm

Olaisen, Johan L - Informasjonsledelse

Ph.D. 1984 - University of California, Berkeley, USA
Cand. scient. 1985 - Universitetet i Oslo
Cand. philol. 1979 - Norge teknisk-naturvitenskapelige universitet
Bibliotekar 1979 - Statens bibliotek- og informasjonshøgskole

Olsen, Øystein (II) - Samfunnsøkonomi

Cand. oecon. 1977 - Universitetet i Oslo

Ottesen Otto - Markedskommunikasjon

Dr. merc. 1973 - Handelshøyskolen i København, Danmark
Ph.D. (Lic. merc.) 1968 - Handelshøyskolen i København, Danmark
Cand. merc. 1959 - Handelshøyskolen i København, Danmark

Persson, Kurt Göran - Logistikk

Tekn. lic. 1972 - Tekniska Högskolan i Lund, Sverige
Civilingeniør 1967 - Tekniska Högskolan i Lund, Sverige

Randers, Jørgen (permisjon) - Samfunnsøkonomi

Ph.D.1973 - Massachusetts Institute of Technology, USA
Cand. real 1969 - Universitetet i Oslo

Reve, Torger - Strategi

Ph.D.1980 - Northwestern University, Evanston, Illinois, USA
Siviløkonom H.A.E. 1975 - Norges Handelshøyskole
Siviløkonom 1972 - Norges Handelshøyskole
B.A. 1970 - Gustavus Adolphus College, St. Peter, Minnesota, USA

Ruud, T. Flemming (permisjon) - Regnskap/Revisjon

Ph.D.1988 - University of Utah, USA
Statsautorisert revisor 1982
Høyere Revisoreksamen 1981 - Norges Handelshøyskole

Rydqvist, Kristian - Finans

Ph.D.1987 - Handelshogskolan i Stockholm, Sverige
MBA 1983 - Handelshögskolan i Stockholm, Sverige

Selnes, Fred - Markedsføring

Dr. oecon 1996 - Norges Handelshøyskole
MSc Marketing 1984 - Northwestern University, USA
Siviløkonom 1980 - Handelshøyskolen BI

Sirevåg, Torbjørn - Interkulturell kommunikasjon, engelsk

Dr. philos. 1977 - Universitetet i Oslo
Cand. philol. 1963 - Universitetet i Oslo

Skånland, Hermod (II) - Samfunnsøkonomi

Cand. oecon 1951 - Universitetet i Oslo

Skaar, Arvid Aage (II) - Skatterett

Dr. juris. 1991 - Universitetet i Oslo
Cand. jur. 1976 - Universitetet i Oslo

Sohlberg, Ragnhild (II) - Strategi

Ph.D.1980 - Rand Graduate School, California, USA
M.A. 1974 - University of Wisconsin, USA
B.A. 1973 - University of Wisconsin, USA

Spilling, Olav R - Næringsutvikling

Sivilingeniør 1970 - Norge teknisk-naturvitenskapelige universitet

Stabell, Charles B. - Strategi

Ph.D.1974 - Massachusetts Institute of Technology, USA
MBA 1967 - McGill University, Canada
Sivilingeniør 1965 - Ecole Nationale Supérieure d'Electronique et de Radioelectricite de Grenoble, Frankrike

Storange, Bjørn (II) - Forretningsjus

Dr. jurs 1988 - Universitetet i Oslo
Cand. jur. 1982 - Universitetet i Oslo

Sørensen, Rune - Offentlig ledelse og styring

Dr. philos. 1986 - Universitetet i Oslo
Cand. polit. 1982 - Universitetet i Oslo

Welch, Lawrence - Internasjonalisering

Ph.D.1978 - University of Queensland, Australia
M. Com. 1972 - University of New South Wales, Australia
Dip. Ed. 1967 - University of Newcastle, Australia
B. Com. 1966 - University of New South Wales, Australia

Welford, Richard (II) - Bærekraftig ledelse

Ph.D.1990 - Warwick University, England
M.A. 1985 - Nottingham Trent University, England

B.A 1982 - Coventry Polytechnic, England

Wenstøp, Fred - Strategi /Beslutningsanalyse

Ph.D.1975 - University of California, Berkeley, USA
Cand. real. 1969 - Universitetet i Oslo

Willums, Jan-Olaf (II) - Bærekraftig ledelse

Dr. scient 1975 - MIT, USA
Diplomingeniør 1971 - ETH, Tyskland

Førsteamanuenser**Andersen, Espen - Informasjonsledelse**

DBA. 1995 - Harvard University, USA
Siviløkonom 1986 - Handelshøyskolen BI

Andersson, Leif Christer - Markedsføring og ledelse

Fil. dr. 1982 - Universitetet i Lund, Sverige

Andreassen, Tor Wallin - Markedsføring/Internasjonal økonomi

Ph.D. 1997 - Handelshogskolan i Stockholm, Sverige
MSc, International Marketing and Strategy 1994 - Handelshøyskolen BI
Siviløkonom 1981 - Norges Handelshøyskole

Austvik, Ole Gunnar (II) - Petroleumsøkonomi

Master of Public Administration 1989 - Harvard, USA
Cand oecon. 1980 - Universitetet i Oslo

Bakken, Tore - Sosiologi/administrasjonsfag

Mag. art. sosiologi 1980 - Universitetet i Oslo

Benito, Gabriel Robertstad Garcia - Internasjonalisering

Dr. oecon 1995 - Norges Handelshøyskole
Høyere avdelings eksamen 1992 - Norges Handelshøyskole
Siviløkonom 1985 - Handelshøyskolen BI

Berthling-Hansen, Pål - Finans

Ph.D.1994 - University of Southampton, England
B.B. Economics 1989 - University of Southampton, England

Biong, Harald - Markedsføring på bedriftsmarkedet/Interorganisatorisk samarbeid/Ledelse av markedsføringskanalen / Relasjonsmarkedsføring

Siviløkonom 1966 - Norges Handelshøyskole

Bjerke, Rune - Internasjonal markeds- og billedkommunikasjon

Ph.D.1995 - University of Otago, New Zealand/
Universita Commerciale Luigi Bocconi, Italia
MBA 1988 - Erasmus University, Nederland
B.A. 1985 - California State University

Brinkmann, Johannes - Sosiologi

Dr. phil. 1975 - Universitetet i Münster, Tyskland
Mag. art. 1972 - Universitetet i Münster, Tyskland

Brønn, Carl - Strategi

Ph.D.1990 - Georgia State University, USA
MSc 1982 - Georgia State University, USA
B.S.M.E. 1974 - Georgia Institute of Technology, USA

Bråthen, Tore (II) - Jus/eiendomsmegling

Cand. jur. 1982 - Universitetet i Oslo

Bygnes, Kjell - Markedsføring

Siviløkonom 1978 - Universitetet i Lund, Sverige

Dalen, Dag Morten – samfunnsøkonomi

Dr.polit. 1996 – Universitetet i Oslo
Cand.oecon. 1991 – Universitetet i Oslo

Dzever, Samuel - Samfunnsøkonomi og markedsføring

Ph.D.1992 - University of Strathclyde, England
Ekon. dr. 1987 - Universitetet i Linköping, Sverige
M.A. 1984 - University of New South Wales, Australia
B.A. 1983 - University of Newcastle, Australia

Fjeldstad, Øystein - Strategi

Ph.D.1987 - University of Arizona, USA
Siviløkonom 1981 - Norges Handelshøyskole

Friedman, Ken - Ledelse og strategisk design

Ph.D.1976 - United States International University, USA
M.A. 1971 - San Francisco State University, USA
B.A. 1971 - San Francisco State University, USA

From, Johan - Offentlig ledelse

Cand. polit. 1980 - Universitetet i Bergen

Gottschalk, Petter – Informasjonsledelse

DBA 1998 – Henley Management College, England
MSc 1980 – Thayer School of Engineering, Dartmouth og MIT, USA
Siviløkonom 1975 – Technische Universität, Berlin, Tyskland

Groth, Brian I. - Interkulturell kommunikasjon, engelsk

Cand. philol. 1977 - Universitetet i Oslo

Grønn, Erik - Samfunnsøkonomi

Cand. oecon. 1979 - Universitetet i Oslo

Hagen, Kåre (II) - Offentlig ledelse

Cand. polit 1987 - Universitetet i Oslo

Halvorsen, Knut (II) - Næringsutvikling

Cand. oecon. 1987 - Universitetet i Oslo

Henjesand, Inge Jan

Dr. oecon 1996 - Norges Handelshøyskole
Siviløkonom HAE 1992 - Norges Handelshøyskole

Hennestad, Bjørn W. - Organisasjonsteori

Dr. oecon 1992 - Norges Handelshøyskole
Cand. sociol. 1977 - Universitetet i Oslo
Siviløkonom 1972 - Handelshøyskolen BI

Høivik, Heidtraut von Weltzien - Interkulturell kommunikasjon, Næringslivsetikk

Ph.D.1971 - University of Colorado, USA
M.A. 1968 - University of Colorado, USA

Haanæs, Knut - Strategi

Ph.D.1997 - Handelshøyskolen BI i samarbeid med Handelshøyskolen i København
Siviløkonom 1989 - Norges Handelshøyskole

Isaksson-Wikberg, Maria - Interkulturell kommunikasjon, engelsk

Ph.D.1996 - Åbo Akademi, Finland
Licentiatgrad (Engelsk, lingvistikk) 1993 - Åbo Akademi, Finland
M.S. (Pedagogikk) 1983 - Purdue University, USA
M.A. (Engelsk) 1980 - Åbo Akademi, Finland
B.A. 1978 - Åbo Akademi, Finland

Jahre, Marianne - Logistikk

Ekonomie doktor 1995 - Chalmers Tekniska Högskola, Sverige
Lic oecon 1992 - Chalmers Tekniska Högskola, Sverige
Siviløkonom 1988 - Handelshøyskolen BI

Jevnaker, Birgit Helene – Næringsutvikling

Høyere avdelings eksamen 1985 - Norges Handelshøyskole
Siviløkonom 1975 - Norges Handelshøyskole

Juga, Jari - Logistikk

Lic. Sc. (Econ.) 1992 – Handelshögskolan i Åbo, Finland
MSc (Econ.) 1988 - Handelshögskolan i Åbo, Finland

Knutsen, Sverre - Økonomisk historie

Cand. philol. 1990 - Universitetet i Oslo
Bedriftsøkonom 1984 – Handelshøyskolen BI

Koppang, Haavard - Administrative fag

Høyere avdelings eksamen 1989 - Norges Handelshøyskole
Cand. theol. 1979 - Universitetet i Oslo

Krokan, Arne - Informasjonssystemer

Mag. art 1982 - Universitetet i Oslo

Lai, Linda M. H. - Organisasjonsteori/Ledelse

Dr. oecon 1991 - Norges Handelshøyskole
Høyere avdelings eksamen i administrasjon 1988 - Norges Handelshøyskole
Siviløkonom 1987 - Handelshøyskolen BI

Langli, John Christian - Finansregnskap, internasjonal regnskapsrapportering, analyse av selskapsinformasjon

Dr. oecon 1993 - Norges Handelshøyskole
Siviløkonom 1988 - Handelshøyskolen BI

Larsen, Tor J. - Informasjonsledelse

Ph.D.1988 - University of Minnesota, USA
M.A. 1975 - University of Lancaster, England
Siviløkonom 1971 - Handelshøyskolen BI

Lothe, Solveig - Samfunnsøkonomi

Dr. scient, 1997 - Norges Landbrukshøyskole
M.S. Agricultural Economy 1994 - University of Illinois, USA
Siviløkonom 1992 - Handelshøyskolen BI

Løwendahl, Bente R. - Strategi

Ph.D.1992 - Wharton School, University of Pennsylvania, USA
Siviløkonom 1986 - Norges Handelshøyskole

Manning, Julian - Samfunnsøkonomi

Ph.D.1993 - University of Rochester, USA
M.A. 1992 - University of Rochester, USA
M.A. 1987 - University of Canterbury, New Zealand
B.A. 1986 - University of Canterbury, New Zealand

Martinsen, Øyvind (II) - Organisasjonspysykologi

Dr. philos 1995 - Universitetet i Bergen
Cand. polit. 1989 - Universitetet i Oslo

Mehlum, Jan (II) - Markedsføring/Ledelse

Cand. sociol. 1977 - Universitetet i Oslo

Michalsen, Dag E. - Finans

MBA 1977 - University of Wisconsin, USA
Siviløkonom 1973 - Handelshøyskolen BI
Ingeniøreksamen 1970 - GTI, Göteborg, Sverige

Midttun, Atle - Energiledelse, offentlig styring, økonomisk organisering, reguleringsteori

Fil. dr. 1987 - Universitetet i Uppsala, Sverige
Mag. art. 1979 - Universitetet i Oslo

Moen, Espen R – samfunnsøkonomi

Ph.D. 1995 – London School of Economics, England
Cand.oecon 1991 – Universitetet i Oslo

Myrtveit, Ingunn - Samfunnsøkonomi (permisjon)

Dr. oecon 1995 - Norges Handelshøyskole
Siviløkonom 1987 - Handelshøyskolen BI

Nes, Erik - Internasjonalisering

Ph.D.1981 - University of Wisconsin, USA
MBA 1972 - University of Wisconsin, USA
Siviløkonom 1971 - Handelshøyskolen BI

Nygaard, Arne - Distribusjonskanaler

Dr. oecon. 1992 - Norges Handelshøyskole
Høyere avdelings eksamen 1988 - Norges Handelshøyskole
Siviløkonom 1982 - Handelshøyskolen BI

Olson, Erik - Markedsføring

Ph.D.1992 - Case Western Reserve University, USA
MBA 1986 - Indiana University, USA
BA 1983 - Augustana College, South Dakota, USA

Olsson, Ulf Henning - Metode

Dr. scient 1996 - Norges Landbrukskøyskole
Cand. mag. 1981 - Universitetet i Oslo
Cand. scient 1981 - Universitetet i Oslo

Ongena, Steven - Samfunnsøkonomi

Ph.D.1995 - University of Oregon, USA
M.A. 1988 - University of Alberta, Canada
MBA 1986 - Katholieke Universiteit Leuven, Belgia
Hir, 1985 - Katholieke Universiteit Leuven, Belgia

Overskeid, Geir - Ledelse

Dr. psychol 1995 - Universitetet i Oslo
Cand. psychol 1989 - Universitetet i Oslo

Pettersen, Arve (II) - Markedsføring

Dr. ing. 1993 - Norge teknisk-naturvitenskapelige universitet
Siviløkonom 1987 - Handelshøyskolen BI

Priestley, Richard - Finans

Ph.D.(Economics) 1995 - Brunel University, England
MSc 1991 - Brunel University, England
B.A. (Hons) 1990 - Trent Polytechnic, England

Revang, Øivind - Ledelse

Ekonomie doktor 1985 - Universitetet i Linkøping
Siviløkonom 1976 - Handelshøyskolen BI

Riis, Christian – samfunnsøkonomi

Dr.polit. 1992 – Universitetet i Oslo
Cand. oecon. 1984 – Universitetet i Oslo

Roberts, Hanno - Regnskap

Ph.D.1993 - Universitetet i Maastricht, Nederland
M.A. 1986 - Rotterdam Handelshøyskole

Sagmo, Knut - Finans

Ph.D.1993 - University of Wisconsin, USA
MBA 1984 - University of Wisconsin, USA
Siviløkonom 1982 - Handelshøyskolen BI

Selmer, Terje W. L. - Interkulturell kommunikasjon - fransk

Cand. philol. 1974 - Universitetet i Oslo

Skjerstad, Tronn Å. (II)

Dr. ing. 1994 - Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Siviløkonom 1991 - Norges Handelshøyskole

Smith, David C. - Finans

Ph.D.1993 - Indiana University, USA
B.S. 1988 - University of Delaware, USA

Sogner, Knut - Økonomisk historie

Dr. philos 1996 - Universitetet i Oslo
Cand. philol. 1989 - Universitetet i Oslo

Solberg, Carl Arthur - Internasjonalisering

Ph.D.1994 - University of Strathclyde, England
Licencié ès sciences économiques 1969 - L'Université de Neuchâtel, Sveits

Stranden, Eldrid Aashaug - Finans/Bankøkonomi

Høyere avdelings eksamen 1972 - Norges Handelshøyskole
Siviløkonom 1971 - Norges Handelshøyskole

Sundquist, Åsebrit - Interkulturell kommunikasjon, engelsk

Dr. philos. 1984 - Universitetet i Oslo
Cand. philol. 1976 - Universitetet i Oslo

Tellefsen, Brynjulf - Markedsorientert ledelse

Ph.D.1977 - Columbia University, USA
M. Phil. 1974 - Columbia University, USA
B.A. 1969 - Manchester University, England

Thjømøe, Hans Mathias - Markedsføring

Ph.D. 1996 - Handelshøyskolen BI i samarbeid med Handelshøyskolen i København, Danmark
Høyere avdelings siviløkonomeksamen 1995 - Norges Handelshøyskole
Siviløkonom 1967 - Handelshøyskolen i Århus, Danmark

Trapani, Teresa (80% permisjon) - Regnskap/Revisjon

Ph.D.1990 - University of Kansas, USA
M.S. 1981 - University of Kansas, USA
B.S. 1978 - University of Colorado, USA

Trondsen, Tor Jarl - Næringsutvikling

Ph.D.1993 - University of Bradford, USA
M. Phil. 1990 - University of Bradford, USA
Siviløkonom 1961 - University of California, USA

Traavik, Laura E. Mercer (II)

Dr.oecon 1997 – Norges Handelshøyskole
MIB 1991 – University of British Columbia, Canada

Vale, Bent (II) - Samfunnsøkonomi

Dr. polit. 1992 - Universitetet i Oslo
Cand. oecon 1982 - Universitetet i Oslo

Virum, Helge - Logistikk

Sivilingeniør 1963 - Heriot-Watt University, Edinburgh, Skottland

Welch, Denice - International Management

Ph.D.1991 - Monash University, Australia
M. Ph. 1985 - Brunel University, England
B. Bus. 1979 - University of Southern Queensland, Australia

Wiig, Roberta - Interkulturell kommunikasjon, engelsk

Ph.D.1985 - University of Washington, USA

M.A. 1971 - University of Washington, USA

B.A. 1965 - Grinnell College, USA

Ødegaard, Bernt A. - Finans

Ph.D.1992 - Carnegie Mellon University, USA

MSc 1989 - Carnegie Mellon University, USA

Høyere avdelings eksamen 1987 - Norges Handelshøyskole

Siviløkonom 1985 - Norges Handelshøyskole

Amanuenser

Berg, Morten Emil - Ledelse

Cand.mag. 1978 - Universitetet i Oslo

Diplomeksamen 1971 - FM, Oslo

Siviløkonom 1969 - Handelshøyskolen BI

Blindheim, Trond - Reklame, forbrukeratferd, markedsføring og markedskommunikasjon

Cand. sociol. 1984 - Universitetet i Oslo

Diplom markedskommunikasjon 1989 - DIFM, Danmark

Brookes, David Edward - Administrasjonsfag/ Strategisk markedsføring

Høyere avdelings siviløkonomeksamen 1992 - Norges Handelshøyskole

MSc - Clinical Pharmacology 1978 - University of Oslo

Senior Course Diploma in Pharmacology 1962 - Leicester

School of Pharmacy, England

2nd MB, Ch.B. 1958 - University of Sheffield, England

Brønn, Peggy Simcic - Markedsføring

MBA 1982 - Georgia State University, USA

B.A. 1977 - University of Georgia, USA

Foss, Tron - Metode

Cand. real. 1970 - Universitetet i Oslo

Gaspard, Georges D. - Interkulturell kommunikasjon, fransk

Cand. philol. 1973 - Universitetet i Oslo

Haug, Magne - Informasjon og samfunnskontakt

Cand. philol. 1975 - Universitetet i Oslo

Kunøe, Gorm - Markedsføring

MSc 1976 - Handelshøyskolen i København, Danmark

Kuvaas, Bård - Ledelse/Kognitiv psykologi

Siviløkonom 1990 - Handelshøyskolen BI

Lippe, Berit von der - Massekommunikasjon

Cand. philol. 1974 - Universitetet i Oslo

Lyngnes, Sølvi - Reiselivs- og kulturfag

Cand. philol. (Historie) 1980 - Norge teknisk-naturvitenskapelige universitet

Sannes, Ragnvald - Informasjonsledelse

Ekonomie licentiat 1992 - Handelshögskolan i Stockholm, Sverige

Siviløkonom 1986 - Handelshøyskolen BI

Schanke, Egil - Interkulturell kommunikasjon, tysk

Cand. philol. 1967 - Universitetet i Oslo

Singh, Sangeeta - Marketing, International Business

Ph.D. 1997 - Kent State University, Ohio, USA

MBA - Kent State University Ohio, USA

MBA - University of Allahabad, India

BS - University of Allahabad, India

Synnestvedt, Terje - Samfunnsøkonomi

Cand. oecon. 1991 - Universitetet i Oslo

Syring, Ingvil - Interkulturell kommunikasjon, engelsk

Cand. philol. 1972 - Universitetet i Oslo

Sørensen, Tom - Økonomifag

Siviløkonom 1975 - Handelshøyskolen BI

Tangen, Dag - Marked og samfunn

Cand. polit. 1974 - Universitetet i Oslo

Aakre, Pål - Metode

Bedriftsøkonomisk kandidat 1965 - Handelshøyskolen BI

Aarønæs, Lasse - Markedsføring

Siviløkonom 1977 - Universität Mannheim, Tyskland

Hovedfagseksamen 1987 - Høyskolen i Buskerud- Ringerike

Studierektorer

Abrahamsen, Anne Foss (II) - Prosjektledelse

MBA 1986 - University of Georgia, USA

BBA 1985 - University of Georgia, USA

Andersen, Niels Jørgen - Næringsutvikling

Sivilingeniør 1962 - Danmarks Tekniske Høyskole, Danmark

Bjercke, Gay - Asia-ledelse

MBA 1974 - Washington State University, USA

B.A. in Business Administration 1972 - Washington State University, USA

Bø, Eirill - Logistikk

Siviløkonom 1987 - Handelshøyskolen BI

Christensen, Bo Hjort - Informasjonsledelse

Bedriftsøkonom 1977 - Handelshøyskolen BI

Sivilingeniør 1974 - Norge teknisk-naturvitenskapelige universitet

Cleaverley, Peter (II) - Interkulturell kommunikasjon - engelsk

Cand. Philol, 1993 - Universitetet i Oslo

Dahlberg, Bjørn Erik (II) - Etikk og ledelse

Cand. med 1974 - Universitetet i Wien, Østerrike

Eriksen, Bjørn - Forretningsjus

Cand. jur. 1977 - Universitetet i Oslo

Evensmo, Jan - Metode

Førsteamanuensis 1982- Handelshøyskolen BI

Siviløkonom 1978 - Handelshøyskolen BI

Cand. real. 1965 - Universitetet i Oslo

Framnes, Runar - Internasjonalisering

Siviløkonom 1971 - Norges Handelshøyskole

Faafeng, Sverre jr. - Forretningsjus

Cand. jur. 1974 - Universitetet i Oslo

Gulden, Bror Petter - Regnskap/Revisjon

Statsautorisert revisor 1978
Høyere revisorstudium 1977 - Norges Handelshøyskole
Siviløkonom 1974 - Norges Handelshøyskole

Hveem, Dag Jørgen - Bankfag

Cand. jur. 1995 - Universitetet i Oslo
Diplomøkonom Bankfag 1990 - Bankakademiet/BI Høyskolene

Jepsen, Brian (II) - Ledelse

MBA 1991 - Henley the Management College, England
Cand. scient. 1981 - Aarhus Universitet, Danmark

Johnsen, Arne Stokke - Markedsføring

Siviløkonom 1959 - Handelshøyskolen i København, Danmark

Kamfjord, Georg - Reiseliv

Mag. art 1977 - Universitetet i Troms
Siviløkonom 1972 - Handelshøyskolen BI

Kildal, Tor S. - Revisjon

Statsautorisert revisor 1990
Registrert revisor 1986
Siviløkonom 1968 - Hochschule St. Gallen, Svets

Kjærstad, Trond - Ledelse/Organisasjonspsykologi

Cand psychol. 1988 - Universitetet i Oslo

Kopp, Hermann - Internasjonalisering

Pedagogisk seminar 1968 - Universitetet i Oslo
MBA 1961 - Harvard University, Graduate School of Business Administration, USA
A.B. i statsvitenskap 1957 - Harvard College, USA

Løken, Svein A. - IT-revisjon

Siviløkonom 1970 - Norges Handelshøyskole

Naug, Trygve - Regnskap

Exam. oecon. 1965 - Universitetet i Oslo
Bedriftsøkonomisk kandidat 1961 - Handelshøyskolen BI

Omtvedt, Petter C. - Logistikk

Mag. art 1961 - Universitetet i Oslo

Qvigstad, Jan Fredrik (II) - Samfunnsøkonomi

Cand. Oecon 1975 - Universitetet i Oslo

Roos, Nils Göran (II) - Strategi

MBA 1989 - Fontainebleau, Frankrike
MSc (Engineering Physics) 1982 - Chalmers Tekniska Högskola, Sverige

Sandvold, Øyvind (II) - Prosjektledelse

Siviløkonom 1986 - Handelshøyskolen BI

Schwencke, Hans Robert - Regnskap

Cand. jur. 1992 - Universitetet i Oslo
Statsautorisert revisor 1980
Høyere revisoreksamen 1979 - Norges Handelshøyskole
Siviløkonom 1977 - Norges Handelshøyskole

Selfors, Stein Erik

Siviløkonom 1972 - Handelshøyskolen BI

Sending, Aage - Økonomistyring

Siviløkonom 1968 - Norges Handelshøyskole

Svindland, Eirik (II) - Energiøkonomi

Økonomi, statsvitenskap, jus, 1968 - Saar Universitat, Tyskland

Sæther, Øyvind (II) - Offentlig ledelse

Cand. polit. 1972 - Universitetet i Bergen

Tellefsen, Jan Terje - Regnskap

Cand. jur. 1976 - Universitetet i Oslo
Siviløkonom 1972 - Norges Handelshøyskole

Thompson, Geir (II) - Ledelse

Cand. polit. 1986 - Universitetet i Oslo

Ytterhus, Bjarne E. - Samfunnsøkonomi

Cand. oecon. 1969 - Universitetet i Oslo

Forskere

Carlsen, Arne J - Beslutningsanalyse

Sivilingeniør 1969 - Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Christensen, Sverre A. - Økonomisk historie

Cand. philol. 1997 - Universitetet i Oslo

Espeli, Harald - Økonomisk historie

Dr. agric. 1991 - Norges Landbrukskøyskole
Cand. philol. 1983 - Universitetet i Oslo

Flagestad, Arvid - Konkurransestrategi i reiselivet

Siviløkonom 1962 - Handelshøyskolen i København, Danmark

Glimstedt, Henrik - Økonomisk historie (permisjon)

Fil. dr. 1993 - Gøteborgs Universitet, Historiska institutionen, Sverige

Fil. kand. 1983 - Humanistiska fakulteten, Gøteborgs Universitet, Sverige

Honorary Fellow, Industrial Relations Research Centre, University of Wisconsin-Madison, USA, 1996-97

Kili, Terje - Økonomisk historie

Cand. philol. 1993 - Universitetet i Oslo

Oftedal, Julie Sjøwall

Rinde, Harald - Økonomisk historie
Cand. philol. 1992 - Universitetet i Oslo

Skeie, Jon - Økonomisk historie

Cand. philol. 1992 - Universitetet i Oslo

Thue, Lars - Økonomisk historie

Førsteamanuensis II 1991 - Handelshøyskolen BI
Cand. philol. 1977 - Universitetet i Oslo

Stipendiater

Bjønnes, Geir Høidal - Samfunnsøkonomi

Høyere avdelings eksamen 1994 - Norges Handelshøyskole
Siviløkonom 1992 - Handelshøyskolen BI
Økonomisk-administrativ kandidat 1990 - Østfold Distriktshøyskole

Djupvik, Olav A. - Markedsføring

Siviløkonom 1993 - Handelshøyskolen BI

Elter, Frank -

MIM 1991 - American Graduate School of International Management, USA

Engdahl, Maria Elisabeth - Informasjonsledelse

Forsker-student Centrum for biblioteks- og informasjonsvetenskap, Göteborgs Universitet, Sverige
Fil. Cand 1992 - Göteborgs Universitet, Sverige

Fearnley, Tom

Dr.gradsstudent GISS - Geneve
Diplôme d'Etudes Supérieures (DES) 1997 - Universitetet i Geneve, Sveits
MSc 1987 - Universitetet i Oslo
Dr. scient. 1986 - Universitetet i Oslo

Flagstad, Anne W. - Offentlig ledelse

Cand. sociol. 1996 - Universitetet i Oslo

Frøiland, Arne - Medieledelse

MBA 1993 - London School of Economics, England
Sivilingeniør 1989 - Norge teknisk-naturvitenskapelige universitet

Gaustad, Terje

MA 1996 - University of Southern California, USA

Hansen, Svein Olav - Økonomisk historie

Cand. philol. 1990 - Universitetet i Oslo
Cand. mag. 1987 - Universitetet i Oslo

Heiberg, Espen Oust - Forsvarsindustri/sikkerhetspolitikk

MSc Euromanagement 1994 - Handelshøyskolen BI
BA Honours History 1992 - University of Durham, England

Hvidsten, Harald (permisjon) - Strategi

MSc 1993 - Handelshøyskolen BI

Hærem, Thorvald - Informasjonsledelse

MSc 1993 - Handelshøyskolen BI
Handeløkonom 1992 - Handelshøyskolen BI

Jiang, Lin

MSc 1988 - Beijing Municipal Research Institute of Environmental Protection, Kina

Kamfjord, Svein - Politisk økonomi

MSc 1995 - Handelshøyskolen BI

Kristoffersen, Line - Markedsføring

MSc 1995 - Handelshøyskolen BI
Sivilmarkedsfører 1993 - Norges Markedshøyskole
Diplomeksportøkonom 1992 - Norges Markedshøyskole

Kvålshaugen, Ragnhild - Strategi

MSc 1994 - Handelshøyskolen BI

Lervik, Line (fra 1.9.97) - Markedsføring

MSc - Hotellfagskolen, Stavanger

Lindestad, Liv Bodil - Markedsføring

MBA 1994 - University of South Carolina, USA
Siviløkonom 1993 - Norges Handelshøyskole

Marstein, Egil

MBA 1973 - University of Denver, USA
MA 1972 - University of Northern Colorado, USA

McHenry, Joyce E.H. - Informasjonsledelse

Doctoraal Bedrijfskunde (Master) 1987 - Rotterdam School of Management, Erasmus University, Nederland
Kandidaat Andragogy og Kandidaat Pedagogy 1983 - Royal University Leiden, Nederland

Ming, Li

MSc 1990 - Industrial Enterprise Engineering, Beijing Institute of Technology, Kina

Monsen, Cathrine Børve - Offentlig ledelse

MSc 1996 - Handelshøyskolen BI

Norli, Øyvind - Finans

Høyere avdelings eksamen 1994 - Norges Handelshøyskole
Siviløkonom 1992 - Handelshøyskolen BI

Nyborg, Grethe L.

Cand. philol. 1992 - Universitetet i Oslo

Olsen, Per I. - Energiledelse

MSc 1994 - Handelshøyskolen BI
Siviløkonom 1992 - Handelshøyskolen BI

Røkaas, Felicia A. - Interkulturell kommunikasjon, engelsk

Cand. philol. 1993 - Universitetet i Oslo

Røste, Ole Bjørn

Cand. polit 1995 - Universitetet i Oslo
Siviløkonom 1986 - Norges Handelshøyskole

Sallis, James E.

Sivilmarkedsfører 1997 - Norges Markedshøyskole

Sheehan, Norman Thomas - strategi

MBA 1994 - Handelshøyskolen BI
C.M.A. 1988 - The Society of Management Accountants of Alberta, Canada
B.Comm. 1985 - University of Alberta, Canada

Sjøvaag, Marit - Euromanagement

MSc Euromanagement 1995 - Handelshøyskolen BI
Cand. mag. 1992 - Universitetet i Oslo

Solberg, Anne Grethe

Cand sociol 1993 - Universitetet i Oslo

Strønen, Fred - Strategi

MSc 1993 - Handelshøyskolen BI

Sundfør, Hans Olav

Sivilingeniør 1994 - Norges Landbrukshøgskole

Tomassen Sverre - Prosjektadministrasjon/ Markedsføring

MSc 1996 - Handelshøyskolen BI
Diplomøkonom 1991 - BI Høyskolene
Barnevernspedagog 1982 - Norges Kommunal- og Sosialhøgskole

Ulvnes, Arne Morten - Markedsføring

Hovedfagskandidat 1996 - Høgskolen i Buskerud

Vestøl, Jon Åge - Miljøøkonomi

Cand. agric. 1982 Norges Landbrukshøgskole

Wathne, Kenneth - Markedsføring

MSc 1994 - Handelshøyskolen BI
Diplomøkonom 1992 - BI Høyskolene

Høyskolelektorer

Ander-Trønsdal, Kerstin - Markedsføring/økonomistyring
Siviløkonom 1969 - Handelshøgskolan i Stockholm, Sverige

Backer, Lars Georg (II) - Bedriftsøkonomi
Siviløkonom 1985 - Handelshøyskolen BI

Bjartveit, Steinar - Ledelse/Organisasjonpsykologi
Cand. psychol. 1988 - Universitetet i Oslo

Blattner, Emanuel - Økonomi
Siviløkonom 1981 - Universitetet i Fribourg, Sveits

Borge-Andersen, Carl (II) - Markedsføring
Lektor 1981 - Høyskolen i Buskerud - Ringerike
Siviløkonom 1972 - Handelshøyskolen BI

Bugge, Bjørn - Markedsføring
Siviløkonom 1967 - Norges Handelshøyskole

Cooper, Charles J. - Interkulturell kommunikasjon - engelsk
Cand. philol. 1979 - Universitetet i Oslo
B.A. 1969 - International Studies, Occidental College, USA

**Falck, Elisabeth - Samfunnsøkonomi/
Markedsanalyse/Samfunnsvitenskapelig metode**
MBA 1980 - University of Denver, USA
B.S.B.A. 1979 - University of Denver, USA

Goksør, Gro - Markedsføring og kommunikasjon
Cand. polit. 1992 - Universitetet i Oslo
Diplom markedskommunikasjon 1981 - DIFM, Danmark
Diplomøkonom 1969 - Handelshøyskolen BI

Gran, Haakon Herman - Administrative fag
Cand. merc. 1972 - Handelshøyskolen i København, Danmark

Grastveit, Irene - Organisasjonsteori, Ledelse
Hovedfagseksamen 1994 - Høyskolen i Buskerud - Ringerike

Grenness, Tor - Ledelse
Cand. polit 1971 - Universitetet i Oslo

Hansen, Robert G. - Samfunnsøkonomi
Cand. oecon 1995 - Universitetet i Oslo

Hansen, Rune J. - Bedriftsøkonomi
Faglærereksamen 1979 - Høyskolen i Buskerud - Ringerike
Siviløkonom 1976 - Handelshøyskolen BI

Hanssen, Per Gunnar (II) - Samfunnsøkonomi
Cand. oecon 1978 - Universitetet i Oslo

Høyvarde, Hans Kr. (II) - Regnskap
Statsautorisert revisor 1995
Registrert revisor 1983 - Handelshøyskolen BI

Innselset, Olav - Bedriftsøkonomi
Siviløkonom 1994 - Norges Handelshøyskole
Handelslærereksamen 1996 - Norge Handelshøyskole

Jacobsen, Per - Bedriftsøkonomi
MBA 1986 - University of Wisconsin, USA
Siviløkonom 1985 - Handelshøyskolen BI

Jørgensen, Kjell - Metode
Master of Philosophy, Monetary Economics 1995 -
University of Glasgow, Skottland

Knutsen, Geir - Markedsføring
Siviløkonom 1993 - Agder Distriktshøgskole

Kolderup, Erik (II) - Informasjonsledelse
Faglærereksamen 1981 - Høyskolen i Buskerud - Ringerike
Diplomøkonom 1973 - Handelshøyskolen BI

Lahnstein, Geir - Helseledelse
Diplomøkonom 1969 - Handelshøyskolen BI

Landmark, Birger
Siviløkonom 1984 - Köln/Kiel/Bremen, Tyskland
Diplomeksportøkonom 1981 - Norges Markedshøyskole

Larsen, Silje - Interkulturell kommunikasjon, Engelsk
Cand. philol. 1994 - Universitetet i Bergen

Lauritzen, Pål - Metode
Cand. scient. 1983 - Universitetet i Oslo

Lavik, Stein - Organisasjon og ledelse
Siviløkonom 1976 - Norges Handelshøyskole

Lie, Sverre - Interkulturell kommunikasjon, engelsk
Cand. philol. 1977 - Universitetet i Bergen

Lilleberg, Olav - Samfunnsøkonomi
Cand. oecon 1979 - Universitetet i Oslo

Lund, Svein - Informatikk
Sivilingeniør 1974 - Norge teknisk-naturvitenskapelige universitet

Lunnan, Erling (II) - Metode
Cand. real 1978 - Norge teknisk-naturvitenskapelige universitet

Løvholt, Thor - Markedsføring
Studier i International Marketing, Service Management og
Public Relations

Messel, Bente - Interkulturell kommunikasjon, spansk
Cand. philol. 1984 - Universitetet i Oslo

Nilsen, Svein - Interkulturell kommunikasjon, tysk
Cand. philol. 1973 - Universitetet i Oslo

Olesen, Johnny - Offentlig økonomi, Bedriftsøkonomi
Høyere avdelings eksamen 1993 - Norge Handelshøyskole
Siviløkonom 1991 - Norge Handelshøyskole

Osmundsen, Dag - Bedriftsøkonomi
Cand. jur. 1984 - Universitetet i Bergen
Høyere revisoreksamen 1978 - Norges Handelshøyskole
Siviløkonom 1977 - Universitetet i Lund, Sverige

Ramberg, Bengt (II) - Internasjonal markedsføring
MBA 1975 - University of Wisconsin, USA
Siviløkonom 1974 - Handelshøyskolen BI

Skaldehaug, Espen Roy - Finans
Sivilingeniør 1983 - Universitetet i Linkøping, Sverige
DH-kandidat 1981 - Agder Distriktshøgskole

Skare, Randi - Markedsføring
MBA 1986 - European University, Brussel, Belgia

Stephansen, Beverly Arnold - Kommunikasjon
MSc 1985 - Boston University, USA
B.B.A. 1983 - Grove City College, Pennsylvania, USA

Stiklestad, Trond - Markedsføring

Cand. Polit. 1997 - Norge teknisk-naturvitenskapelige universitet

Siviløkonom 1990 - Høgskolan i Växjö, Sverige

Strand, Rolf Gunnar - Økonomi

Cand. polit. 1985 - Universitetet i Oslo

Høyere avdelings siviløkonomeksamen 1974 - Norges Handelshøyskole

Siviløkonom 1970 - Norges Handelshøyskole

Tollefsen, Tor A - Bedriftsøkonomi

Siviløkonom. 1972 - Norges Handelshøyskole

Tveit, Anders - Samfunnsøkonomi

Cand. oecon. 1989 - Universitetet i Oslo

Undall, Pål - Finans

MBA 1983 - University of North Carolina, USA

B.A. 1980 - University of Wisconsin, USA

Andre faglige medarbeidere

Vitenskapelig assistent

Abrahamsen, Audun

Vitenskapelig assistent

Andreassen, Eivind - Politisk økonomi

MSc 1995 - Handelshøyskolen BI

Vitenskapelig assistent

Anker-Nilsen, Per

Vitenskapelig assistent

Aslesen, Sigmund - næringsutvikling

M.A. 1995 - Universitetet i Oslo

Vitenskapelig assistent

Borge, Lars Erik

Prosjektleder NiM

Brechan, Inge

Siviløkonom 1993 - Handelshøyskolen BI

Vitenskapelig assistent

Brun, Anders

Vitenskapelig assistent

Chamremnust, Alice

Vitenskapelig assistent

Doong, Shan Xiao

Vitenskapelig assistent

Flygansvær, Bente M.

Vitenskapelig assistent

Handeland, Joar

Siviløkonom 1996 - Handelshøyskolen BI

Assistent for rektor NMH

Hansen, Håvard - Markedsføring

Sivilmarkedsfører 1997 - Norges Markedshøyskole

Vitenskapelig assistent

Henriksen, Jan Terje

MSc 1996 - Handelshøyskolen BI

Vitenskapelig assistent

Hornsell, Paul

Nasjonalt kursansvarlig

Høiland, Hildur (II) - Eiendomsmegling

Statsautorisert eiendomsmegler 1980

Øk.adm.-kandidat 1976 - Økonomisk College Oslo

Høyskoleforeleser

Jakobsen, Cathrine - Forbrukeratferd

Diplommarkedsøkonom - Norges Markedshøyskole

Vitenskapelig assistent

Koefoed, Anne

MSc 1997 - Handelshøyskolen BI

Vitenskapelig assistent

Kofilito, Devine

Vitenskapelig assistent

Kolbjørnsrud, Vegard

Vitenskapelig assistent

Krogdud, Ivar

Prosjektleder NiM

Larsen, Øistein Grevskott - Markedsføring

MSc 1995 - Handelshøyskolen BI

BA 1990 - University of San Francisco, USA

Prosjektleder NiM

Langeland, Inger Johanne

MSc 1997 - Handelshøyskolen BI

Prosjektleder NiM

Lorentzen, Bengt G. - Markedsføring

Siviløkonom 1993 - Handelshøyskolen BI

Forskningsassistent

Ludvigsen, Stine - Offentlig ledelse

Siviløkonom 1997 - Handelshøyskolen BI

Forskningsassistent

Lund, Erik - Ledelse og effektivitet

Siviløkonom 1996 - Handelshøyskolen BI

Prosjektleder NiM

Løland, Tor Morten - Markedsføring

Siviløkonom 1993 - Handelshøyskolen BI

Vitenskapelig assistent

Naidoo, Andrew

Høyskoleforeleser

Nikolaisen, Per - Metode

Faglærerkompetanse i matematikk

Pedagogisk eksamen 1976 - Statens lærerkurs

Matematikkstudier - Universitetet i Oslo

Vitenskapelig assistent

Oreld, Michael

Prosjektsjef

Pettersen, Odd - Markedsføring

Godkjent siviløkonom 1967

Fil. kand. 1966 - Lunds Universitet, Sverige

Vitenskapelig assistent

Rindvoll, Erik

Vitenskapelig assistent

Saxegaard, Erlend

Vitenskapelig assistent

Schjerven, Cecilie

Prosjektmedarbeider

Skau, Irene

Cand. polit. 1989 - Universitetet i Oslo

Vitenskapelig assistent

Sobhanalayam, Salhyan

Prosjektkonsulent NiM

Strand, Birthe

MSc 1996 - Handelshøyskolen BI

Diplomøkonom 1993 - Handelshøyskolen BI

Studentassistent

Wilberg, Erik - Logistikk

Student, Siviløkonomstudiet, Handelshøyskolen BI

Vitenskapelig assistent

Worm, Verner Ditlef

Instituttadministrasjonen**Finansiell økonomi**

Instituttleder

Pål Korsvold tlf.: 67 57 08 03

e-mail: Pal.Korsvold@bi.no

Administrasjonsleder

Kari S. Andreassen tlf.: 67 57 08 02

e-mail: Kari.S.Andreassen@bi.no

Innovasjon og økonomisk organisering

Instituttleder

Rolv P. Amdam tlf.: 67 57 05 83

e-mail: Rolv.P.Amdam@bi.no

Birgitte Løland tlf.: 67 57 05 00

e-mail: Birgitte.Loland@bi.no

Instituttsekretær

Gro Simonsen tlf.: 67 57 05 13

e-mail: Gro.Simonsen@bi.no

Interkulturell kommunikasjon og språk

Instituttleder

Maria I.-Wikberg tlf.: 67 57 05 81

e-mail: Maria.Isaksson-Wikberg@bi.no

Administrasjonsleder

Ellen Kåvin tlf.: 67 57 05 21

e-mail: Ellen.Kavin@bi.no

Kompetanseledelse

Instituttleder

Johan Olaisen tlf.: 22 98 51 65

e-mail: Johan.Olaisen@bi.no

Instituttsekretær

Unni Merle tlf.: 22 98 51 03

e-mail: Unni.Merle@bi.no

Logistikk og markedsføring

Instituttleder

Marianne Jahre tlf.: 67 57 08 45

e-mail: Marianne.Jahre@bi.no

Administrasjonsleder

Helle R. Simensen tlf.: 67 57 08 33

e-mail: Helle.R.Simensen@bi.no

Instituttsekretær

Reidunn Fougli tlf.: 67 57 07 60

e-mail: Reidunn.Fougli@bi.no

Markedskommunikasjon

Instituttleder

Elisabeth Falck tlf.: 22 98 50 82

e-mail: Elisabeth.Falck@bi.no

Instituttsekretær

Lillian Engebråten tlf.: 22 98 51 04

e-mail: Lillian.Engebraten@bi.no

Markedsorientert ledelse

Instituttleder

Inge Jan Henjesand tlf.: 67 57 06 77

e-mail: Inge.J.Henjesand@bi.no

Instituttsekretær

Ingvild Kobberstad tlf.: 67 57 07 55

e-mail: Ingvild.Kobberstad@bi.no

Offentlig styring

Instituttleder

Johan From tlf.: 67 57 06 67

e-mail: Johan.From@bi.no

Instituttsekretær

Ellen A. Jacobsen tlf.: 67 57 05 96

e-mail: Ellen.A.Jacobsen@bi.no

Kontorleder

Grethe Haug tlf.: 67 57 05 08

e-mail: Grethe.Haug@bi.no

Regnskap, revisjon og jus

Instituttleder

Bror P. Gulden tlf.: 67 57 06 74

e-mail: Bror.P.Gulden@bi.no

Instituttsekretær Anne-Karne S. Fodnæss

tlf.: 67 57 07 35

e-mail: Anne-Karne.Fodnass@bi.no

Samfunnsøkonomi

Instituttleder

Ingunn Myrtveit tlf.: 67 57 05 76

e-mail: Ingunn.Myrtveit@bi.no

Instituttsekretær

Siv Bjercke tlf.: 67 57 08 01

e-mail: Siv.Bjercke@bi.no

Strategisk ledelse

Instituttleder

Øystein Fjeldstad tlf.: 67 57 05 31

e-mail: Oystein.Fjeldstad@bi.no

Eli Steller tlf.: 67 57 08 35

e-mail: Eli.Steller@bi.no

Instituttsekretær

Rita Arnesen tlf.: 67 57 06 89

e-mail: Rita.Arnese@bi.no

Teknologiledelse

Instituttleder

Erling S. Andersen tlf.: 67 57 06 43

e-mail: Erling.S.Andersen@bi.no

Instituttsekretær

Ruth H. Nettet tlf.: 67 57 08 28

e-mail: Ruth.H.Nettet@bi.no

BI

Handelshøyskolen BI Senter for lederutdanning

Karlsborgveien 4,
Postboks 9386, Grønland, 0193 Oslo
Telefon: 22 57 62 00
Telefaks: 22 57 62 82
E-mail: lederutdanning@bi.no
Internett: <http://www.bi.no/bilu>

BI Bergen

Lars Hilles gate 15,
Postboks 4453 Nygårdstangen,
5028 Bergen
Telefon 55 54 67 60
Telefax 55 54 67 80
E-mail: bi-bergen@bi.no

BI Stavanger

Haakon VIIIs gate 8
Postboks 550,
4001 Stavanger
Telefon 51 56 17 00
Telefax 51 56 56 44
E-mail: bi-stavanger@bi.no

BI Trondheim

Østre Rosten 4c,
Postboks 73 Tiller,
7076 Tiller
Telefon 72 88 80 66
Telefax 72 88 97 03
E-mail: bi-trondheim@bi.no